

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"ץ שליט"א

פרשת
עקב
י"ד – כ' באב תשפ"ד

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דשדא ליפתא בי פילי — שזרע לפת בתוך נקעים של קרקע הגר, ולא ביסה עפר ולא עשה כלום, כי אם זריקת הלפת בתוך החריץ — לא הויא חזקה, שהרי לא עשה שום תיקון בקרקע. והשלכת זרע בקרקע אינו מעשה, אלא אם כן זורע ואחר כך מבסהו. ואף על פי שגדל הלפת ונשרש בקרקע היזם ולמחר — ממילא הוא דקשבה. ולא דמי לדרפ בה פורתא, דמעשה קעביד בגוף הקרקע, ומשביחו הקרקע מיד בחרישה זו. וכן צמד לה מיא דאמרן לעיל — הרי משקה את השדה, ומנגב את הקרקע. אבל האי — מאי קעביד? ואבילת הלפת נמי אינה חזקה, דאבילת פירות אינו קונה, ולא הויא חזקה לקנות, שהרי אינו עושה בלקיטת הפירות ולא באכילתם שום תיקון בקרקע, שיהא דומה לנעל גדר ופרץ. וגם לא להציע מצעות בנכסי הגר, דהתם קמיתחני גופו מן הקרקע, וקמשמשא ליה קרקע בעבד לרב. והכי נמי אמרינן לקמן בשמעתין (נז, א): והרי אבילת פירות דבנכסי חבירו קנה — לענין חזקת שלש שנים, להיות אבילת הפירות של שלש שנים עומדים במקום שטר. ובנכסי הגר לא קנה — כלומר, לגבי לקנות קרקע מיד, כדין קרקע שנקנית בכסף בשטר ובחזקה דנעל ודגר — לא הויא חזקה. **פילי** — כמו פילאי. **דשמה דיקלא** — כמו "ופשחני" (איכה ג) — נוטל מן העפים. ויש שמפשחין אותו לצורך הדקל, לפי שעניני מרובים, ואין מניחין אותו ליגדל, ומהניא ליה הפשיחא כזימור בכרם. **אדעתא דיקלא** — כדי שיגדל. קני — הדקל. **אדעתא דחיותא** — אם מפשיחו לצורך בהמותיו להאכילן, ואינו מתכוין להנאת הדקל, ומיהו, בלקיטת הענפים מתכוין הוא להחזיק בדקל ולקנותו בחזקה זו — לא קני. ואף על גב דממילא מהני לדקל, כיון דאינו מתכוין לתקן הקרקע דומיא דנעל ודגר, אלא ללקיטת פירות מתכוין — לא הויא חזקה, ובמחזיק שלא מדעת דמי. וכי קאמר "מתכוין אני לקנות בלקיטה זו" — הרי הוא כמי שהוזל בשוק ואומר "רוצה אני להחזיק בשדה פלוני", בדיבור בלא מעשה לא הויא חזקה. דתרתי בעינן, שיעשה תיקון בקרקע בידים, ובאותו תיקון יהא מתכוין לשם תיקון.

היכי דמי — מנא ידעינן אי אדעתא דדיקלא או אדעתא דחיותא עבד, שלא יוכל לכפור ולטען "**מהאי גיסא ומהאי גיסא** — אם מכל צדדין ליקט, כאן מעט וכאן מעט — אדעתא דדיקלא. שכן מנהג לעשות, דכי האי גוונא הוא דאיכא למימר אדעתא דדיקלא. ואף על גב דאיכא למימר נמי אדעתא דחיותא — מסתמא כל אדם אדעתא להחזיק מתכוין, וכל היכא דאיכא למימר הכי והכי — אמרינן אדעתא למיקני מכוין. **כולה מחד גיסא** — מקלקל הוא את האילן, שמגלהו כולו מצד אחד, וההוא ודאי אדעתא דחיותא לחד מכוין, דלאילן לא חייש. **האי מאן דיזיב יזיבא** — מכבד ומטהר את השדה מקיסמים ועשבים רעים. **אדעתא דארעא** — שתהא נוחה לחרוש. **אדעתא דציבי** — כלקט עצים לשרוף — לא קני, דכל לקיטת פירות לא קני. שקל **רבדי** וזוטרי — איכא למיתלי אדעתא דארעא. אבל שבק זוטרי ליכא למיתלי אלא אדעתא דציבי לחוד, דגדולים הראוין לשריפה מלקט. **דאתקיל תילא** — מסיר המכשולות ומשוה פני הקרקע, שתהא חלקה ולא תבשל המחרישה ותשבר. **קני** — דדמי לחורש. **דבי דרי** — גורן לדוש שם תבואה. דבין דקרקע זה לחרישה עומד ולא לגורן, ואף לאחר שיחליקנו לגורן ויחבוט שם חטין יהא צריך שם לחרוש ולזרוע — נמצא שאין גורן זה כאן כי אם לקלוף, ואין זה מתקן השדה כי אם מקלקל, וכל תיקון שסופו לסתור — אינו אלא לקלוקל, ומעיקרא לא מתקן הוא. ולא דמי לנעל וגדר ורפק ביה פורתא, והשקאת מים — שכל דברים הללו אין סופן לסתרר, אבל גורן זה — סופו לקלקלו ולסתרו, דעיקר דארעא לחרישה קיימא. אבל אם רצה לעשות שם גורן קבוע לעולם — נראה בעיני דקני, דאין לך חזקה גדולה מזו. **מוליא** = תל. **נצא** = גומא. **שקל מוליא ושדא נצא אדעתא דארעא** — לקח התל והשליך בגומא, נמצא שהשוה כל הקרקע — איכא למימר דלחרוש עשה, שלא התעכב המחרישה. **מוליא במוליא ונצא בנצא** — התל הרחיב במקומו והשפילו, ונותן מגבהו סביבותו לצדדין, שלא יהא זקוף כל כך. וכן נצא בנצא — שפתי הגומא השפיל וגדר לאמצעיתה, ונעשית הגומא חלקה — הרי הגומות לבד והתלים לבד, והרי יש כאן מקומות מקומות חלקים כל אחד לבדו. **אדעתא דבי דרי** — ראוי הוא לחבוט חטים, ולא לחרישה. וכל החזקות הללו בין בנכסי הגר, בין במתנה, בין במכר, והאחין שחלקו. **דפתח תריי בבי** — אחד לצד הנהר ליכנס המים, ואחד לצד שני לצאת. **אדעתא דבוורי** — לצוד דגים נתכוין, ולא להשקות השדה. דאי להשקות השדה מתכוין — היה לו לעשות פתח אחד ויתעבדו שם המים, וגם הדגים יהו נצודין שם מאיליהן. **בתפשיחא** — כדאמרן לעיל, דפשח דיקלא אדעתא דחיותא, כולה מחד גיסא. **רפק תותיה פורתא** — דהיינו עודר תחת האילן, דמהני ליה כחורש לזריעה. **כדמחזקי אינשי** — אדעתא דדיקלא, דהיינו מהאי גיסא ומהאי גיסא. **הגר צוחה** — צורת חיה או עוף. **בנכסי הגר** — בכתלי הבית. אבל סיוד וכיור דאמר לעיל (נג, ב) אמה בנגד הפתח — לאו היינו צורת בריה, אלא ציורים בעלמא מעשה צעצועים ופרחים. אבל צורת חיה או עוף — חשובה, ודי באחד, ולא בענין אמה, ולא בנגד הפתח. **דרש לא קנה קנינא דבי רב** — גינה הסמוכה לבית מדרשו, והיתה של גר, ומת, וקנאה רב בכך שעשה בה צורה להחזיק בה. ומכללא דהך מעשה איתמר הך דרב. **המסויימת במצריה** — שיש לה מצר בארבע רוחותיה. **ביון שחבישי בה** — וחפר במרא מכוש אחד = הבאה אחת בקרקע — קנה כולה, דהיינו רפק בה פורתא. וכגון קרקע שעומד לחרישה, אבל בבית לא הוי חזקה. ולא שנא מכר ולא שנא נכסי הגר — קנה כולה. **לא קנה אלא מקום מכושו בלבד** — ודוקא נכסי הגר. אבל מכר וקבל זוזי, אפילו עשר שדות בעשר מדינות, והחזיק באחת מהן — קנה כולן, כדאמר שמואל בפרקי קמאי בבבא קמא וקדושין, וכדפרישית לעיל (נג, ב). ובהך פלוגתא הלכתא כרב, דהא רב נחמן עבד עובדא כוותיה דרב לקמן בשמעתין.
ושאינה

ארעתא דציבי לא קני — ואף על פי שמתקן הקרקע. וכן פשח דיקלא אדעתא דחיותא, אף על פי שהדקל מיתקן בכך. דלעולם לא קני אלא אם כן מתכוין לקנות, כדאמרינן לעיל: לקנות את חבירתה — אף אותה לא קנה, כיון שלא נתכוין לקנותה. וביבומת פרק "רבן גמליאל" (נב, ב) אמר: הא למה זה דומה — לעודר בנכסי הגר וכסבור שלו הן, דלא קנה. וב"הפרה" (בבא קמא מט, ב) אמר דדמחזיק בשטרותיו של גר מהו? מאן דמחזיק בשטרא — אדעתא דארעא הוא מחזיק, ובארעא הא לא אחזיק, ושטרא נמי לא קנה — דלאו דעתיה אשטרא. או דלמא דעתיה נמי אשטרא. ואין להקשות: דאף על גב דאין דעתיה אשטרא — אמאי אין ידו קונה לו שלא מדעתו כמו חצרו? דחצר מתורת יד איתרבאי דהא דחצר קונה לו שלא מדעתו — היינו שאינו יודע אם הוא בחצרו, ואם היה יודע — היה רוצה לקנות. אבל אם יודע ואין מתכוין לקנות — לא קני. ואם תאמר: מצא בגל או בכותל ישן, דתנן ב"אלו מציאות" (בבא מציעא בה, ב) הרי אלו שלו, מפני שיכול לומר של אמוריים הוא, אמאי לא קניא ליה חצרו? ויש לומר: דבדבר שאין הדעה שימצא — לא קנה חצרו שלא מדעתו.

מוליא במוליא כר' — הקשה הרב רבינו יוסף דאורלייני"ש: משמע שצריך קרקע שוה לחרישה יותר מלדישה, ואנן סהדי דלדישה צריך הרבה יותר שוה וחלק ומה שפירש נמי בקונטרס דאם עושה אדעתא דגורן קבוע קני, היכי יודעינן אי עבד אדעתא דגורן קבוע או אינו קבוע? והיה מפרש, דבי דרי דהכא — היינו להעמיד שם בהמות, כמו אבי דרי חושבנא (שבת לב, א), דלקמן (נז, א) תנן דהעמדת בהמה לא קני. ורבינו תם השיב לו שהם היו דשים במוריגים, ולא היו צריכין להשוות קרקע כל כך.
ושאינה

דְּשָׁדָא לִיפְתָּא בֵּי פִּילֵי דְּאַרְעָא דְּגַר - לָא הֲוֵי חֲזָקָה;
מַאי טַעֲמָא? בְּעִידָּנָא דְּשָׁדָא לָא הֲוֵי שְׁבָחָא, הָשְׁתָּא
דְּקָא שָׁבַח - מִמֵּילָא קָא שָׁבַח. אָמַר שְׁמוּאֵל: הָאי
מַאן דִּפְשַׁח דִּיקְלָא, אַדַּעְתָּא דְּדִיקְלָא - קָנֵי, אַדַּעְתָּא
דְּחִיוָתָא - לָא קָנֵי. הֵיכִי דָּמֵי? שָׁקַל מַהַאי גִּיסָּא וּמַהַאי
גִּיסָּא - אַדַּעְתָּא דְּדִיקְלָא, כּוּלָּא מַחַד גִּיסָּא - אַדַּעְתָּא
דְּחִיוָתָא. וְאָמַר שְׁמוּאֵל: הָאי מַאן דְּזָבֵי זְיָבֵיא,
אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא - קָנֵי, אַדַּעְתָּא דְּצִיבֵי - לָא קָנֵי. הֵיכִי
דָּמֵי? שָׁקַל רַבְרְבֵי וְזוּטְרֵי - אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא, שָׁקַל
רַבְרְבֵי וּשְׁבַק זוּטְרֵי - אַדַּעְתָּא דְּצִיבֵי. וְאָמַר שְׁמוּאֵל:
הָאי מַאן דְּאַתְקִיל תִּילָא, אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא - קָנֵי,
אַדַּעְתָּא דְּבֵי דָּרֵי - לָא קָנֵי. הֵיכִי דָּמֵי? שָׁקַל
מוֹלְיָא וּשְׁדָא בְּנְצָא - אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא, מוֹלְיָא בְּמוֹלְיָא
וְנְצָא בְּנְצָא - אַדַּעְתָּא דְּבֵי דָּרֵי. וְאָמַר שְׁמוּאֵל: הָאי
מַאן דִּפְתַח מַיָּא בְּאַרְעָא, אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא - קָנֵי,
אַדַּעְתָּא דְּכַווֹרֵי - לָא קָנֵי. הֵיכִי דָּמֵי? פְּתַח תְּרֵי
בְּבֵי, חַד מַעֲיֵיל וְחַד מַפֵּיק - אַדַּעְתָּא דְּכַווֹרֵי, חַד
בְּבָא - אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא. הֶהָיא אִיתְּתָא דַּאֲכָלָה דִּיקְלָא
בְּתַפְשִׁיחָא תְּלִיסַר שְׁנִין, אֲתָא הֲהוּא רָפַק בֵּיהּ תּוּתֵיהּ
פּוּרְתָּא; אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּלֵוִי, וְאָמְרִי לָהּ קַמֵּיהּ דְּרָבָא,
עוֹקְבָא, אוֹקְמֵיהּ בִּידֵיהּ. אֲתַאי קָא עַיְּוחָה קַמֵּיהּ,
אֲמַר לָהּ: מַאי אַעֲבִיד לָךְ? דִּלְמָא אַחֲזִיקַתְּ בְּדִמְחַזְּקִי
אֱינָשֵׁי. אֲמַר רַב: הַצָּד צְרָדָה בְּנִכְסֵי הַגֵּר - קָנָה; דְּרַב לָא קָנֵי לְגִנְּתָא דְּבֵי רַב אֶלָּא
בְּהָ מַפּוּשׁ אֶחָד - קָנָה כּוּלָּהּ; וּשְׁמוּאֵל אָמַר: לֹא קָנָה אֶלָּא מְקוֹם מַפּוּשׁוֹ בִּלְבַד.

ושאינה מסוימת במצריה עד כמה — פירוש: כמה יקנה במכרש אחד — כדאזיל תייר"א דתורי והדר. פירוש: כשיעור מדת תלם. והן היו יודעים מדת התלם כמה היה אורך שלו, דבשדה גדולה לא היו חורשים במענה אחד כל אורך השדה. ולא בפירוש הקונטרס: כשיחרוש צמד בקר שורה אחת מקצה גבול שדהו עד קצהו ומתוך כך קונה כל השדה. חדא — דלישנא לא משמע הכי. ועוד: דאמאי בעי והדר? רק כשיחרוש פעם אחת, אף על גב דלא הדר. **גוי** מכי מטי זוזי לידיה אסתלק ליה — פירש הקונטרס: משום דכל קנינו של גוי בכסף, כדאמרינן בפרק קמא דקדושין (יד, ב): אשבחן גוי דכל קנינו בכסף. ולאו ראיה היא לפירוש רבינו תם, דמפרש התם: דוקא בעבד עברי קאמר, שאין בו קנין אחר. דשטר לא ידעינן ביה אפילו בישראל אלא מדהוקש לאמה העבריה, ואמה העבריה לאחרת, אבל בגוי, דלא שייך ביה קדושין — ליכא למילף מאחרת. ועוד, תניא התם: "מכסף מקנתו" — בכסף הוא נקנה, ואינו נקנה בתבואה וכלים, דדיינו חליפין. משמע דהוא הדין בשטר אינו נקנה, דאפילו כל שוה בכסף הוה ממעט התם מ"בכסף" אי לאו דכתיב "ישיב" לרבות שוה בכסף בכסף. אבל בעלמא אומר רבינו תם: דאדרבה, אין קנינו של גוי בכסף אלא במשיכה. וכדרבי יוחנן קיימא לן, דדרשי (בכורות יג, ב): "מיד עמיתך" בכסף, הא מיד גוי — במשיכה. וכן בפרק בתרא דעבודה זרה (עא, א) מסיק דמשיכה לגוי קונה. והא דקאמר הכא: וגוי מכי מטו זוזי לידיה אסתלק ליה — דיינו משום דמצינו בגוי קנין כסף בעפרון. ושטר וראי לא קנה בגוי, משום דישראל גופיה לא קנה בשטרא אלא מ"ספר המקנה" דירמיה, והתם ישראל הוה. **וישראל** לא קנה עד דמטי שטרא לידיה — דשהיו עומדים במקום שכותבין את השטר. וקשיא לרבינו שמשון בן אברהם: דאמאי לא קנה בכסף גרידא, מעפרון, בקל וחומר מגופו: גופו באחת ממנו בשתים? כדאמרינן בבכורות בפרק שני (יג, א). ודליכא למימר שאינו גומר בדעתו לקנות עד שיהיה בשטר, דמאחר שהגוי מסתלק — למה לא יגמור בדעתו לקנות, וניזבוני להיות הפקר? ותהה לן למימר דהוי כאילו פירש "אי בעינא בכספא איקני", מהאי טעמא דפרישית וצריך לומר: דאנן סהדי שלא היה בדעתו אלא כמות שהוא רגיל לקנות עם ישראל, דהיינו בשטר, מדלא פירש "אי בעינא בכספא איקני". אבל קשיא לרבינו שמשון בן אברהם: דבפרק שני דבכורות (שם) אמר רבי יצחק: ישראל שנתן מעות לגוי בבהמה בדיניהן, אף על פי שלא משך — קנה, וחייבת בבכורה. ואמאי לא אמרינן: אף על גב דקנה מן התורה, דאמאי אביי התם: בדיניהם שפסקה להן תורה — "מיד עמיתך" במשיכה, הא מיד גוי בכסף, מכל מקום אין בדעתו לקנות אלא עד שימשוך, כמו שהוא רגיל לקנות עם ישראל, כדאמרינן הכא ויש לומר: דהתם בדיניהם קאמר. ונראה דשרי לישראל לתבוע מניניהו מעותיו, אף על פי שמתוך כך יחזיר הגוי ויגזול את המחזיק. דבדין קא חבע ליה, דלא נתן לו מעות אלא על מנת שתבא הקרקע לידו. ואם המחזיק יכול לישמט מן הגוי — ישמט, אף על פי שהלוקח מפסיד. אך אם המחזיק בעי לפרוע לו מעותיו, אם יפקיענו הראשון הקרקע מידו על ידי גוי — נראה דהוה ליה מסור ממש. **באני** דמטמרי הוו כו' — והא דאמר ב"הנזקין" (גיטין נח, ב) דאזול מרוותייהו דבאני, ואזיל גידול בר רעיליאי ויהיב טסקא דחלת שנין, ולכי אתו מרוותייהו הדרא להו, ולא אמרינן כיון דלא יהבי טסקא והופקעה מידם וזכה בה גידול בר רעיליאי. דהתם מירי כגון שאמרו מרוותייהו לבני באני שיחדשו הקרקע ויזדעו ויאבלו פירות ויפרעו טסקא עד שיחזרו, ונתרצו להם בני באני ונתנוה לגידול, הלכך לא הופקעה מידם, וכשיחזרו חזרו להן. אבל הכא הוו מטמרי בשביל המס שלא רצו לפרוע.

אם

ושאינה מסויימת במצריה — אלא בקעה גדולה, ופתוחה לשדות אחרים או לרשות הרבים, עד כמה צריך לחפור ויקנה כולה אליבא דרבי? דהא ודאי לשמואל לא חשיבא מסוימת טפי משאינה מסוימת, דאפילו במסוימת קאמר לא קנה אלא מכדוש, וכל שכן בשאינה מסוימת. יש מפרשים בעניינן אחרים, ולא נזדיקא לן כלל. **כדאזיל תייר"א דתורי והדר** — כשיחרוש צמד בקר שורה אחת מקצה גבול השדה ועד קצהו והדר, ובחזרתו יעשה עוד שורה אחרת, דהיינו שתי שורות על פני כל השדה משפתו אל שפתו ממזרח למערב, מתוך כך קנה כל השדה גם מן הצפון לדרום. דכיון דחרש שתי שורות על פני כל אורך השדה או על כל רחבו — כאילו חרש כולו, שהרי החזיק בו מראשו ועד סופו. כן נראה בעיני. **אמר רב יהודה אמר שמואל נכסי הגוי** — שמכרם הגוי לישראל, שקבל הגוי הדמים ממנו, ועדיין לא החזיק בה ישראל זה הקונה אותם. **הרי הן כמדבר** — הפקר. כדתמפרש לקמן, שאם קדם ישראל אחר והחזיק בם — קנה, כאילו הן נכסי הגר שמת. וישׁ מפרשין דמעות מיהא יחזיר ללוקח ראשון. ולי אין נראה כלל, דאם כן מאי הרי הן כמדבר? אלא זכה בהן לגמרי. ואם יכול לוקח ראשון לדון עם הגוי ולהוציא ממנו מעותיו — יעשה, ואם לאו — יפסיד. ומיהו נראה בעיני דהאי שני רשע מיקרי, דכיון דיהב לוקח ראשון זוזי — לא גרע מעני המדפר בחררה ובא אחר ונטלה, דמיקרי רשע ההוא אחר. ופירש רבינו חננאל דלית להלכתא כשמואל. ומשום דמקשי עלה אביי אידך דשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא, ובא רב יוסף לתרץ, והקשהו אביי ואמר דמעולם לא אמרה שמואל, דאם כן קשיא דשמואל אדשמואל, דאמר דינא דמלכותא דינא. ולי נראה דהלכתא כשמואל, דהא רב נחמן, דדיינא הוי והלכתא כוותיה בדיני, דן כוותיה לקמיה. וגם הרבה אמוראים כשמואל סבירא להו לקמן, וסליק שמעתין בהכי. והא דאמר שמואל דינא דמלכותא דינא — רב יוסף עצמו היה יודע תירוץ לדבר, דאמר לא היא לאביי: אנא לא ידענא עובדא היכי הוה כו' — לא חשש לתרץ, מאחר דהוה מייתי ראיה מעובדא. **כי מטו זוזי לידיה** — מן הלוקח. **אסתלק ליה** — הגוי, שהרי כל קנינו של גוי בכסף, כדאמרינן בפרק קמא דקדושין (יד, ב), ומשקבל המעות — לגבי דידיה הוא מכירה גמורה, שאין יכולין עוד לחזור זה בזה, וישראל לא קני במתן מעות עד דאתא שטרא לידיה, כדאמרינן בקדושין. וכדפרישית לעיל, דאפילו מישראל חבריה לא קני בזוזי עד שיכתוב לו את השטר, וכל שכן מגוי, דסתם גויים אנסים הם ואין בדעתו לקנות בלא שטר. והלכך, אי אתא ישראל אחרינא רפק ביה פורתא מקמי האי — קנה. ודוקא בלוקח מגוי, אבל לוקח מישראל חבירו, נהי דלא קני לוקח עד דאתי שטרא לידיה — אחר מיהא אין יכול לקדם ולהחזיק, שהרי עדיין ברשות מוכר קיימא, שכל זמן שלא החזיק הלוקח או לא בא השטר לידו — יכולין שניהם לחזור זה בזה. **מי אמר שמואל הכי** — דקני ליה שני לאראע דגוי בחזקה בלא שטר מן הגוי? **והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא** — כל מסים וארנוניות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להנהיג במלכותם — דינא הוא, שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרצונם חוקי המלך ומשפטיו. והלכך דין גמור הוא, ואין למחזיק בממון חבירו על פי חוק המלך הנהוג בעיר משום גזל. **ומלבא אמר** — לא ליכול אראע שום מחזיק באראע אלא אם כן יש בידו שטר מכירה מן המוכר, והיאך יקנה זה המחזיק, הואיל ואין לו שטר מן הגוי? אלא לוקח ראשון יקנה בדינא דמלכותא לכי אתי שטריה דגוי לידיה. **אמר ליה אנא לא ידענא** — רב יוסף נמי בעל כרחך הוה ידע להא דאמר שמואל דינא דמלכותא דינא. והא דקמהדר ליה לאביי "אנא לא ידענא" כו' — ודאי היה יודע תירוץ לדבר, אלא דעדיף ליה למימר עובדא, ולכך לא חשש לתרץ. ואביי מהדר ליה דהמהדור לוקח ראשון — יעשה, ואם לאו — יפסיד. ומיהו נראה בעיני דהאי שני רשע מיקרי, דכיון דיהב לוקח ראשון זוזי — לא גרע מעני המדפר בחררה ובא אחר ונטלה, דמיקרי רשע ההוא אחר. ופירש רבינו חננאל דלית להלכתא כשמואל. ומשום דמקשי עלה אביי אידך דשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא, ובא רב יוסף לתרץ, והקשהו אביי ואמר דמעולם לא אמרה שמואל, דאם כן קשיא דשמואל אדשמואל, דאמר דינא דמלכותא דינא. ולי נראה דהלכתא כשמואל, דהא רב נחמן, דדיינא הוי והלכתא כוותיה בדיני, דן כוותיה לקמיה. וגם הרבה אמוראים כשמואל סבירא להו לקמן, וסליק שמעתין בהכי. והא דאמר שמואל דינא דמלכותא דינא — רב יוסף עצמו היה יודע תירוץ לדבר, דאמר לא היא לאביי: אנא לא ידענא עובדא היכי הוה כו' — לא חשש לתרץ, מאחר דהוה מייתי ראיה מעובדא. **כי מטו זוזי לידיה** — מן הלוקח. **אסתלק ליה** — הגוי, שהרי כל קנינו של גוי בכסף, כדאמרינן בפרק קמא דקדושין (יד, ב), ומשקבל המעות — לגבי דידיה הוא מכירה גמורה, שאין יכולין עוד לחזור זה בזה, וישראל לא קני במתן מעות עד דאתא שטרא לידיה, כדאמרינן בקדושין. וכדפרישית לעיל, דאפילו מישראל חבריה לא קני בזוזי עד שיכתוב לו את השטר, וכל שכן מגוי, דסתם גויים אנסים הם ואין בדעתו לקנות בלא שטר. והלכך, אי אתא ישראל אחרינא רפק ביה פורתא מקמי האי — קנה. ודוקא בלוקח מגוי, אבל לוקח מישראל חבירו, נהי דלא קני לוקח עד דאתי שטרא לידיה — אחר מיהא אין יכול לקדם ולהחזיק, שהרי עדיין ברשות מוכר קיימא, שכל זמן שלא החזיק הלוקח או לא בא השטר לידו — יכולין שניהם לחזור זה בזה. **מי אמר שמואל הכי** — דקני ליה שני לאראע דגוי בחזקה בלא שטר מן הגוי? **והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא** — כל מסים וארנוניות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להנהיג במלכותם — דינא הוא, שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרצונם חוקי המלך ומשפטיו. והלכך דין גמור הוא, ואין למחזיק בממון חבירו על פי חוק המלך הנהוג בעיר משום גזל. **ומלבא אמר** — לא ליכול אראע שום מחזיק באראע אלא אם כן יש בידו שטר מכירה מן המוכר, והיאך יקנה זה המחזיק, הואיל ואין לו שטר מן הגוי? אלא לוקח ראשון יקנה בדינא דמלכותא לכי אתי שטריה דגוי לידיה. **אמר ליה אנא לא ידענא** — רב יוסף נמי בעל כרחך הוה ידע להא דאמר שמואל דינא דמלכותא דינא. והא דקמהדר ליה לאביי "אנא לא ידענא" כו' — ודאי היה יודע תירוץ לדבר, אלא דעדיף ליה למימר עובדא, ולכך לא חשש לתרץ. ואביי מהדר ליה דהמהדור לוקח ראשון לדון עם הגוי ולהוציא ממנו מעותיו

ליעבד לי מר כאידך דשמואל — כיון דכשמואל סבירא לך, ולא ליקני אלא ההוא פורתא דדפק. והא לא מצי למימר: ליעבד לי מר כאידך דשמואל דאמר דינא דלמלוכותא דינא, ולא ליקני אלא בשטר. דכיון דמודי רב הונא דשמואל אמרה להודיא דנכסי הגר הרי הן במדבר — על כרחך זקוק אתה לתרץ דלא תקשי שמואל אדשמואל, ודפרישית לעיל. **אין מוציאין כו'** — כשמואל.

ובן היו רביותינו כו' — כל זה שלח רב הונא בר אבין. **דינא דמלכותא דינא** — ב"הגוזל קמא" (בבא קמא קיג, ב) אמר: תדע דקטילו דיקלי ונשרי גשרי ועברינן עלייהו. **דאר"מא דפרסאי ארבעין שנין** — חזקת פרסיים ארבעים שנים היא על ידי דינא דמלכותא. דאף על גב דלא קני איניש אלא בשטר, מידהו, אם החזיק בה גוי ארבעים שנים, ובא ישראל וקנה ממנו — דוי קנין גמור, ולא יוכל ישראל אחר לומר "שלי הוא שגזלה גוי ממני". ואף על גב דאמרינן (בבא בתרא לה, ב): ישראל הבא מחמת הגוי הרי הוא בגוי, ואין לו חזקה אלא בהחזה שטרא שמכרה ישראל לגוי — הכא יש לו חזקה. אי נמי, אתא לאשמועינן דאף על גב דבשאר מקומות היא חזקה לישראל בשלש שנים, בארץ פרס אינה חזקה בפחות מארבעים שנים, דדינא דמלכותא הוא שם כן. **הני זהרורי** — בעלי נחלות העשירים קונים מעבדי המלך שדות עניי העיר, שאין יכולין ליתן הטסקא למלך, והן פורעין את המס, ומחזיקין בקרקעות בשביל המס. שכן דינא דמלכותא: דמאן דיהיב טסקא ליכול ארעא, כדאמר לעיל. **זביניהו זביני** — מה שקונין הקרקע מעבדי המלך בשביל המס שנותנים — מכרן קיים, דדינא דמלכותא דינא. ואם יחזרו בעלים הראשונים, או יתעשרו, ויאמרו להחזיר המס לדני זהרורי — לא יוכלו לערער על הני זהרורי כלל, דזביניהו זביני. **זהרורי** — על שם נחלה שקרוי זיהרא לקמן, בפרק ה"מוכר את הבית" (סא, ב): ואי אמר ליה "זיהרא" — אפילו בוטחני ופרדסי. והילך תלת מילי: קמייתא — דינא דמלכותא דינא, ובראיכא דפרסאי, והני זהרורי שתלויין בדינא דמלכותא דינא — הרי תלת. **והני מילי** — דזביניהו זביני — אי זבין לטסקא, בשביל מס הקרקע שלא נתנו הבעלים. **אבל לברונא** — בשביל בסף גולגלתא שלא פרעו מכרו להם עבדי המלך קרקעותיו של זה — לא הוו זביני, דאין זה דינא דמלכותא לגבות הקרקע בשביל מס הראש, כי אם בשביל מס הקרקע. **אקרקפתא דנברא מנה** — או יתפשוהו עד שיתן מאליו, או יברח מן העיר. והך מלתא גמרא קאמר ליה. **אפילו שערי דבדא** — שכבר נתלשו מן הקרקע ומונחין בבדו, וכל שבן קרקע עצמה. **ולא שנא זבין ארעא לטסקא או לברונא** — זביניהו זביני, דדכי הוי דינא דמלכותא. **שערי דבדא** — בלומר, כל מטלטלין שיש לו בעולם משועבדין למלך בשביל מס ראשו. **והיכא דלא פרע** — נתחייב כל אשר לו, ומי שיקנה מעבדי המלך בין קרקעות בין מטלטלין — זביניהו זביני. **אם כן** — דאפילו שערי דבדא משתעבדי לברונא, היכי יתקיים הכתוב דכתיב (דברים כא) "בכל אשר ימצא לו"? הרי באותה המלכות בטלת ירושת בנו הבכור. דכל ממון האב, אם מת ולא פרע עדיין ברונא דשנה זו — הוה ליה ממונו ראוי, דאינו מתחזק בו כלל כי אם המלך, דשעבוד המלך עדיף משאר שעבודין וכגבוי דמי. ומיהו, לאו אתקפתא מעלייתא היא, דאיכא למימר: אין הבי נמי, תבטל ותבטל לשם, ובשאר מקומות יתקיים. דשבקיה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה. **אי הכי אפילו טסקא נמי** — רב אשי הוא דקפריך עליה דאמימר הכי, דכיון דקשיא ליה לאמימר הכי — אפילו כי אמרינן ארעא לטסקא אשתעבדא לדברי הכל — אם כן בטלת בקרקעות ירושת בנו הבכור. **אלא מאי איתי לך למימר** — היכי דמי דלא תבטל — בגון דיהיב טסקא של אותה שנה בתחלת השנה ומית, דעד סוף השנה אינה משועבדת למלך עוד, והוה ליה מחזקו, ויטול בה בבור פי שנים. הכא נמי ובו'. **ולא היא התם** — ליתי הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע. דלא משתעבדי לא קרקעות ולא מטלטלין לברונא, ואי זבון לברונא — לא הוו זביניהו זביני, דברונא אקרקפתא דגברא מנת, ואינהו ספרי דרבא דאמרי הלכתא כרב הונא — לאוקומי מלתייהו בעו, לקיים מעשיהם ושטרות שכתבו על מכירת קרקעות שנמכרו לברונא, ובאו לומר דמשתעבדי לברונא, כדי שיהו המכירות והשטרות קיימין. ומיהו, שלא כדין נכתבו השטרות ונמכרו הקרקעות, והדרי זביני. **פרדסא** — אדם בטל ממלאכה ומלמוד ומדרך ארץ, ואין עוסק בישובו של עולם כלל. **מסיין מתא** — הוא חייב בעול הקהל, ואף על פי שהוא אינו עושה ריוח בעיר. **והני מילי** — דמסייע ליתן במס הקהל. **כגון דאצילתיה מתא** — עבדי המלך היו תובעים לו לבדו, והם הציללוהו והקלו במשאו בטענותם, שאמרו עליו שאין לו ממון, ומתוך כך נתרבה מס שלהן והכבידו עולן יותר. כגון שהמלך רגיל ליקח מכולן מס קצוב לשנה, ובאו לתבוע לכל אחד כפי אומד דעתם עד שיעלה גיבויים לחשבון מס הקצוב, והיו שואלין לזה יותר מדאי, והם הפצוהו ופטרוהו, ומה שפחתו מזה — יגבו מן השאר. **אבל אנדיסקי** — ממונין של מלך הרגילין לגבות מכל בית ובית מכל איש ואיש עד שיעלה החשבון למס הקצוב, ושכחוהו לזה, או לא רצו לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם בטלן וסבורין היו שאין לו ממון, וגבו כל המס מכל השאר. אף על פי שהכבידו עליהם המס כדי שהיה לו לזה ליתן — פטור, דסייעתא דשמיא הוא שמחלו לו. **המצר והחצב כו'** — שתי שדות של גר, ומצר אחד ביניתן, החזיק באחת מהן — לא קנה את חבירתה, אלא האי דאחזיק ביה לבדו קנה, כדאמר רבי יוסי בר חנינא לעיל בשמעתתא. והוא הדין אם אין שם מצר, אבל יש חצב נטוע בינתים — מפסיק. **חצב** — הוא אילן או עשב שבו תיתם יהרשע את ארץ ישראל, לפי שיורד ויונק בנגדו, ואינו יונק לא מכאן ולא מכאן, כדאמר (ביצה כה, ב): חצובא מקטע רגליהון דרשעים, שמשיגין גבול רעיהן, וזה אינו משיג גבול אחר. **אבל לענין פאה או תומאה לא** — דוי הפסק, לחשבן שתי שדות. אלא יניח פאה אחת על שניהם, והאיל וסמוכין זה לזה. דמן התורה אין מצר מפליג קרקע המחוברת לחבירה שתי פאות. ומיהו, לגבי חזקה די לנו אם יקנה במכוש אחד שדה אחת, דהא אפילו בשדה אחת אינה למאן דאמר לא קנה אלא מקום מכושו, וכל שכן בשתי שדות — לדברי הכל דלא קנה אלא מה שהחזיק. וסברא בעלמא הוא, דחזקה מעלייתא בעינן שיחזיק בכל השדות. **פאה ותומאה** — לקמיה מפרש מאי נפקא מינה בין שדה אחת לשתים. **אפילו לפאה ותומאה** — דמאי שנא מחזקה. **פאה מאי היא** — לגבי מאי מהני הפסק. **דתנן** — דהפסק מהניא להניח פאה בכל אחת. **הנחל** — "בנחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע": קרקע קשה מלא צרורות ואבנים, שאין ראוי לזריעה. **והשלולית** — קבוצת מי גשמים. ב"הכונס צאן לדיר" (בבא קמא סא, א): מאי שלולית? אמר רב יהודה אמר שמואל: מקום ששוללין מי גשמים שם. רב ביבי אמר רבי יוחנן: אמת המים המחלקת שלל לאגפיה.

דרך

**לֵיעָבֵד לִי מָר כְּאִידָךְ דִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא קָנָה אֶלָּא מְקוֹם מַפּוֹשׁוֹ בִּלְבַד אָמַר לֵיהּ: בְּהַאי אֲנָא כְּשִׁמְעַתֵּין סְבִירָא לִי; דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: פֵּיוָן שֶׁנִּכְּשׁ בָּהּ מַפּוֹשׁ אֶחָד - קָנָה כּוּלָּהּ. שְׁלַח רַב הוּנָא בַּר אַבִין: יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּקַח שָׂדֶה מִגּוֹי, וּבָא יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְהֶחֱזִיק בָּהּ - אֵין מוֹצִיאִים אוֹתָהּ מִיָּדוֹ. וְכֵן הָיָה רַבִּי אַבִין וְרַבִּי אֵילָעָא וְכָל רַבּוֹתֵינוּ שָׁוִין בְּדָבָר. אָמַר רָבָה, הָנֵי תְּלַת מִילֵי אִישְׁתַּעֵי לִי עוּקְבָן בַּר נְחֶמְיָה רֵישׁ גָּלוּתָא מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא, וַאֲרִיסוּתָא דְּפַרְסָאֵי עַד אַרְבְּעִין שְׁנִין, וְהָנֵי זַהֲרוּרֵי דְּזַבְּנִין אַרְעָא לְטַסְקָא - זְבִינְהוּ זְבִינִי. וְהָנֵי מִילֵי לְטַסְקָא, אֲבָל לְבַרְנָא לָא; מַאי טַעְמָא? בַּרְנָא אַקַּרְקֻפְתָּא דְּגַבְרֵי מַנָּה. רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: אֲפִילּוּ שַׁעֲרֵי דְּבַדָּא מְשַׁעְבְּדִי לְבַרְנָא, אָמַר רַב אַשִׁי: מָה אִית לָךְ לְמֵימַר? דְּיָהֵיב טַסְקָא וּמִית, הָכָא נַמִּי - דְּיָהֵיב בַּרְנָא וּמִית. אָמַר רַב אַשִׁי, אָמַר לִי הוּנָא בַּר נָתָן, שֶׁאִילְתִּינְהוּ לְסָפְרֵי דְּרַבָּא, וַאֲמָרוּ לִי: הִלְכְתָא בְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ. וְלָא הִיא, הָתָם לְאוֹקוֹמֵי מִילְּתֵיהּ הוּא דַּאֲמַר. וַאֲמַר רַב אַשִׁי: פַּרְדְּסָא מְסַיֵּיעַ מָתָא. וְהָנֵי מִילֵי דְּאַצִּילְתֵּיהּ מָתָא, אֲבָל אַנְדִיסְקֵי - סַיְּעָתָא דִּשְׁמַיָּא הִיא. אָמַר רַב אַסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְצַר וְהַחֹצֵב מַפְסִיקִין לְפָאָה וְלִתְלוּשִׁין, דִּכְתִיב: "לְפָאָה וְתוּמְאָה. פֵּאָה - מַאי הִיא? דְּתָנָן, וְאֵילּוּ מַפְסִיקִין לְפָאָה: הַנַּחַל, וְהַשְּׁלוּלִית, אֶבֶן גְּבוּלִית, וְדֶרֶךְ שֶׁהַצִּבּוּר עָשׂוּ בְּתוֹךְ שָׂדֶה, וְדֶרֶךְ שֶׁהַיָּחִיד עָשָׂה בְּתוֹךְ שָׂדֶה, וְדֶרֶךְ שֶׁהַצִּבּוּר עָשׂוּ בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל יָחִיד, וְדֶרֶךְ שֶׁעָשָׂה יָחִיד בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל צִבּוּר, וְדֶרֶךְ שֶׁעָשׂוּ שְׁנֵי יְחִידִים בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל שְׁנֵי יְחִידִים, וְדֶרֶךְ שֶׁעָשׂוּ שְׁנֵי צִבּוּרִים בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל שְׁנֵי צִבּוּרִים, וְדֶרֶךְ שֶׁעָשָׂה יָחִיד בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל צִבּוּר, וְדֶרֶךְ שֶׁעָשׂוּ שְׁנֵי צִבּוּרִים בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל יָחִיד, וְדֶרֶךְ שֶׁעָשׂוּ שְׁנֵי יְחִיד

דרך היחיד ודרך הרבים — בירושלמי פריך: אמאי איצטריך למיתני דרך הרבים? דבין דתנא דדרך היחיד מפסיק, כל שכן דרך הרבים ומשני: משום סיפא נקטינן, דקתני: הכל מפסיק לזורעים, ואין מפסיק לאילנות אלא גדר כו', וקא משמע לן דאפילו דרך הרבים לא מפסיק לאילן. ומפרש נמי אמאי תנא שביל הרבים, בין דתנא שביל היחיד מפסיק, דמשום אילן לא צריך למיתנייה — בין דאשמעינן דאפילו דרך הרבים לא מפסיק לאילן, כל שכן שביל הרבים. אלא אתא לאשמועינן דשביל הרבים נמי בעינן שיהא קבוע בימות החמה ובימות הגשמים. והשתא איצטריך למיתני בולהו; שביל היחיד — לאשמועינן דמפסיק לזורעים אף על גב דגריע מבולהו, ודרך הרבים — אשמועינן דלא מפסיק לאילן, ודרך היחיד — אשמועינן דלא בעינן קבוע, ושביל הרבים — אשמועינן דבעינן קבוע. ואין להקשות: דלא ליתני שביל הרבים, ואנא ידענא דבעינן קבוע, מדתנן דרך היחיד. דאי לא בעי — לא ליתני דרך היחיד אלא ליתני שביל הרבים, דהוי רבותא טפי, או איפכא, דלא ליתני דרך היחיד ואנא ידענא דלא בעינן קבוע, מדתנן שביל הרבים ולא תנא דרך היחיד דהוי רבותא טפי. דהא אי לאו דתנא תרוויהו — לא הוה ידענא הי מינייהו מפסיק טפי; דרך היחיד רחב טפי, ושביל הרבים בקיעי ביה רבים. **רבי** אליעזר מטהר — רבינו שמואל בן מאיר פירש דפליגי, דרבי אליעזר חשיב ליה ספק ספיקא, ורבנן לא חשיבי ליה אלא ספיקא אחת. ורש"י פירש בפרק בתרא דעבודה זרה (ע, א) דאיירי בשדה מלאה טומאה. ופליגי, דרבי אליעזר סבר אף על גב דליכא אלא חדא ספיקא, כיון דליכא ספק מגע אלא ספק ביאה — טהור. והיינו טעמא, דטומאה מגורען גמרינן, וגבי סוטה דהוי ספק מגע ולא ספק ביאה, דתדאי (נטהרה) [צריך להיות: נסתרה], וחכמים מטמאין, כיון דאין כאן אלא ספיקא אחת. וסוגיא דעבודה זרה מוכחת בפירוש רש"י, דרבי אליעזר מטהר אפילו בספיקא אחת, דקאמר: עובדא הוה בנהרדעא, ואמר שמואל: חמרא שרי. כמאן — כרבי אליעזר, דאמר ספק ביאה טהור. פירוש: דמטעם רוב גבני ישראל נינהו לא מצינן למימר דשרא שמואל כדשרא רבא לעיל בעובדא דפומבדיתא, דדוקא בפומבדיתא הוו רוב גבני ישראל, דרעות היו, כדאמרינן לעיל (מו, א): תא אחוי לך רמאי דפומבדיתא, ואמרינן (חולין קכו, א): פומבדיתאי לוחייך — אשני אושפיזך. ומשני לה: שאני התם, כיון דאיכא דפתחי לשם ממונא הוה ליה ספק ספיקא. פירוש: ספק גבני גוים ספק גבני ישראל, ואם תמצי לומר גוים — אימור לא נגעי, כיון דידעי על ידי ריח שהיה יין לא היו חרשישין כו'. משמע דלמאי דהוה בעי לאוקומי כרבי אליעזר, דסלקא דעתך דלא פתחי לשם ממונא, ובודאי נגע — הוי שרי אף על גב דליכא אלא חדא ספיקא, אם גוים אם ישראלים, משום דהוי ספק ביאה אם באו גוים לשם או לאו. ומיהו, קשה מההוא פולמוס (עבודה זרה ע, ב) דסליק לנהרדעא ושרייה רבי אלעזר, וקאמר רב דימי: לא ידענא אי משום דסבר כרבי אליעזר דסבר ספק ביאה טהור, אי משום רוב דאתו בהדי דפולמוס ישראל נינהו. ופריך: ספק ביאה? ספק מגע הוא ומשני: כיון דפתוח חביות טובא — אימור אדעתא דמסמונא פתח, דכספק ביאה דמי. ואף על גב דתלינן אדעתא דממונא והוי ספק ספיקא אפילו הכי לא שרי אלא לרבי אליעזר, ולעיל שרי שמואל בהאי טעמא אפילו לרבנן. ופירש רש"י התם: גבני נהרדעא לא הוו ידעי אם רוב גוים או רוב ישראלים, ושרי אפילו לרבנן, דספק ספיקא היא. אבל הנהו דאזלי בתר פולמוס — הוה ידע רבי אליעזר דשרא שם רוב ישראל הם אם רוב גוים. הלכך, אף על גב דאיכא למימר דאתו אדעתא דממונא — ליכא אלא חדא ספיקא אם היו רוב גוים, ושרי לרבי אליעזר כיון דפתוח חביות טובא, דמוכחא מילתא דלשם ממון באו ולא מנסכי. ודחי בבולשת שנבנסה לעיר בשעת מלחמה, דקתני: אלו ואלו מותרות. הלכך, אף על גב דספק מגע הוא, כיון דמוכחא מילתא לקולא — כספק ביאה דמי. ומיהו, קשה לרבינו תם לשני הפירושים: דבמסכת טהרות (פרק ששי משנה ד) מוכח דרבנן מטמאין אפילו בספק ספיקא, ודתנן: כל שאתה יכול לרבות ספיקות וספיקי ספיקות, ברשות היחיד — טמא, ברשות הרבים — טהור, כיצד כו', ואחר כך קתני: דנכנס לבקעה בימות הגשמים דמייתי הבא. ומיהו, ההוא דעבודה זרה נוהל לפרש בשיטת רש"י, דרבי אליעזר שרי אפילו בספיקא אחת, דמוכח הסוגיא. ורבנן, נהי דבטומאה מחמירי לטמאות אפילו בספק ספיקא, ביין נסך שריא ספק ספיקא. ורבינו תם מפרש: דפליגי, דרבנן מטמאו אפילו בכמה ספיקות, משום דמן הדין אפילו בחדא ספיקא טהור, דאוקמוה אחוקיה, ולפיכך מסוטה דטמא — ואם כן מה לי חדא ספיקא מה לי תרי ספיקי, דאפילו בחדא ספיקא הוה לן למימר דטהור. ורבי אליעזר סבר: אין לך בו אלא חידושו, ודוקא חדא ספיקא טמא. ואתי שפיר הוהא דפולמוס, דמשמע אפילו בספק ספיקא לא שרי אלא לרבי אליעזר דוקא. ובההיא עובדא דנהרדעא לא גריס רבינו תם "לא. שאני התם" כו', דלהאי גירסא משמע דמודו רבנן דבספק ספיקא שרי, ורבי אליעזר שרי אפילו בספיקא אחת. אלא מפרש רבינו תם: כמאן — כרבי אליעזר, בניחותא גריס. והדר גריס: האי ספק ביאה ספק מגע הוא ולאו דוקא ספק מגע קאמר, דאדרבה ספק ביאה הוא, דספק אם באו גוים שם או לאו, דאימור ישראל נינהו. אלא לספיקא אחת קרי ספק מגע. דספק ביאה דרבי אליעזר היינו ספק ספיקא. והכי פריך: והא ספיקא אחת היא, ואפילו לרבי אליעזר לא שרי בספיקא אחת אם תאמר: ומנא לן דלרבנן אפילו ביין נסך אסרי בספק ספיקא? ויש לומר: דבבמה דוכתי מדמה במסכת עבודה זרה חומרא דיין נסך לחומרא דטהרות. **רבי** אליעזר מטהר — נראה דגרסינן "רבי אלעזר". דאי רבי אליעזר — היכי בעי למימר בפרק בתרא דעבודה זרה (ע, א) דשמואל ורבי אלעזר כרבי אליעזר? והא שמואל ורבי אלעזר אית להו סוף פרק קמא דנדה (ח, א) דאין הלכה כרבי אליעזר בסדר טהרות אלא באהרב, והך בסדר טהרות היא **בהעלם** אחד חייב — אפילו בשתי רשויות. ותימה: דאמר רבא בפרק "דמוציא יין" (שבת פ, א): הרוצא חצי גרוגרת והניחה, וחזר והרוצא חצי גרוגרת והעבירה דרך עליה — חייב. מה צריך דרך עליה? הא לא בעי הכא אלא לרשות אחת, אפילו רחוקות זו מזו ויש לומר: דתדאי בלא דרך עליה חייב, והא דנקט דרך עליה — לאשמועינן דאם העביר תוך שלשה לחצי גרוגרת המונחת — דחייב, אף על גב דלא הוי תוך שלשה לקרקע. והקשה רבינו חננאל: לרבי יוסי דשתי רשויות, אמאי פטר? והאמר בפרק "הבונה" (שם קד, ב): כתב אות אחת בטבריא ואות אחת בצפורי — חייב, מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי וגרס רבינו חננאל: מרשות אחת — חייב, משתי רשויות — פטור. אם הוציא חצי גרוגרת משתי רשויות לרשות הרבים — פטור, אבל אם ברשות אחת לקחה, אפילו חלקה והוציאה לשתי רשויות — חייב, דמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי. ולרבינו יצחק נראה דלאו פירכא היא, דלא דמי, דהתם שם המלאכה בתיבה, ובתיבה נגמרה בשיכתוב שתי אותיות, ואפילו רחוקות זו מזו. אבל הכא — שם המלאכה היא הוצאה, ובשהוציא לשתי רשויות — אכתי לא נגמרה הוצאה עד שיקרבם.

אבל

וְדֶרֶךְ רַבִּים, וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד, וּשְׁבִיל הָרַבִּים, וּשְׁבִיל הַיָּחִיד הַקָּבוּעַ בֵּין בִּימוֹת הַחַמָּה וּבֵין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. טוּמְאָה מֵאי הִיא? דְּתָנֵן: הַנִּכְנָס לִבְקָעָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְטוּמְאָה בִּשְׂדֵה פְּלוֹנִית, וְאָמַר: "הֲלָכְתִּי לַמָּקוֹם הַלָּז וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִטְמֵאתִי לְאוֹתוֹ מָקוֹם וְאִם לָאו" - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: סְפֵק בִּיאָה - טָהוֹר, סְפֵק מַגָּע טוּמְאָה - טְמֵא. אֲבָל לִשְׁפָּת - לֹא. רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ לְעָנְיַן שַׁבָּת; דְּתַנְיָא: הוֹצִיא חֲצִי גְרוֹגֶרֶת לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהֶנִּיחָהּ, וְחָזַר וְהוֹצִיא חֲצִי גְרוֹגֶרֶת אַחֶרֶת, בְּהֶעְלֵם אֶחָד - חַיָּב, בִּשְׁנֵי הֶעְלֵמוֹת - פָּטוּר; רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּהֶעְלֵם אֶחָד

ברשות

מהן נבנס — ספק ביאה הוא, וטהור. ואי ליכא מצר בינתים — ספק מגע איכא ולא ספק ביאה, דכולהו שדה אחת הן, וטמא. קדייק גמרא דלרבין אמר רבי יוחנן דוקא פאה וטומאה, אבל לשבת — לא הוי הספק. אי מספיק מצר וחצב בין שני רשות הרבים, והוציא חצי גרוגרת בזה ואחר כך הוציא חצי גרוגרת בשני — חייב, דאפילו לרבי יוסי דפטר בשני רשויות, דאין המצר מפסיק לשני רשויות. במסכת שבת תנן: המוציא אוכלין חייב בגרוגרת. דבשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה, ולא חשיבא הוצאת דבר חשוב בפחות מכגרוגרת. **בהעלם אחד חייב** — שלא נודע לו בינתים שהוא שבת, דידיעה מחלקת.

ברשות

דרך הרבים — שש עשרה אמה רוחב, דרך היחיד ארבע אמות. ו"לא לו אף זו" קתני. **שביל הרבים** — שהולכין שם רבים ברגליהן, אבל דרך הרבים — מקום הילוך העגלות והסוסים. וכולה "לא זו אף זו" קתני. **הקבוע בין בימות החמה** — ואפילו בימות הגשמים, שאין רגילים להלך בבקעה, מהלכין שם. שאין חרישה וזריעה לשם. **טומאה מאי היא** — שיש הפסק שיעך בשדה לענין טומאה? דתנן כר' — ואליבא דרבי אליעזר הוא דשייך הפסק, כדמפרש ואזיל. **בימות הגשמים** — היא רשות היחיד לטומאה. וספיקה טמא, שהרי אין מהלכין בה בני אדם, שלא לקלקל הזריעה. **הלכתי למקום הלז** — נבנסתי בבקעה זו. **וחכמים מטמאים** — דסוף סוף מה לי שדה אחת מה לי שתי שדות — חדא ספיקא היא, שמא הלך עד הקבר והאהיל, שמא לא הלך — וספיקו טמא. **ספק ביאה טהור** — היכא דמספקא ליה אם נבנס באותה שדה, ואם תמצא לומר נבנס — ספק אם בא עד מקום טומאה אם לאו, וספק ספיקא הוא, וטהור. אבל היכא דליכא אלא ספק מגע, דפשיטא ליה דנבנס באותה שדה, אלא שספק לו אם נגע בקבר אם לאו — חדא ספיקא הוא, וטמא. והלכך לרבי אליעזר, אי מספיק מצר וחצב בינתים וטומאה באחת מהן, ואין יודע באיזה

ברשות אחת — ברשות הרבים עצמה שהרציא בה חצי גרוגרת ראשון, באותה עצמו הרציא האחרון. **בשתי רשויות** — הרבים, המופלגים זה מזה — פטור, דרשויות מחלקות שביראה ליה. **ואמר רבה** — אימתי חשיבי שתי רשויות. **והוא שיש חיוב חטאת ביניהן** — חייב חטאת, הלכך חשיב הפסק לעשותן שתים.

אבל ברמלית — כגון בקעה שבינתים — לא מחלקא להו, דבטל מן התורה לחבא ולחבא. **אבל פיסלא לא** — כגון תחיכת עץ או עמוד שאין גבוה עשר אמות ואין רוחב ארבעה, אי נמי גבוה עשר אלא שאין רוחב ארבעה, דהוי מקום פטור, דאפילו מדרבנן מותר לטלטל מתוכו לרשות הרבים ומרשות הרבים לתוכו, וכן מתוכו לרשות היחיד ומרשות היחיד לתוכו. וכיון דבטל לגמרי לחבא ולחבא, אפילו מדרבנן, דליכא מקום חשוב של ארבע טפחים — הלכך לא הוי הפסק. **רבא אמר אפילו פיסלא** — מחלקת הרשויות לפטרו מחזוב שבת, דלא גרע ממצר וחצבה. **ואוזיד רבא לטעמיה** — דאמר לעיל: אפילו לענין שבת. **ברשות גיטין דמי** — דאמרינן במסכת גיטין ב"הזורק" (עה, א) דאם הקנה לה חצרו להתגרש, חורק לה גט, ונפל על הפיסלא שבחצר — אינה מגורשת, דהא פיסלא מקום אחר הוא בפני עצמו, ואינו בכלל חצר, וחצר הקנה לה ולא פיסלא. דחד מקום — מושלי אינישי, תרי מקומות — לא מושלי אינישי. הכי מפרשינן לה התם. וקאמר רבא: רשות שבת דומה לרשות גיטין, דהכי נמי לענין שבת הויא דך פיסלא מקום חשוב בפני עצמו, ומחלק רשויות אם הוא ממוצע ביניהם. דכי היכי דלא בטיל פיסלא לגבי חצר — הכי נמי לא בטיל הכא לענין שבת לגבי רשות הרבים. וקבעי רבא: לרבי יוחנן, דאמר המיצר וחוזר ומפסיקין בנכסי הגר, שלא יקנה בחוקת חבירו עד שיחזיק בשתיהן. ואם אין שם לא מצר ולא חצב, דאינה מסויימת במצריה — מה לי אמר רבי יוחנן כמה צריך להחזיק שיקנה הכל? דאילו רב ושמואל אמרו לעיל: כדאזיל תיירא דתורי והדר. אלא משום דשמעינן ליה לרבי יוחנן שיעור אחר, קבעי ליה.

פירש רבי מרינוס משמו — של רבי יוחנן. **כל שנקראת על שמו** — כל שנקראת על שדה אחר בלשון יחיד על שמו, שקורין לה "שדה פלוני", שאין אומר "שדות פלוני" — קנה הכל במכוש אחד. **כי גיזותא דפלניא** — כל השדה שהיה הגר משקה מבורו — קנה הכל במכוש אחד. **מאי חצובא** — איזה דבר הוא, ומאי חשיבותו להחשב במצר? שבו תיחם — בין שבט לשבט, בין איש לאיש, לפי שאינו יוצק לא מכאן ולא מכאן. **לא מנה יהושע בן** — כדאמר בפרק קמא (לעיל יד, ב): יהושע כתב ספרו. **על הגבולין** — כדי להראות התחומין. ופשיטה דקרא אתא לאשמועינן, מה טעם חשב אותן עיירות. **כל שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה** — בשעת מיתתו, דכתיב "ויראהו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן" (דברים לד). **חייב במעשר** — דהם הם שבעה עממים הכתובים בכל מקום, אבל קיני קיניזי וקדמוני שנתנו לאברהם אבינו בין הבתרים — לא יתחייבו במעשר לעתיד לבא בשיחזירם לנו לעתיד, כדאמר בבראשית רבה. אי נמי, אם כבשו ישראל מהם אחרי מות יהושע — כולן פטורין מן המעשר, דכתיב התם "ואת הארץ אשר נשבעתי" וגו' (שם), "ואת" — למעוטי דני שנתוספו לאברהם על השבועה. כן נראה בעיני. ואף על גב דרפאים נמי כתיב באברהם — לא ממעטינן ליה, דהיינו חוי, דלא כתיב התם, ומצינו שכבשם משה, דכתיב (דברים ג) "ההוא יקרא ארץ רפאים כלומר, היינו רפאים שניתן לאברהם בין הבתרים. **תניא רבי מאיר אומר כו'** — כולהו הני תנאי בפירוש דקיני קניזי וקדמוני פליגי. **משנה נמצאו זוממין** — שבאו שנים ואמרו להם: הניאך ראיתם חזקה זו? והלא באותו הזמן עמנו היית במקום פלוני. **משלמין לו את הכל** — כפי דמי קרקע שהיו רוצים להפסידו יגבה מהן, כדכתיב (דברים יט) "כאשר זמם" ולא כאשר עשה, לבד קרקע שלו שיטול מן המחזיק. **שנים בראשונה בו'** — דהיינו שלש כתות לשלש השנים, כת לשנה בה לשנה, הם נמצאו זוממים כולם. **משלשין ביניהן** — כל כת תתן השלישי. דשלש כתות הם, וקיימא לן (מכות ה, ב): אין עדים נעשים זוממין עד שיזומו כולם.

בְּרִאשׁוֹת אַחַת - חַיָּב, בִּשְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת - פָּטוּר. וְאָמַר רַבָּה: וְהוּא, שֶׁיֵּשׁ חִיּוּב חַטָּאת בֵּינֵיהֶם, אֲבָל פְּרִמְלִית - לֹא; אַבַּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ פְּרִמְלִית, אֲבָל פִּיסְלָא - לֹא; רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ פִּיסְלָא. וְאַזֵּיד רָבָא לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר רָבָא: רְשׁוּת שַׁבָּת כִּרְשׁוּת גִּיטִּין דָּמֵי. אִין שָׁם לֹא מָצָר וְלֹא חָצָב, מַאי? פֵּירֵשׁ רַבִּי מָרִינוֹס מִשְּׁמוֹ: כָּל שֶׁנִּקְרֵאת עַל שְׁמוֹ. הֵיכִי דָּמֵי? אָמַר רַב חִסְדָּא: דְּקָרוּ לֵיהּ בֵּי גַּרְגּוּתָא דְּפַלְנְיָא. יְתֵיב רַב אַחָא בַּר עַוְיָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַסִּי, וְיָתֵיב וְקָאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אַסִּי בַּר חֲנִינָא: חֲצוּבָא מַפְסִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר. מַאי חֲצוּבָא? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שֶׁבּוֹ תִּיחֲמוּ יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לֹא מָנָה יְהוֹשֻׁעַ אֶלָּא עֲיָירוֹת הָעוֹמְדוֹת עַל הַגְּבוּלִין. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה - חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר. לְאַפּוֹקֵי מַאי? לְאַפּוֹקֵי קֵינִי, קְנִיזִי, וְקַדְמוֹנִי. תַּנְיָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נַפְתּוּחָא, עַרְבָאָה, וְשַׁלְמָאָה; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַר שֵׂעִיר, עַמּוֹן, וּמוֹאָב; רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עֲרָדִיסְקִים, אַסְיָא, וְאַסְפַּמְיָא. **מִשְׁנָה הָיוּ שָׁנִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאָכְלָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִים - מְשַׁלְּמִין לוֹ אֶת הַכֹּל. שְׁנַיִם בָּרִאשׁוֹנָה, שְׁנַיִם בַּשְּׁנִיָּה, וּשְׁנַיִם בַּשְּׁלִישִׁית**

משלשין

אבל פיסלא לא — הקשה רבינו יצחק בן אשר: הלכה פיסלא היא ברמלית, דב"הזורק" (גיטין עז, ב) מפרש דפיסלא דהוי גבי גט רשות לעצמה, כגון דלא גבוהה עשרה — אם כן משמע דגבוהה שלשה. ומסתמא איירי ברחבה ארבעה, דלא אשכחן רשות בפני עצמו שהוא חשיב בפחות מארבעה. ועמוד גבוה שלשה ורחב ארבעה ברשות הרבים — הוי ברמלית. ואם כן, אמאי קאמר: אבל פיסלא לא? ויש לומר: דמכל מקום, הואיל וקטן הוא כל כך ומטלטל — לא חשיבא לאביי להפסיק בין שתי רשויות בברמלית.

אין שם לא מצר כו' — אטומאה קאי, כדמוכח בהדיא בתוספתא דטהרות (פרק עשירי), דקתני: הנבנס לבקעה בימות הגשמים וטומאה בשדה פלוני. אמרו לפני רבי אלישיה: הרי היא של רשות היחיד. פירש רבי מרינוס משמו: כל שיש לה שם בפני עצמה כו'. ולא כפירוש הקונטרס דפירש "משמו" דקאמר רבי מרינוס — היינו משמו של רבי יוחנן.

העומדות על הגבולים — אין לפרש על הגבולים של ארץ ישראל — דכמה עיירות חשיב שהם באמצע ארץ ישראל, אלא בגבולים דבל שבט ושבט וכו'. **כל** שהראהו כו' — נפי' הזה ליה למינקט מה שתיתים ב"אלה מסעי" שמונה עיירות של המצר, ושם מפורש היטב תחום של ארץ ישראל.

חייב במעשר — ואם תאמר: וכללא הוא? והלא הרבה כרכים בבשום עולי מצרים ולא בבשום עולי בבל, ולא נתחייבו במעשר, אף על פי שהראהם למשה ויש לומר, דקסבר: קדושה ראשונה — קדישה לשעתה וקדישה לעתיד לבא. והשתא ניחא, שלא תקשי: "כל" לאתויי מאי. דאתא לאתויי כרכים שכבשו עולי מצרים ולא בבשו עולי בבל. **לאפוקי** מאי — תימה: מאי קאמר לאפוקי מאי? והא "כל" קאמר, דמשמע לאתויי ויש לומר: דמ"שהראהו" דייק, דמשמע לאפוקי. ואם תאמר: ולימא לאפוקי חוץ לארץ? ויש לומר: דאין זה חידוש. ולכך אמר לאפוקי קיני וקניזי וקדמוני, אף על גב דמארץ ישראל הם. **הר** שעיר עמון ומואב — תימה: דמשמע דעמון ומואב לא כבשום עולי מצרים. ובסוף פרק קמא דיבמות (טז, א) אמרינן: עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית, דאמר מר: דהרבה כרכים בבשו בני. וקשה: קדושה ראשונה לא קידשה לעתיד, והניחום שיסמכו עליהם עניים בשביעית. ואין לומר דדהם בעמון ומואב שהטהרו בסיחון — דדהם נהג שביעית, דהיינו עבר הירדן, דאמרינן בפסחים (נב, א): שלש ארצות לביעור, יהודה ועבר הירדן והגליל ואומר רבינו הם: דעבר הירדן — היינו ארץ סיחון ועוג, שלא היתה מעמון ומואב. ועוד מתרץ רבינו הם: דבימות נמי איירי בעמון ומואב שלא טהרו בסיחון בדהכא, ולא בא לפרש התם אמאי אין שביעית נוהגת שם, דהא חוצה לארץ היא, אלא לפרש למה מעשרין מעשר עני ולא מעשרין מעשר שני, שלא לשנות סדר השנים. דבמסכת ידים (פרק רבעי משנה ג) איכא פלוגתא, דרבי אלעזר בן עזריה גזר שיעשרו מעשר שני כמו בבבל, שלא לשנות מסדר השנים. ורבי טרפון גזר שיעשרו מעשר עני, כמו במצרים שהיא קרובה מעשרין מעשר שני, כדי שיהו עניי ישראל נזמנים עליהם — אף עמון ומואב שהם קרובים כו'. ואם תאמר: ואמאי לא מייתי ביבמות ההוא טעמא דמצרים דתנן במסכת ידים (שם)? ויש לומר: דניחא ליה למימר טפי הרבה כרכים כו'. דלמאן דאמר לא קידשה — הניחו אפילו מארץ ישראל עצמה ליכבש מפני סמך עניים. וזה התירוץ עיקר, דבהכי מיתרצא דלא קשיא דרבי אליעזר אדרבי אליעזר ורבי יהושע אדרבי יהושע. ואין להאריך.

עֲרָדִיסְקִים אסיא כו' — תימה: דמשמע אסיא בחוץ לארץ היא, ואם כן היכי קאמר בפרק "זה בורר" (סנהדרין כו, א): רבי חייא בר דרונקי ורבי שמעון בן יהוצדק הוו קאולי לעבר השנה בעסיא, והתניא בפרק קמא דסנהדרין (יא, ב): דאין מעברין אלא בירושה ובשלמא דבי מאיר דעיבר שנה בעסיא (מגילה יח, ב) — איכא למימר דלא הניח למומחי בארץ ישראל, כדאמרינן בברכות (סג, א) ארבי עקיבא. אלא רבי חייא ורבי שמעון — ליכא למימר דלא הניחו כמותן, דהא ריש לקיש הוי קרי להו: רועי בקר וחשוחים על השביעית ויש לומר: דההוא לעבר — היינו חישוב, כמו: ועיבר שלש שנים זו אחר זו, דפרק קמא דהתם (יב, א). תדע, דהא שנה שביעית היתה, ותני התם (סוף פרק קמא) (יב, א) דאין מעברין שנים בשביעית.

משלשין ביניהם — הכא לא שייך למיפרך: וליתרו הנך קמאי "אנן מנא ידעינן דכל דקאי בבי דינא לאסהודי אתי אהאי ארעא? אנן לחיובי מחזיק פירות קאתינן" בסדפרק בפרק "כיצד הרגל" (בבא קמא כד, ב) גבי שור: ולימרו הנך (קמאי) כו' "אנן לחיובי פלגא ניקא קאתינן". דכיון דמחזיק מביאן לבית דין — ודאי לטובתו באו כדי להחזיקו בקרקע, ולא כדי לחייבו פירות. **הרי** אלו שלש עדיות — שהרי העד שהעיד בראשונה הוא עצמו יכול להעיד בשניה, ולא אמרינן אדם קרוב אצל עצמו, כמו כן אחיו יכול להעיד בשניה. **והן ורבנן** האי דבר ולא חצי דבר מאי עבדי ליה — ואם תאמר: דהכא כולי עלמא דרשי "דבר ולא חצי דבר", ובפרק "מרובה" (שם עא, ב) אמרינן: "חמשה בקר" אמר רחמנא, ואפילו חמשה וחצאי בקר ויש לומר: דהכא משום דדבר מיותר הוא. ואם תאמר: והא איצטריך ל"דבר" "דבר" מממון, לאשמועינן דאין דבר שבערוה פחות משנים (ניתין עג, א) ויש לומר: ד"דבר" דגבי ערוה מופנה הוא. ואפילו למאן דאמר דלמידין ומשיבין — שמא ליכא למיפרך מידי, ואי איכא למיפרך — יש לומר דלאו מ"דבר" דרישי, אלא מ"על פי שנים יקום", דמשמע יקום כל העדות ולא חצי. אבל גבי ממון — מה לי ממון גדול ומה לי ממון קטן, לפי מה שגגב ישלם, להכי אין סברא למעט חצאי בקר. והא דדרשינן בפרק "ארבעה ונחמשה" (בבא קמא מו, א) גבי שור של שני שותפין: "כופר" ולא חצי כופר — שאני התם, דלכפרה אתי, דאין אדם מביא חצי כפרה, חצי חטאת וחצי אשם. והא דאמרינן התם (ניתין מב, ב) גבי חציו עבד וחציו בן חורין דמשלם חצי כופר — התם כל הכופר דשייך בו משלם, וחשיב כופר שלם, דלא הרג אלא חצי בן חורין. ובפרק "יש בכור" (בכורות מח, ב) דרשינן: "חמש" ולא חצי חמש — התם נמי, מצות פדיונו חמשה סלעים, ולא מקיימא מצוה בפחות.

אלא למעוטי שנים אומרים אחת בגבה — אומר רבינו שמשון בן אברהם: דאין צריך לחלק בפירוש הקונטרס, דאפילו (והיתה) חשובה גדולה כשבדקו שני עדים היום בכל מקום ולא ראו כי אם אחת בגבה, ובדקו למחר אותם עדים עצמן ולא ראו כי אם אחת בבריכה בשתי כתי עדים — חשיב חצי דבר, אף על פי שראו כל מה שיכולין. ולא דמי לעדות חזקה, דהכא אין עדותן עדות שני אורתנים ואין מועיל לשום דבר בעולם, לכך הוי חצי דבר. אבל שנים בראשונה, אף על פי שאין עדות מועיל לענין חזקה — מכל מקום נפקא מינה בעדותן לשלומי פירי, ודבר שלם הוא.

אלא מעתה אחד אומר אבלה ראשונה שלישית כו' — פירש הקונטרס: דרב נחמן היה סבור דרב יהודה איירי באחד אומר אבלה חטים היינו ראשונה שלישית וחמישית. ואין נראה, דאם כן מאי פריך: אלא מעתה אבלה ראשונה כו'? אין הכי נמי, דלסברתו אמר רב יהודה דהוי חזקה. והכי הוה ליה למיפרך: אמאי הוי חזקה? והא אין שום אדם אומר שאבלה רצופין, ולא דמי לרבי יהושע בן קרחה ונראה לפרש: דרב נחמן ידע דתרוייהו אחדא שתא קמסהדי. והכי פירושו: כיון דאמר דהויא חזקה אף על גב דמכחשי אהדדי, משום דתרוייהו אחזוקה קמסהדי — אלא מעתה, אחד אומר: אבלה ראשונה ושלישית וחמישית, ושנית ורביעית ששית הניחה בורה כדרך מוברי באגי. ואחד אומר: לא כי, אלא אבלה שנית ורביעית ששית, וראשונה שלישית וחמישית הניחה בורה — הכי נמי דהוה חזקה אף על גב דמכחשי אהדדי, כיון דתרוייהו מיהא אחזוקה קא מסהדי ומשני:

מְשַׁלֵּשִׁין בֵּינֵיהֶם. שְׁלֹשָׁה אֵחַיִם וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶם - הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ עֵדִיּוֹת, וְהֵן עֵדוּת אַחַת לַהֲזָמָה. **גמ'** מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא; דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: פְּשֶׁהֶלְךְ אַבָּא חֲלַפְתָּא אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְלַמּוֹד תּוֹרָה, וְאָמְרִי לָהּ: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֵצֶל אַבָּא חֲלַפְתָּא לְלַמּוֹד תּוֹרָה, אָמַר לוֹ: הֲרֵי שֶׁאָכְלָה שָׁנָה רִאשׁוֹנָה בִּפְנֵי שְׁנַיִם, שְׁנָיָה בִּפְנֵי שְׁנַיִם, שְׁלִישִׁית בִּפְנֵי שְׁנַיִם, מַהוּ? אָמַר לוֹ: הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה; אָמַר לוֹ: אַף אֲנִי אוֹמֵר כֵּן, אֶלָּא שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא חוֹלֵק בְּדָבָר זֶה, שֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "דָּבָר" - וְלֹא חֲצִי דָּבָר. וְרַבָּנָן, הַאי "דָּבָר" - וְלֹא חֲצִי דָּבָר, מַאי עָבְדֵי לֵיהּ? אִילֵימָא לְמֵעוּטֵי אֶחָד אוֹמֵר "אַחַת בִּגְבָהּ" וְאֶחָד אוֹמֵר "אַחַת בִּבְרֵיכָה" - הַאי חֲצִי דָּבָר וַחֲצִי עֵדוּת הִיא אֶלָּא, לְמֵעוּטֵי שְׁנַיִם אוֹמְרִים "אַחַת בִּגְבָהּ" וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים "אַחַת בִּבְרֵכָה". אֲמַר רַב יְהוּדָה: אֶחָד אוֹמֵר "אֲכָלָה חִטִּים", וְאֶחָד אוֹמֵר "אֲכָלָה שְׂעוֹרִים" - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. מַתְקִיף לָהּ רַב נַחְמָן: אֶלָּא מַעֲתָּה, אֶחָד אוֹמֵר "אֲכָלָה רִאשׁוֹנָה שְׁלִישִׁית וַחֲמִישִׁית", וְאֶחָד אוֹמֵר "אֲכָלָה שְׁנִיָּה רְבִיעִית וְשִׁשִּׁית", הֲכִי נָמֵי דַּהֲוָיָא חֶזְקָה אֲמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה: הֲכִי הַשְׁתָּא? הָתָם בְּשֶׁתָּא דְּקָא מְסַהֲדִי מָר, הָכָא תְּרוַיְיהוּ בְּהָדָא שָׁתָא קָא מְסַהֲדִי; מַאי אִיפָּא לְמֵימַר, בֵּין חִיטֵּי לְשַׂעֹרֵי? לָאו אַדַּעְתַּיְיהוּ דְּאֵינָשֵׁי. "שְׁלֹשָׁה אַחִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶן - הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ עֵדִיּוֹת, וְהֵן עֵדוּת אַחַת לַהֲזָמָה".

ההוא

שלשה אחים ואחד מצטרף עמהם — דהיינו: אח לשנה, אח לשנה, ואחד עם האח, שאותו אחד מעיד עם כולן. **הרי אלו שלש עדיות** — ולהכי כשר עדותן, דְּאִשָּׁתָא דקא מסהדי האי לא קמסהדי האי, ואין כאן שני עדים קרובים בעדות אחת. **והן עדות אחת להזמה** — שאם הזומו — משלשין ביניהן, וגם אין ניזומין עד שיזומו כולן. **גמ' מתניתין** — דחשיב לשלש כתות של עדים עדות אחת לשלש שני חזקה. **דלא כרבי עקיבא** — דלרבי עקיבא לא מהני עדותן כלל, דהואיל וכל אחד אין מעיד על חזקה שלימה דשלש שנים, אלא על שליש חזקה — והיינו חצי דבר. **אבא חלפתא** — אבי, חלפתא. דרבי יוסי סתם היינו רבי יוסי בן חלפתא. **שהיה רבי עקיבא אומר דבר** — "על פי שנים עדים יקום דבר" שלם, ישתלם כל הממון על פי עדים השנים. **ולא חצי דבר** — כל כת וכת אינה מעידה אלא על שליש החזקה, והיינו שליש דבר ולא דבר שלם, הואיל ואין שני עדים מעידים על כל השלש שנים. **הכי נרסינן: אילימא למעוטי אחד כו'** — במסכת נדה (נב, ב) אמר: שתי שערות שאמרו — אפילו אחת בגבה ואחת בבריכה, **בבריכה** — באותו מקום. **חצי עדות הוא** — דאין כאן אלא עד אחד לכל שיעור, ועד אחד אינו נאמן לעשותה בת עונשין לחייבה. וקרא חצי דבר אתא למעוטי, שהרי "דבר" כתיב, וחצי עדות למעוטי לא איצטריך קרא, דבהדיא כתיב "לא יקום עד אחד" וגו'. **אלא** — האי "דבר" למעוטי חצי דבר דכי הוה גוונא, כגון שנים אומרים: אחת בגבה ראינו ולא בדקנו יותר, ושנים אומרים: אנו בדקנו מלפניה וראינו אחת בבריכה. ואי לאו מיעוטא דקרא "דבר ולא חצי דבר" — לא היה לנו לפסול עדות זה, דעדות זה בשר הוא, מאחר שיש שני עדים על כל שיעור. שהרי אינן מכחישין כלל זה את זה, אלא כת זו בדקו מגבה וכת שניה בדקו מלפניה, ובשעה אחת ראו שתי שערות, אלו מכאן ואלו מכאן, דליכא למימר שומא ניענה. השתא דכתיב "דבר" — עדותן בטלה, דשתי שערות דבר אחד הוא, ואין מועילין אלא כשהן ביחד בבת אחת. שאם נראה אחד היום מכאן, ולמחר גדל שני מפום אחר, וכבר נשר הראשון — אמרינן: שומא ניענו ואין כלום, אלא אם כן ישנן ביחד, וכל כת וכת יכול לראות שתי השערות, דהא ביחד היו. נמצא שכל כת עדות שני אחד דבר מעידין, וכל אחד אינו מעיד שהיא גדולה, אלא חצי סימני גדלות ראינו. אבל שלש שני חזקה דמתניתין, שאין יכולין להיות כי אם בזה אחר זה, ומי שרואה אבילת שנה זו אינו יכול לראות של שנה שניה, אלא אם כן שוהה שנה שניה בזה המלכות, הלכך כל שנה ושנה וכל יום ויום חשיב דבר שלם בפני עצמו. דעל ברחך, כיון דקרא למעוטי אתא, ומיעוט אחד הוא דאיכא (למימר), אין לך למעט כי אם חצי דבר דמסתבר טפי למעוטי, דהיינו עדות דשתי שערות בשתי כתות. **ואחד אומר** — אותן שלש שנים שאתה אומר אבלה חטין — אני מעיד במותך שאבלה, אבל אבילת שעורים היתה — הרי זו חזקה. וטעמא מפרש לקמיה. **מתקיף לה רב נחמן אלא מעתה כו'** — רב נחמן לא היה יודע טעמו של רב יהודה דמפורש לפנינו, דבין חטין ושעורין טעו אינשי. אלא סבירא ליה דהא דקאמר רב יהודה אחד אומר אבלה חטין ואחד אומר אבלה שעורין כו' — לאו באותן שלש שנים דקמסהדי האי מסהדי האי, דאם כן עדות מוכחשת היא, ותיבטל. אלא סבירא ליה לרב נחמן דהכי קאמר רב יהודה: אחד אומר אבלה חטין שלש שנים כפי מנהג עובדי אדמה, ואחד אומר אבלה שעורים שלש שנים כפי מנהג עובדי אדמה, והיינו שב שנים בדילוג. ושאלתי לעובדי האדמה, ואמרו לי שלעולם כך הוא המנהג, שנה אחת חטין ושנה אחת שעורין כן כל הימים, ואינה צריכה שביחה כלום — הרי זה חזקה, שהרי אין מכחישים זה את זה כלל, וממה נפשך כל אחד מעיד שאבלה שני חזקה, והלכך הויא חזקה. דדמיא להא דרבי יהושע בן קרחה דאמרינן בפירקין לעיל (לב, א): אין עדותם מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד, רבי יהושע בן קרחה אומר: אפילו בזה אחר זה. וטעמא דרבי יהושע מפורש בסנהדרין בפרק "זה בורר", דאף על גב דאמנה דקמסהדי האי לא קמסהדי האי, מיהו תרוייהו אמנה קמסהדי. והכא נמי, תרוייהו אחזוקה קמסהדי. **אלא מעתה אחד אומר אבלה ראשונה שלישית כו'** — דהיינו כרב יהודה, הכי נמי דתיתני חזקה? הא ודאי לא תיתני חזקה, דלא דמיא כלל לרבי יהושע בן קרחה אלא היכא דאחד אומר: אבלה ראשונה ושניה ושלישית, ואחד אומר: אבלה רביעית חמישית ששית, דתרוייהו אחזוקה מעלייתא קמסהדי. אבל הכא — לא זה ולא זה מעידים על חזקה רצופה, דחזקה בדילוג אינה כלום. וכן עיקרה של שיטה זו כמו שפירשתיה. **אמר ליה רב יהודה הכי השתא התם כו'** — וכיון דליכא אלא עד אחד לשנה — חצי עדות הוא. הכא דתרוייהו בחדא שתא מסהדי, כשזה אומר אבלה חטין וזה אומר אבלה שעורים — אין לנו לחוש ולומר דלמא בדילוג קא מסהדי, אלא מסתמא על אותם שלש שזה מעיד השני נמי מעיד. וכיון דעדות שלימה יש על השלש שנים — מה יש פסול עוד? אי משום דזה אומר אבלה שעורים. בין חטין ושערי לאו אדעתייהו דאינשי — אין מבינין יפה בין קמות חטים לקמות שעורים.

ההוא

ההוא שטרא — והוצרך המלוה לקיימו. **שביב חד מיניירוו** — מת אחד מהן קודם שנתקיים השטר. ואילו לא מת — היה כל אחד בא ומעיד לבדו על חתימת ידו, ואין צריך לצרף עמו אחר, אלא נאמן לומר "זה כתב ידי". כדתנן בפרק שני דכתובות (כ, ב): זה אומר "זה כתב ידי" וזה אומר אבלה חטין וזה כתב ידי" כו', וחכמים אומרים: אין צריכין לצרף עמהם אחר, אלא נאמן לומר "זה כתב ידי". ואמרינן בגמרא: לדברי חכמים על מנה שבשטר הן מעידין — אנחנו ראינו המלוה וחתמנו. הלכך בתרי סגי, ולא צריך חד מיניהו לאסהודי אדהבריה. והיכא דמת אחד מהן אמרינן התם אליבא דרבנן דצריך שנים מן השוק להעיד על חתימת יד המת, והוי יעיד הוא לבדו על חתימת ידו. אבל העד החי לא יצטרף עם אחר מן השוק להעיד על חתימת המת. דכיון דעל מנה שבשטר הן מעידין, וכי אמר "זה כתב ידי" נפק פלגא דמנונא אפומיה, שהרי הוא לבדו מעיד על חתימתו ואין צריך אחר להעיד עמו, וכי הדר מצטרף עם ההוא מן השוק להעיד על חתימת המת, הדר נפיק ריבעא דממונא על פומיה — אשתכח דכוליה ממונא נכי ריבעא נפק אפומיה, ואנן "על פי שנים עדים" בעינן, חצי דבר על פיו של זה וחצי דבר על פיו של זה. והלכך, הכא דשביב חד מיניהו — אין עד החי יכול להצטרף עם אחר מן השוק להעיד על חתימת יד המת, אלא צריך שנים מן השוק להעיד עליו. **אתא**

אחוה דהאי דקאי — אחיו של עד החי בא להצטרף עם אחד מן השוק להעיד על חתימתו, כדפרישית דצריך שנים מן השוק להעיד על חתימת דאידך המת. היינו **מתניתין** — דאף על גב דשני אחין פסולין על עדות אחת, דלא חשיבי אלא כחד — אפילו הכי מכשרא להו מתניתין לשלשה אחין בעדות קרקע אחד, מאחר שאין זה מעיד על אותה שנה שזה מעיד. אף כאן, העד החי מעיד על החתימה שלו, ואחיו על חתימת יד המת. **התם** — במתניתין, לא קנפיק כל הממון. **נכי ריבעא** — חסר רביעי, דהיינו שלשת חלקים ממון, אפומא דאחיו. אלא פלגא הוא דנפיק אפומא דעד נכרי, ופלגא נפיק אפומא דאחיו, והלכך בשיירין לעדות זו. דליעמא דפסיל רחמנא קרובים בעדות אחת — לפי שאינן חשובין אלא כאיש אחד, ולגבי חזקת שלש שנים כאיש אחד דמו, שהרי איש אחר שמצטרף עמהן מועיל בשלשתן אף ראה החזקה שלש שנים. **אבל הכא** — גבי שטרא, נפיק נכי רבעא דממונא, דהיינו שלש חלקי הממון אפומא דאחיו, וכי חשבת לאחיו בעד אחד — נמצא עד אחד מגבה שלשה חלקים והאחד רביעי, ולא קרינא "על פי שנים עדים" וגו'. **משנה** **אלו דברים שיש להם חזקה** — כלומר, אלו מיני תשמישין דאמרינן לקמן שאדם משתמש בשל חבירו, שאם משתמש שלש שנים ולא מיחה בו חבירו — יש לו חזקה לזה המחזיק, ויכול לטענן: אתה נתתו לי לתשמיש זה במתנה, או מכרתו לי. כגון תשמישין קבועין, כדמפרש לקמן, שאדם מקפיד עליהן אם נעשין בה ברשותו. והלכך בשלש שנים הויא חזקה — דומיא דבורות שיחין ומערות ובית השלחין וכל הנך דלעיל, דכיון דקביעות תשמיש הוא — כדמחזיק בגופה של קרקע חבירו דמי, והויא חזקה בשלש שנים. ורבינו חננאל פירש: אלו דברים שיש להם חזקה — כאשר כבר פירשנו. ולא נזהירא, אלא לקמיה קאי, כדפרישית. דאי לעיל קאי, ומסקנא דמתניתין דלעיל היא — אריכות לשון של הבל הוא בלא צורך. ועוד, דאבתי תנינן לקמן "יש להם חזקה" טובא. כללא דמילתא, כל הני "יש להן חזקה" דתנן במתניתין עד סוף הפרק — בחזקת שלש שנים מיירי, כדמוכח בברייתא (לקמן נט, ב): בא לפני רבי חייא, אמר לו: יגעת בני יגעת. **היה מעמיד בחטה כו'** — כל דנך דברים המיטלטלין הן, ואינן משמיש של קביעות, ואין בעל חצר מקפיד עד ארבע וחמש שנים. ולכך אין לו חזקה למחזיק לומר: מדוע לא מחית בידי? דאמר ליה בעל חצר: לא חששתי למחות, דלא מחזקת בגוף הקרקע כדמחזקינן אינשי, ולא הייתי נפסד כלום. ומעתה אני מקפיד. **תנור וכירים** — מטלטלין הן. וכן ריחיים, ברייתא דידה. **אבל עשה מחיצה בחצר כו'** — הרי זה גדר, והרי זו חזקה. כל מקום תוך המחיצות שעשה — יכול לטענן "לקוח הוא בידי". **חבנים תרנגולין לתוך חבית** — של חבירו, שלש שנים — גם על זאת ודאי מקפיד איניש, ואם לא מיחה — הפסיד, דודאי על פיו עשה וברשותו. **ועשה מקום כו'** — או עשה מקום. **עמוק שלשה** — כדי שלא יתפזר. **או גבוה שלשה** — מחיצה גבוהה שלשה. **גמרא** **מאי שנא רישא** — דבהעמדת בהמה בדי, בלא מחיצה, אין זו חזקה. **ומאי שנא מיפא** — דבעשיית מחיצה, קנה. וקא סלקא דעתך השתא דבאינש בעלמא, שאינו בר חצר זו, קאמר דאין זו חזקה. והלכך קשיא ליה: מאי שנא רישא מסיפא? הא ודאי מקפידין בני חצר על איש נכרי שיבוא כאן בהמותיו, ומדלא מיחו — ודאי הקנו לו מקום בחצר זה להעמיד בהמותיו, ואמאי אין לו חזקה? ולקמן מתרץ לה בשותפין. **אמר עולא** — כל חזקה רעועה דלא קנה, אם בא לעשותה בנכסי הגר לקנותה מיד. והוא הדין לענין קונה קרקע מחבירו, ואמר לו "לך חזק וקני" והלך והחזיק חזקה רעועה דלא קנה, כגון העמדת שם בהמתו או תנור וכירים, דאין זה נעל ונגדר, דלא עשה שום תיקון בגוף הקרקע. **בנכסי חבירו נמי לא קנה** — כלומר, לענין חזקת שלש שנים, שלוקח אומר "לקחתי" ומוכר אומר "לא מכרתי" — אינה קרויה חזקה, להיות במקום עדי מכירה, דהא לא עבד ולא מידי. **כל שאילו בנכסי הגר קנה** — כגון עשיית מחיצה, ורפק בה פורתא. **בנכסי חבירו נמי קנה** — כלומר, הויא חזקה. ומיהו, דקניק על ידי מעות או מתנה היא. ומיהו, הכניס תרנגולין לתוך הבית דקתני סיפא, דהוי חזקה בנכסי הגר — לא הויא חזקה. והאי דלא פריך לה — משום דעדיפא מינה קפריך רב ששת. ואית דמפרש דהכניס תרנגולין נמי הוי חזקה בנכסי הגר, דהיינו נעל — שנעל את הדלת בפניהם. ולאו מילתא היא, דנעילת דלת לאו חזקה היא, דאינו דומה אלא למבריח ארי, כדאמרן לעיל (נג, א). ונעל דלת — בבנין מיירי, שעשה דלת או שתימה. **ובללא הוא** — בתמיה, דקא מדמית חזקת שלש שנים שתלוי בקפידא, לחזקת קנין נכסי הגר שתלוי בתקון הקרקע. **ניר** — אמרינן בפיקרתן דלעיל (לו, ב) דלבולי עלמא ניר לא הוי חזקה. דבנכסי הגר קנה אפילו רפק בה פורתא, ובנכסי חבירו לענין שלש שנים לא קנה בחזקה זו. לפי שהבל תלוי באבילת הפירות, שאם ירדוש ולא יאבל — אין בעל הקרקע מפסיד, שהרי יזרע ואחר יאבל. **והרי אבילת פירות** — לקיטת הפירות, דבנכסי חבירו קנה אם אבל הפירות שלש שנים, דהויא אבילת שלש שנים במקום עדות שקנה הקרקע זו מן הבעלים, כדאמרן בבולית פירקין. **ובנכסי הגר לא קנה** — דאין זה נעל וגדר, כדאמרן לעיל (נד, א): האי מאן דפשה דיקלא אדעתא דחיותא לא קני. **אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה** — לעולם גבי איש נכרי שבא להעמיד בהמה בחצר אחרים שאין לו בה שותפות, לא שנא רישא ולא שנא סיפא — דהויא חזקה, שאין בני חצר מניחין לנכרי להשתמש תשמישין הללו בחצר שלהן אלא אם כן נטלו רשות מהן, ואם לא מיחו בתוך שלש שנים — הויא חזקה.

ומשנינן: דהכא לא מכחשי אהדדי, דבין חיטי ושערי לא דייקי אינשי. אף על גב דדייקי בין מנה שחור למנה לבן ב"זה בורר" (סנהדרין ל, ב) — התם צריכי למידק, שחייב לשלם אותו מנה שלהה. אבל הכא לא דייקי, דבבל ענין שיאבלנה, חטין או שערים הויא חזקה. ומיהו, זה אומר אבלה חטין וזה קטנית — עדותן בטלה, דאפילו בלא דקדוק אין אדם טועה בין חטין לקטנית.

הכא נפיק נכי רבעא (דממונא) אפומא דחד — ואף על גב דיש תקנה, דאמרינן בפרק שני דכתובות (כא, א) דאם מת אחד מן החתומין ואין שנים מן השוק להעיד עליו — לכתוב תחימת ידיה אחספא ושדי לבי דינא ומחזקי ליה כר, הכי נמי הכא. אלא דהכינא בעי למימר דבלאו הכי יכול אחיו להעיד, והוה מדמה למתניתין.

בשותפין

הַהוּא שְׁטָרָא דַּהֲוָה חֲתִימִי עֲלֵיהּ בֵּי תְּרֵי, שְׁבִיב חַד מִינַּיְיהוּ. אָתָא אֲחוּהּ דְּהַאי דְּקָאֵי, וְחַד אַחֲרִינָא, לְאַסְהוּדֵי אַהֲתִימַת יְדֵיהּ דְּאִידָךְ; סָבַר רָבִינָא לְמֵימַר: הַיְינוּ מַתְנִיתִין, שְׁלֹשָׁה אַחִין וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶן. אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי: מִי דָּמֵי? הָתָם לָא נָפֵיק נְכִי רִיבְעָא דְּמָמוֹנָא אַפּוּמָא דְּאַחֵי, הָכָא נָפֵיק נְכִי רִיבְעָא דְּמָמוֹנָא אַפּוּמָא דְּאַחֵי. **מִשְׁנָה** אִלּוּ דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן חֶזְקָה, וְאִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶן חֶזְקָה: הָיָה מַעֲמִיד בְּהֶמָה בְּחָצֵר, תַּנּוּר, רֵיחַיִם וְכִירַיִם, וּמַגְדֵּל תַּרְנְגוֹלִים, וְנוֹתֵן וְבָלוֹ בְּחָצֵר - אֵינָהּ חֶזְקָה; אֲבָל עָשָׂה מְחִיצָה לְבְהֶמְתּוֹ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן לְתַנּוּר וְכֵן לְכִירַיִם וְכֵן לְרֵיחַיִם, הַכְנִיס תַּרְנְגוֹלִין לְתוֹךְ הַבַּיִת, וְעָשָׂה מָקוֹם לְוִבְלוֹ עָמוֹק שְׁלֹשָׁה אוֹ גָּבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. **גְּמָרָא** מַאי שָׁנָא רֵישָׁא וּמַאי שָׁנָא סֵיפָא? אָמַר עוּלָּא: כָּל שֶׁאִילּוּ בְּנִכְסֵי הַגֵּר קָנָה - בְּנִכְסֵי חֲבֵירוֹ קָנָה, כָּל שֶׁאִילּוּ בְּנִכְסֵי הַגֵּר לֹא קָנָה - בְּנִכְסֵי חֲבֵירוֹ לֹא קָנָה. מַתְקִיף לָהּ רַב שֵׁשֶׁת: וּבְלָלָא הוּא? וַהֲרֵי נִיר, דִּבְנִכְסֵי הַגֵּר קָנָה, בְּנִכְסֵי חֲבֵירוֹ לֹא קָנָה וַהֲרֵי אֲכִילַת פֵּירוֹת, דִּבְנִכְסֵי חֲבֵירוֹ קָנָה, בְּנִכְסֵי הַגֵּר לֹא קָנָה אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ:

בשותפין עסקינן דבהעמדה כדי לא קפדי — תימה: דאמר הבא דהיכא דקפדי קני, והאמר לעיל (מב, ב) דשותפין אין מחזיקין זה על זה, דפעמים מניח האחד להשתמש לחברו שלש שנים, ואחר כך ישתמש הוא יש לומר: הא דנחית לפלוג הא דנחית לבולא, להאי גיסא או להאי גיסא, כדאמר לעיל. ועוד נראה: דיש לחלק בין שדה לחצר, דהיכא מיירי שבתים אלו פתוחין לחצר זה, דכיון שהוא יוצא ונכנס דרך חצר זה, היכא דקפדי — אין מניח לו לעשות, אי לאו דזכנה מיניה. **אסור** ליכנס בחצר — בגמרא מוקי לה בין בחצר שיש בה דין חלוקה, בין אין בה. ואף על גב דבאין בה דין חלוקה אין יכול למחות בו מליכנס בחצר — מכל מקום יכול לאסור עליו, מידי דהוה אמשכיר בית לחברו שיכול המשכיר להקדישו, כדאמר בפרק "האומר משקלי עלי" (ערכין כא, א), אף על פי שאין יכול למחות בידו של שוכר מליכנס בו. ומיהו, היא גופא תימה: דמאי שנא מבעל חוב, דאם הקדיש שדהו דאתי בעל חוב ושקיל (שם כג, ב), אלא משום דרבי אבהו שלא יאמרו הקדש יוצא להוליך בלא פדיון מוסיף דיבר ויש לומר: דשאני בעל חוב, שגוף הקרקע יוצא מתחת יד מקדיש. אבל החם — אין גוף הקרקע יוצא מתחת יד משכיר לעולם. **רבינא** אמר לעולם לא קפדי — משמע הבא דבולי עלמא קפדי אינשי אדדיסת הרגל. דאפילו רבינא לא קאמר אלא בשותפין. ותימה: דתנן בפרק קמא דמגילה (ח, א): אין בין המודר הנאה מחבירו למודר הימנו מאכל — אלא דדיסת הרגל, וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. ופריך בגמרא: דדיסת הרגל? הא לא קפדי ומפרש רבינו תם: דדהם משמע ליה לגמרא דמתניתין איירי בבקעה דלא קפדי. דאי בחצר, דקפדי — אפילו מודר הימנו מאכל אסור. דכיון דקפדי, אם כן כיוצא בו משכירים, ותנן בפרק "אין בין המודר" (נדרים לג, א): דכיוצא בו משכירים — אסור, אפילו כלים שאין עושין בהן אוכל נפש. ולהכי פריך: כיון דעל כרחך איירי בדדיסת הרגל בבקעה דלא קפדי, אם כן אפילו מודר הימנו הנאה אמאי אסור? והוא הדין דהוי מצי למיפרך: כלים, הא לא קפדי מציין

הָכָא בְּחַצַּר הַשּׁוּתָּפִין עָסְקִינַן, דִּבְהַעֲמָדָה כְּדֵי לָא קָפְדֵי, אַמַּחְיֵיצָה קָפְדֵי. וּבְהַעֲמָדָה כְּדֵי לָא קָפְדֵי? וְהָתְנַן: הַשּׁוּתָּפִין שֶׁנָּדְרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה - אֲסוּרִין לִיכָּנֵס לְחָצֵר אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: הָכָא בְּרֶחְבָה שֶׁל אֲחוֹרֵי בָתִּים עָסְקִינַן, דִּבְהַעֲמָדָה כְּדֵי לָא קָפְדֵי, וְאַמַּחְיֵיצָה קָפְדֵי. רַב פָּפָּא אָמַר: אִידֵי וְאִידֵי בְּחַצַּר הַשּׁוּתָּפִין, וְאִיכָּא דְּקָפְדֵי וְאִיכָּא דְּלָא קָפְדֵי, גַּבֵּי מְמוֹנָא - לְקוּלָּא, גַּבֵּי אִיסּוּרָא - לְחוּמְרָא. רָבִינָא אָמַר: לְעוֹלָם לָא קָפְדֵי, וְהָא מָנֵי? רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא; דְּתָנֵיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ וִיתּוּר אָסוּר בְּמוֹדַּר הֲנָאָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי בְּנָאָה: בְּכָל שׁוּתָּפֵי מַעֲבָבְן זֶה אֶת זֶה, חוּץ מִן הַכְּבִיסָה, שֶׁאֵין דַּרְכָּן שֶׁל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִתְבַּזּוֹת עַל הַכְּבִיסָה. "וְעִנָּם עֵינֵי מֵרֹאוֹת בְּרֵעַ" - אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: זֶה שֶׁאֵין מִסְתַּפֵּל בְּנָשִׁים בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמְדוֹת עַל הַכְּבִיסָה. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאִיכָּא דְּרָכָא אַחֲרִיתָא - רָשָׁע הוּא, אִי דְּלֵיכָּא דְּרָכָא אַחֲרִיתָא - אָנוּס הוּא - לְעוֹלָם מִתְחַתְּיָא. טַלִּית שֶׁל תַּלְמִיד חָכָם בֵּיצַד? - כָּל שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ נִרְאֶה מִתַּחְתֶּיהָ, שֶׁלְּחָן שֶׁל תַּלְמִיד חָכָם בֵּיצַד? - שְׁנֵי שֻׁלְחָנֵי גְּדִיל וּשְׁלִישׁ גַּגְלַי, וְעָלָיו קְעָרוֹת וְיָרָק, וְטַבָּעָתוֹ מְבַחוּץ. וְהָא תַּנְיָא: טַבָּעָתוֹ מִבִּפְנִים - לָא קַשְׁיָא: הָא דְּאִיכָּא יְנוּקָא, הָא דְּלֵיכָּא יְנוּקָא. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: הָא דְּאִיכָּא שַׁמָּעָא, הָא דְּלֵיכָּא שַׁמָּעָא. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא דְּאִיכָּא שַׁמָּעָא, וְלָא קַשְׁיָא: הָא בִּימָמָא, הָא בְּלֵילְיָא. וְשֶׁל עַם הָאָרֶץ דּוֹמֶה למדורה

והכא בחצר השותפין עסקינן — שאחד מן השותפין עצמו העמיד בהמותיו ותנור ואשפה שלו בחצר שלש שנים, ולא מיחו בו. וסתם חצר לכניסה ויציאה הוא, ולא להעמיד שם בהמותיו וחפציו זמן מרובה. והלכך, בהעמדת בהמותיו גרידא בלא בנין — לא הויא חזקה, דבהעמדה כדי לא קפדי שותפין זה על זה עד שעה שיצטרכו לאותו מקום, ובשיצרכו יקפידו ויסלק זה חפציו. דאין לו חזקה בשתיקתן. **אמחיצה קפדי** — ומדשתקו ולא מיחו — וראי ברשותן עשה, והויא חזקה. **אסורין ליכנס לחצר** — שכל זמן שלא חלקו את החצר נכנס כל אחד בחלק חבירו. וקם ליה ב"לא יחל דברו", שהרי נתנה מחבירו, שעומד בחצר, דבהעמדה קפדי. דאם איתא דלא קפדי — מותר לעמוד בחצר חבירו אף על פי שמודר ממנו הנאה, דבין דלא קפיד בעמידה — הרי הפקיר את החצר לכל בני החצר לעמוד בו, ולגבי עמידה אין לו חלק בו. **הכא ברחבה כו'** — מתניתין ברחבה שאחורי הבתים, דאינו מקפיד כל כך. אבל בחצר שלפני הבתים צריך שיהא מקום פנוי לביאה ויציאה, והלכך קפדי בהעמדה כדי. **אידי ואידי** — מתניתין דהכא ודגדרים. **איכא דקפיד** — בהעמדה כדי. **גבי ממונא** — לענין חזקה. **לקולא** — יש לנו לילך להקל, ולומר שאין השותפין מקפידין זה על זה, ומותר להעמיד זה בהמותיו בחצר כל זמן שאין חבירו מעבב עליו. והיינו קולא, שאנו מתירין לזה מסתמא להעמיד שם בהמותיו אף על פי שלא נטל רשות מחבירו, ובדוכתא אחריתא (בבא מציעא מא, א) אמרינן דשואל שלא מדעת גולן הוי, והכא בלא דעת יכול להכניס בהמותיו. והלכך לא הוי חזקה, דהא לא קפדי. ומאיזה טעם נאמר כך — משום דאמר ליה שותף לחבריה המחזיק: אנא מהנך דלא קפדי אנא, והלכך שתקתי, ואין התקרך חזקה. ואם רצונך להחזיק — אייתי ראיה דמהנך דקפדי אנא, ותיהוי חזקתך חזקה. והלכך לא הויא חזקה, שכל מקום שיש טענה למערער למה לא מיחה — לא הויא חזקתו של מחזיק חזקה. **גבי איסורא** — השותפין שנדרו. **לחומרא** — ואסורין ליכנס לחצר, דדלמא מהנך דקפדי ניתנו, וכל ספק איסורא דאורייתא לחומרא. **לעולם לא קפדי** — בהעמדה כדי, כדתנן דלא הויא חזקה. וגבי נדרים נמי מותרין ליכנס לחצר. **והא דקתני אסורין רבי אלעזר היא** — דמחמיר בנדרים

טפי, דאפילו דבר שאינו הנאה כל כך אסר. **אפילו ויתור אסור** — כגון בעל הבית שמודר הנאה מהנוי, ושלח לו בעל הבית פרוטה לחנוי לקנות ממנו מאה אגוזים בפרוטה, והוסיף לו חנוי אחת יתירה או שתים — אסור בעל הבית באותו ויתור שהותיר לו חנוי, דמתנה הוא. ואף על פי שלשאר לוקחים נמי הוסיף כמו כן. ומיהו, רבנן שרו, דמכל מקום בשביל המקח הוא מוסיף לזה על החשבון הקצוב לפרוטה, שאילו לא היה לוקח ממנו בדמים — לא היה נותן לו חנוי לבעל הבית כלום. **בכל שותפין מעכבין כו'** — בכל תשמישין הקבועין בחצר, דומיא דהעמדת בהמות תנור וכיריים, שממעטין אויר החצר — יכולין לעכב, אם האחד רוצה לעשות לבדו וחבירו אין רוצים לעשות כן. **חוץ מן הכביסה** — שתקנו לו חכמים שיעשה בחצר בעל כרחן של שותפין חבירו. **לפי שאין דרכן בו' להתבזות** — שצריכות לעמוד שם יחיפות, לגלות שוק לעמוד בנהר. **שאין מסתכל** — כשהוא הולך על שפת הנהר. **היכי דמי** — דמשתבח ביה קרא אם עוצם עיניו, דמשמע שאם לא יעצים עיניו — אינו לא צדיק ולא רשע? **אי דאיכא דרכא אחריתא** — ואזיל בהך. **רשע הוא** — ואף על פי שערום עיניו. שלא היה לו לקרב, אלא להרחיק מן העבירה, דקיימא לן חולין (מד, ב): הרחק מן הכיעור. **אנוס הוא** — אם מסתכל דרך הליכתו, ואונס רחמנא פטריה, ולמה מזקיקו הכתוב להעצים עיניו? דמדמשתבח ביה קרא — משמעון דצריך לעצום עיניו. **לימנ נפשיה** — להטות עיניו לצד אחר. והיינו דמשתבח ביה קרא, דאי אניס נפשיה — חסיד הוא. **בעא מיניה רבי יוחנן מרבי בנאה** — שמעתין דרבי בנאה קחשיב, ואזיל אגב גררא דהך דלעיל. **כל שאין בשרו ניאה מתחתיו** — שיהא ארוך עד פיסת רגלו, שלא יראה בשילך יחף. **טלית** — מקטורן שמתכסה בו על כל בגדים שהוא לובש. **שאין נראה כו'** — וכל שכן דאי קאי עד להדי חלוק, דאיכא צניעות טפי. **שני שלישי גדיל ושלישי גלאי** — שני שלישי רוחב השלחן מכוסה במפה מצד האוכלין לקנח את פיהן, ולתת עליה את הפת. ושליש החיצון מגולה, להניח עליו קערות וכוסות שלא ילכלכו המפה ויתבזו האוכלין. ואית דמפרשי: שליש גלאי באמצע. שני שלישי גדיל, דדהיינו מפה, מבחוץ ומבפנים כל סביב השלחן, ואמצעיתו מגולה. גדיל קרי המפה על שם שארגוה, ולשון צח הוא. **ומבחוץ** — של שלחן, שהיו רגליו לעשות בשפתו לתלותו בו, יהיה מבחוץ ולא מבפנים מצד האוכלין, וכדמפרש בגמרא. **מבפנים** — בצד הסמוך לו. **היכא דאיכא ינוקא** — שיושב אצל אביו לאכול, צריך להושיב השלחן שיהא צד שבו קבוע הטבעת מבחוץ, פן יצחוק התינוק בטבעת, ויענגע השלחן. **ואי ליכא ינוקא** — יעשה מבפנים ולא יהפכנה מבחוץ, פן יכשל בה השמש שהולך ובא סביב השלחן. **הא דאיכא שמעא** = שמש, יעשה מבפנים, פן יכשל בה השמש. **הא דליכא שמעא** — יעשה מבחוץ ולא מבפנים, פן יזוקו בה האוכלין. ומיהו, היכא דאיכא שמעא — יעשה מבפנים מצד היישבין, ולא מבחוץ, שיכולין להזהר מן הטבעת יותר מן השמש, שהוא הולך והן יושבין. **הא ביממא** — יהיה מבחוץ, שיוכל השמש להזהר. ולא מבפנים, דמזיק לאוכלין, שצר להם המקום.

למדורה

לְמִדְוָרָה, וְקִדְרוֹת מְקֻפּוֹת אוֹתָהּ. מִטָּה שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בֵּיצַד? - כָּל שֶׁאֵין תַּחְתֶּיהָ אֶלָּא סַנְדָּלִין בֵּימוֹת הַחַמָּה וּמְנַעֲלִין בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים. וְשֶׁל עַם הָאָרֶץ - דּוֹמָה לְאוֹצָר בָּלוּם. רַבִּי בְּנָאָה הָוֶה קָא מְצַיֵּין מְעָרְתָא,

כִּי מְטָא לְמְעָרְתָא דְּאַבְרָהָם, אִשְׁתְּחִיהּ לְאֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם דְּקָאֵי קַמֵּי בָּבָא. אֲמַר לֵיהּ: מַאי קָא עָבֵיד אַבְרָהָם? אֲמַר לֵיהּ: גָּאנֵי בִּכְנָפֵּהּ דִּשְׁרָה וְקָא מְעַיְּינָא לֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ. אֲמַר לֵיהּ, זִיל אֵימָא לֵיהּ: בְּנָאָה קָאֵי אַבָּבָא. אֲמַר לֵיהּ: לֵיעוֹל, מַיְדַע יְדִיעַ דְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא. עַיֵּיל, עַיֵּין וְנִפֵּק. כִּי מְטָא לְמְעָרְתָא דַּאֲמַר הָרִאשׁוֹן, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: נִסְתַּלְּקָה מִדָּתוֹ שֶׁל בְּדִיּוֹקָנִי דִּיּוֹקָנִי, בְּדִיּוֹקָנִי עַצְמָהּ אַל תִּסְתַּכֵּל. - הָא בָּעֵינָא לְמֵיזַל מְעָרְתָא - כְּמִדַּת הַחִיצוֹנָה כָּךְ מִדַּת הַפְּנִימִית.

וּלְמַאן דְּאָמַר: שְׁנֵי בָתִּים זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, כְּמִדַּת עֶלְיוֹנָה כָּךְ מִדַּת הַתַּחְתּוֹנָה. אֲמַר רַבִּי בְּנָאָה: נִסְתַּכַּלְתִּי בִּשְׁנֵי עֲקֵבָיו, וְדוֹמִים לִשְׁנֵי גַּלְגְּלֵי חַמָּה; הַכֹּל בִּפְנֵי שָׂרָה כְּקוֹף בִּפְנֵי אָדָם, שָׂרָה בִּפְנֵי חָוָה - כְּקוֹף בִּפְנֵי אָדָם, חָוָה בִּפְנֵי אָדָם - כְּקוֹף בִּפְנֵי שְׁכִינָה - כְּקוֹף בִּפְנֵי אָדָם. שׁוּפְרֵיהּ דְּרֵד כֻּלָּא מֵעַיִן שׁוּפְרֵיהּ דְּרֵד, שׁוּפְרֵיהּ דְּרֵד מֵעַיִן שׁוּפְרֵיהּ דְּרֵבִי אַבָּהוּ, שׁוּפְרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ מֵעַיִן שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב אָבִינוּ, שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב אָבִינוּ מֵעַיִן שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן. הַהוּא אַמְגּוּשָׁא דַּהֲוָה חָטֵיט שָׁכְבֵי, כִּי מְטָא אַמְעָרְתָא דְּרֵד טוֹבִי בַּר מַתָּנָה תְּפָשֵׁיהּ בְּרִיקְנֵיהּ.

אָתָא אַבַּיֵי, אֲמַר לֵיהּ: בְּמֶטְוָתָא מִינָּךְ, שַׁבְקֵיהּ. לְשָׁנָה אַחֲרִיתִי הֲדַר אָתָא, תְּפָשֵׁיהּ בְּרִיקְנֵיהּ. אָתָא אַבַּיֵי, לָא שַׁבְקֵיהּ עַד דְּאֵיתֵי מַסְפְּרָא וְגָזֵיא לְדִיקְנֵיהּ. הַהוּא דַּאֲמַר לְהוּ: חָבְיָתָא דְּעַפְרָא לְחַד בְּרֵאי, חָבְיָתָא דְּרַבִּי לְחַד בְּרֵאי, חָבְיָתָא דְּאוּדְרָא לְחַד בְּרֵאי. לָא הָוּ יָדְעִי מַאי קָאֲמַר לְהוּ, אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי בְּנָאָה, אֲמַר לְהוּ: אִית לְכוּ אַרְעָא? אֲמָרוּ לֵיהּ: אִין. - אִית לְכוּ חִיוָתָא? - אִין. - אִית לְכוּ בִּסְתָרֵי? - אִין. - אִי הָכִי, הָכִי קָאָמַר לְכוּ. הַהוּא גַּבְרָא דִּשְׁמָעָה לְדִבְיתְהוּ דְּקָא אָמְרָה לִבְרָתָהּ: אֲמַאי לָא צְנִיעַת בְּאִיסּוּרָא? חַד אִיתְתָא עֲשָׂרָה בְּנֵי אִית לָהָּ, וְלֵית לִי מֵאֲבוּךְ אֶלָּא חַד. כִּי שָׁכְבִי, אֲמַר לְהוּ: כָּל נַכְסַי לְחַד בְּרָא. לָא יָדְעִי לְהֵי מִינַּיְיהוּ. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי בְּנָאָה, אֲמַר לְהוּ: זִילוּ חֲבוֹטוּ קַבְרָא דַּאֲבוּכוֹן, עַד דְּקָאֵי וּמְגַלֵּי לְכוּ לְהֵי מִינַּיְיכוּ שָׁבְקָא. אָזְלוּ כּוּפְלְהוּ, הַהוּא דְּבְרִיהּ הָוָה לָא אָזֵל. אֲמַר לְהוּ: כּוּפְלְהוּ נַכְסֵי דְּהַאי. אָזְלוּ אֲכְלוּ קוּרְצָא בַּי מַלְכָּא, אָמְרִי: אֵיכָא גַּבְרָא חַד בִּיהוּדָאֵי, דְּקָא מַפֵּיק מָמוֹנָא מֵאֲשֵׁי בְּלָא סָהֲדֵי וּבְלָא מִידֵי. אַתְיְיהוּ חַבְשׁוּהוּ. אָזְלָא דְּבִיתְהוּ אֲמָרָה לְהוּ: עֲבָדָא חַד הָוָה לִי, פַּסְקוּ לְרֵישֵׁיהּ, וּפְשָׁטוּ לְמַשְׁבֵּיהּ וַאֲכָלוּ בִּישֵׁירֵיהּ, וְקָא מָלוּ בֵּיהּ מַיָּא וּמַשְׁקוּ בֵּיהּ לְחַבְרַיָּיא, וְלָא קָא יָהֲבִי לִי דְּמֵי וְלָא אַגְרֵיהּ. לָא יָדְעִי מַאי קָא אָמְרָה לְהוּ, אֲמָרִי: נִיתּוּ לְחַפְּיֵיהּ דִּיהוּדָאֵי וְלִימָא. קָרְיוּהוּ לְרַבִּי בְּנָאָה, אֲמַר לְהוּ: זַרְנוּקָא אֲמָרָה לְכוּ. אֲמָרִי: הוֹאִיל וְחַכִּים פּוּלֵי רֵאי, לֵיתֵיב אַבָּבָא וְנִידּוֹן דִּינָא. חֲזָא דַּהֲוָה כָּתִיב בְּאֵבוּלָא: כָּל דַּיָּן דְּמִתְקָרֵי לְדִין - לָא שְׁמִיהּ דַּיָּן, אֲמַר לְהוּ: אֶלָּא מַעֲתָּה, אַתָּא אִינִישׁ מַעֲלָמָא

ומזמין

למדורה — שמוקפת קדירות והאש באמצע. אף כאן, המפה והלחם באמצע, והקערות סביב. **כל שאין תחתיה כו'** — דאמרינן בפסחים (קיב, א): אוכלין תחת המטה, אפילו מחופין בבלי ברזל — רוח רעה שורה עליהן. דרך לנעול מנעלין בימות החמה, וסנדלים בימות הגשמים, בשביל הטיט. **אלא סנדלים בימות החמה** — שמניחים שם עד ימות הגשמים, שיצטרך להם. **לאוצר בלום** — בסמ"ק, כמו "עיסה בלוסה" במסכת שבת בפרק "כלל גדול" (עו, ב) — עיסה מעורבת ממינין הרבה. וכן "אוצר בלום" (ניטין סז, א) — מינין הרבה מעורבין בתוכה ביחד. וכן מישת עם הארץ — כל דבר מניחין תחת מטתן, אוכלין וכלים. **רבי נאה** — אדם גדול וחשוב היה, לפיכך ניתן לו רשות ליכנס בקברי צדיקים. אבל אחר לא, כדאמרינן (חולין ז, ב): גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, והיה נכנס במערות ומודד מדת ארכן מבפנים, ואחר כך מודד מבחוץ כנגדן, ועשה שם ציון סיד כדי להכיר מקום הטומאה, ולא יביאו טהרות דרך כאן, שלא יאהיל על הקבר. **אשכחיה לאליעזר** — דתניא במסכת דרך ארץ דשבעה צדיקים קיימין שלא מתו, וקא חשיב בהדיהדו אליעזר עבד אברהם. **בבנפה** — בין זרועותיה. **אמר ליה** — רבי בנאה לאליעזר. **זיל אימא ליה** — לאברהם. **בנאה קאי אבבא** — ותן לו רשות ליכנס. **אמר ליה ליעול** — דאין כאן חוצפא דאיגניא באנפיה בבנפה דשרה. **דמידע ידיע דיצר הרע בהאי עלמא ליכא** — ולא צריכנא לאיצטנועי מיניה. **הכי נרסינן: על עין נפיק** — נכנס רבי בנאה ונסתכל מדת אורך המערה ורוחב, ואחר כך ציין מבחוץ. **למערתא דאדם הראשון** — כדדרשינן בעירובין (נג, א): "ממרא קריית ארבע", אמר רבי יצחק: קריית ארבע זוגות: אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. **ברמות דיוקי** — יעקב, דאמרינן בסמוך: שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון. **בדיוקי עצמה** — דהיינו אדם הראשון, דכתיב ביה (בראשית א) "בצלם אלהים ברא אותו". **הא בעינא לציוני** — מבחוץ, ולפיכך צריך אני למדוד תחלה מבפנים. **כמדת החיצונה** — שבה שלשה אבות ואמהות, כך מדת הפנימית. וכמאן דדריש מכפלה — שני בתים זה לפנים מזה. ופלוגתא דרב ושמואל היא ב"כיצד מעברין" (עירובין נג, א). **כך מדת התחתונה** — ודי לך בציון עליונה. **בשני עקיבי של אדם הראשון כו'** — והאי דכתיב "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", הא פרנין ליה במסכת שבת בפרק "שואל" (קנב, ב) ומוקמינן לה: ההוא שעה אחת קודם תחזית המתים. **שופריה דרבי אבהו מעין שופריה דיעקב** — וב"השוכר את הפועלים" פריך: וליחשוב נמי רבי יוחנן ומשני: הדרת פנים לא הויא ליה. אמגושא = מכשף. **חטיט שכבי** — חופר המתים להפשיטם בגדיהם. **אתא אביי כו'** — בשביל שהיה הגוי אוהבו. **ההוא דאמר להו** — מצוה מחמת מיתה היה, ומחלק נכסיו לבניו על פיו. **חביתא דעפרא** — אני מניח לאחד מבני. ודרך חבמה אמר, שלא יבינו הכל שהוא עשיר ובעל נכסים. **חביתא דגרמי** — חבית מלא עצמות. **אודרא** = מוכין. **אית לכו אודרא** — נשתייר לכם קרקע מאביכם — דאם כן היינו חביתא דעפרא, ודהכהמות שיש בהן עצמות — זהו חביתא דגרמי. **בוסתיכי** — כל מיני בגדים עשויין ממוכין. **לחד ברא** — לאחד מבני, אותו שיבררו בית דין. **חבוטו** — הכו הכאות על קברו. ולנסותן נתכוין, שאותן שהן ממוזרים — הן עוזי פנים, וילכו לחבוט. **אמר להו כולהו נכסי דהאי** — שלא רצה לחבוט על קברו של אביו. שזה הוא הצנוע שבכם, ומסתברא דלזה אחב יותר. ויפה דן רבי בנאה, דלא שייך הכא אלא שודא דדיינו, והיינו שודא — שלא רצה לחבוט. והכי נמי אמרינן גבי ההוא דאמר "נכסי לטוביה" כו' (כתובות פה, ב). **אזלו** — תשעה האחין. **אבלו ביה קוצצא** = הלשינו עליו. **אולא דיתיתו** — דרבי בנאה, לצעוק אל בית המלך בלשון חכמה, כדי שלא יבינו הם אלא על ידי בעלה. **ואבלו בישריה** — של עבד. **וקמלו ביה מיא** — שואבים בו מים בעורו, ומשקו ביה בעורו לחברייא — לבני הישיבה. **לחביטא דיהודאי** — לרבי בנאה. **זרנוקא** = נוד של עור. וכך אמרה: תייש הוה לי, וגזלוהו ממני ושחטוהו, ואבלו את הבשר ומן העור עשו חמת, ושואבין בו מים ושותין בו. **באבולא** — על דלתות השער היה כתוב, כדי שילמדו משם בני אדם. **כל דיין** — המיוחד לדון דיני העיר, וזימנין דמיתקרי לדינא, שתובעין אותו לדין על ממון שתובעין ממנו. **לא שמיה דיין** — ופסול לדון, דכיון דאהדר בעצע הוא — יקבל שוחד.

ומזמין

מציין מערתא — משום דקבר סתום טומאה בוקעת ועולה, כדאמר בכמה דוכתי. ואם תאמר: והא אין קברי גויים מטמאים באהל, משום דאין קרויין "אדם". ואפילו רבנן דפליגי ארבי שמעון (בכמות סא, א) ואמרי דמטמאים באהל, מכל מקום בקבר שלפני הדיבור לא מרבה לה בניזר (נד, א) אלא לענין נגיעה; "או בקבר" — לרבות קבר שלפני הדיבור, ומקרא דכתב גבי נגיעה מרבי לה התם ויש לומר: דאברהם נקרא "אדם", דכתיב "האדם הגדול", וכן אדם הראשון, ולהכי אין למעטם מקרא ד"אדם".

כל

כל דיין דמתקרי לדינא ומפקי מיניה כו' — כגון אם כפר את הוצאתו ממנו בעדים. אבל אם חייבוהו שבועה ולא רצה לישבע, ושילם — משום הכי לא מיפסל לדינא. **אנבג** אנפק אנטל — אומר הרב רבינו חיים: דאנבג ואנפק דם משקים דרפואה, והיינו אספרגוס דאמר בפרק בן הבשר (חולין קי) אנפק] [צריך להיות: בברכות נא, א]: אספרגוס שיפה ללב, כדמשמע בפרק "עשרה יוחסין" (קדושין ע, א).

והכי קאמר הכא: מה שקורין אנבג ואנפק — צריך לשתותו בשיעור אנטל, שהוא רביעית. והיינו דאמר בפרק "גיד הנשה" (חולין צד, א) אנפקא חזיא, משמע שהוא אספרגוס, כדאמר בברכות דאספרגוס אין שותין אלא חזי. והא דלא חשיב בברכות (נא, א) גבי חמשה דברים שנאמרו באספרגוס, שצריך לשתותו בשיעור רביעית — משום שאינו חושש לחשוב מה שתלוי בשיעור. והא דאמר בפרק "שמנה שרצים" (שבת קט, ב) (ולישקליה] [צריך להיות: ונישלוקינהו] עד דקאי אאנפקא, משמע דהוא מדה יש לומר: עד דקאי אשיעור (שתיה] [צריך להיות: שתיית] אנפקא קאמר. אי נמי: לכלי נמי קרי אנפקא, על שם ששותים אותו באותו שיעור. **המוזב** אין לו חזקה מרוח אחת — פירוש: שאם הוא במזרח יכול לומר לו: תנהו במערב. אבל לסלקו לגמרי משתי רוחות — לא. ותימה: דמזוחילה היאך יש לה חזקה? והלא שמנית דמרוב לראש אחר של המזוחילה — גם המזוחילה צריך לזווח, ולהגביה ראש אחד ולהנמיך ראש האחר שנותן שם המרוב, והיכי קאמר דמרוב אין לו חזקה והמזוחילה יש לה חזקה? והלא לעולם לא יזיז המרוב אם לא יזיז גם המזוחילה ויש לומר: דמכל מקום יש לה חזקה לענין שאין צריך לעוקרה לגמרי ממקומה כמו שצריך לעקור המרוב. אי נמי: כגון שהמזוחילה שוה, ואין גבוה צד זה יותר מצד זה, דהשתא לעולם אין צריך לזווח ממקומה, אלא לסתום לצד שמסיר ממנו המרוב. והרב רבינו יוסף פירש: דמרוב שאין לו חזקה מרוח אחת — שיזיכל להטות ראש המרוב לצד צפון או לצד דרום, כשהוא מונח במזרח. יש לו חזקה משתי רוחות — שאין יכול להדחקו להסיר לראש לצד אחד של מזוחילה. ובענין זה פירש רבינו חננאל, שאם המרוב קבוע באמצע רוח מזרחי — יכול בעל החצר לעקרו מן האמצע ולקבעו בשליש הגג או ברביע, ובכל אותה רוח בכל מקום שירצה. אבל לרוח אחרת אין יכול לסלקו, לפי שיש לו חזקה.

בזמוזחילה

ומזמן ליה לדינא — שלא כדין, ויצא מן הדין זכאי. **ומפקין מיניה ממונא בדינא** לא שמיה דיין — דגזלן פסול לדין, שיעוות הדין בשביל שוחד. **בריש כל מותא אנא דם** — ראש לכל המיתות הוא דם, שאין אדם מת אלא על ידי רוב דם, שלא הקיז בזמן הראוי לו. **בריש כל חיין אנא חמר** — שהיין מזהיז כל שותיו. **דדריה למימ** — כגון גוסס. **בריש כל מרעין אנא דם** — כל תחלואי האדם — על הדם הם, שמתרבה עליו. **בריש כל אסוון אנא חמר** — שאם ישתה יין בהלכה וברואי — לא יבא לידי חולי. **תנן מתבעין סממנין** — שם מבקשין סממנים לרפואה. שבמקום שאין יין מצויין תחלואין. **כתיב אפיתחא דקפוטקיא** — מילתא באנפי נפשה היא, ואגב גררא נסבה. וללמוד בני העיר משם כתבו, שלשלה שמות הללו מדה אחת הן. ונפקא מינה למקח וממכר, שאם התנה למכור לחביריו מלא מדה זו, באיזה לשון שיאמר — יתן שיער אחר. ומקומות מקומות יש, יש שקורין אנפק או אנטל או אנבג, ובדאמר בקדושין (ע, א): לישתי מר אנבגא, אמר ליה: מי סני מר אספרגוס דאמרי אינשי, או אנטל דקריהו רבנן? **ואיהו אנטל** — גמרא קאמר ליה, כלומר: ואיהו שיערו של בעל חצר? **רביעית של תורה** — רביעית הלוג, דהיינו ביצה ומחצה. ומשום דארבעה כוסות של פסח שיערו ברביעית, ומצאו להן חכמים סמך מן התורה מארבעה כוסות האמורים במצרים מארבעה לשוני גאולה האמורים בפרשה: "והוצאתי וגאלתי ולקחתי והבאתי", לפיכך קרי ליה רביעית של תורה. וכן רביעית של יין לנזיר — הלכה למשה מסיני. ובמסכת נזיר (לח, א) חשיב עשר רביעית הן, שמן התורה שיערון בהך רביעית. והכי נמי אמרינן (חולין קז, א) השיעור אנטל הינו רביעית, דאתקינ רבי יעקב מנהר פקוד נטלא בת רביעתא. **משנה המרוב** — צינור קטן, ורגילין לתלותו לסוף צינור גדול ההולך על פני כל הגג, ורגילין להפסו לבל ראש שירצו, ומרחיק קילוח מים מן הכותל. ולשון מרוב — טפה של מים וב דרך שם, כדכתיב (ישעיהו מ) "כמר מדלי" — לשון טפה. והלכך אין לו חזקה, דאינו דבר קבוע. ואם החזיק בו בעל הגג שלש שנים, ותלה אותו באויר חצר חבירו — אינו יכול לטעון "החזקתני", דכיון דלאו מילתא דקבועתא הוא — לא קפיד בעל חצר, ושתיק

וַיְמַזְמֵן (לְהוֹ) [לֵיהּ] לְדִינָא, פְּסֵלֵיהּ? אֶלָּא, כָּל דַּיָּנָא דְּמִתְקְרֵי לְדִין וּמַפְקֵין מִינֵיהּ מָמוֹנָא בְּדִין - לָאו שְׁמֵיהּ דַּיָּנָא. כְּתַב רָבִי חָכְי: בְּרַם קָאֲבֵי דִּיהוּדָאֵי אָמְרִי: כָּל דַּיָּנָא דְּמִתְקְרֵי לְדִין וּמַפְקֵין מִינֵיהּ מָמוֹנָא בְּדִין - לָאו שְׁמֵיהּ דַּיָּנָא. חֲזָא דִּכְתִיב: בְּרֹאשׁ כָּל מוֹתָא אָנָא דָם, בְּרֹאשׁ כָּל חַיִּין אֲנָא חַמַר. - אֶלָּא מַעֲתָה, דְּנָפֵיל מַאיְגְרָא וּמִית, וּדְנָפֵיל מִדֵּיקְלָא וּמִית, דָּמָא קָטְלֵיהּ? וְתוּ, מַן דְּדַרְכֵיהּ לְמִימַת, מַשְׁקוּ לֵיהּ חַמְרָא וְחַיֵּי אֶלָּא הָכִי בָּעֵי לְמִכְתַּב: בְּרֹאשׁ כָּל מַרְעִין אֲנָא דָם, בְּרֹאשׁ כָּל אַסְוָון אֲנָא חַמַר. פְּתַב רָבִי: בְּרַם קָאֲבֵי דִּיהוּדָאֵי אָמְרִי: בְּרֹאשׁ כָּל מַרְעִין אֲנָא דָם, בְּרֹאשׁ כָּל אַסְוָון אֲנָא חַמַר. בַּאֲתָר דַּיְלֵית חַמַר - תַּמַּן מִתְבָּעִי סַמָּנִין. כְּתִיב אַפִּיתְחָא דְּקַפּוֹטְקָיָא: אִנְפָּק, אַנְבָּג, אִנְטָל. וְאֵיזֶהוּ אִנְטָל? זֶהוּ רְבִיעִית שֶׁל תּוֹרָה. **מִשְׁנָה** הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְיֵשׁ לְמַקְמוֹ חֲזָקָה. הַמַּזְחִילָה יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. סוּלָּם הַמַּצְרִית אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְלַצּוֹרִי - יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. חֲלוֹן הַמַּצְרִית אֵין לָהּ חֲזָקָה, וְלַצּוֹרִית - יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. סִילּוֹן הַמַּצְרִי אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְלַצּוֹרִי - יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. **גְּמָרָא** מַאי "הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה"? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הָכִי קָאָמַר: הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה - מֵרוּחַ אַחַת, וְיֵשׁ לְמַקְמוֹ חֲזָקָה - מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת. רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה - שֶׁאִם הָיָה אָרוּךְ מִקָּצְרוֹ, וְיֵשׁ לְמַקְמוֹ חֲזָקָה - שֶׁאִם בָּא לְעוֹקְרוֹ אֵינוֹ עוֹקְרוֹ. רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר: הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה - שֶׁאִם רוֹצֶה לִבְנוֹת תַּחְתָּיו בּוֹנֶה, וְיֵשׁ לְמַקְמוֹ חֲזָקָה - שֶׁאִם בָּא לְעוֹקְרוֹ אֵינוֹ עוֹקְרוֹ.

תנן:

שנתים ושלש. **אבל יש למקומו חזקה** — בגמרא מפרש לה. **המזחילה** — הוא צינור הגדול, מחזיק כל אורך הגג. ומילתא דקביעותא הוא — הלכך יש לו חזקה, דלא עביד אינש דשתריק, אלא קפיד. ומדשתריק — אינה למימר הדין עם המזחזיק, דודאי נתרצה עצמו בדמים. **סולם המצרי** — קטן הוא, הלכך אין לו חזקה, דכיון דלאו מילתא דקביעותא הוא — לא קפיד, ולא חש לטלטולו בחצר חבירו לעלות ולגגו ולשובבו — אינה חזקה. **ולצורי** — סולם גדול. **חלון המצרית** — קטנה היא, אין לה חזקה. אם עשה חלון בכותל ביתו להביט דרך שם ולשמור פרדסו וגינתו, והחלון פתוח לחצר חבירו, והחזיק בה שלש שנים — אינה חזקה. דכיון דלאו מילתא דקביעותא הוא — לא חשש למחות. אבל אם עשאו להאיר, שלא היה לו אורה מצד אחר כי אם מכאן — יש לו חזקה. דלשם קביעות עשאו, דאינו יכול להשתמש בביתו בלא אורה, וכל מידי דקביעות הוי חזקה. והכי אמר שמואל בגמרא: ולאורתה, אפילו כל שהוא הוי חזקה. **מלמן** — הוא משקוף החלון מלמעלה ומלמטה מימין ומשמאל, כעין פתח. **גמרא אין לו חזקה מרוח אחת** — אם המרוב מונח בראש דרומי של מזוחילה, ושופך שם מים, והחזיק בו שלש שנים — אינה חזקה. ואם צריך בעל חצר להשתמש שם — צריך זה לעקור מרובו מכאן, ולהניח בראש השני של מזוחילה. דאין בעל הגג מפסיד בכך כלום, והלכך אין כאן קביעות להיות מונח לעולמים לרוח זה, והלכך לא חשש בעל חצר למחות. **אבל יש למקומו חזקה** — באחת משתי רוחות, או צפוני או דרומי, שאם יעקרנו מצד זה — יניחו בצד אחר. ואין בעל חצר יכול לעקרו לגמרי מן החצר, שהרי החזיק מיהא בתוך החצר, דלגבי אחת משתי רוחות הוי מרוב מילתא דקביעותא, דסתם בית אי אפשר בלא מרוב, וכשעשה זה מרוב בתחלה בחצר - לשם קביעות עשאו, והיה לו לבעל החצר למחות בתוך שלש, ומדלא מיחה - הפסיד. **שאם היה אריך** — יותר מבדי צרכו, ותופס באויר חצר הרבה — מקצרו. והיינו אין לו חזקה — לארכו. אבל יש למקומו שהוא מונח שם חזקה, דלא יעקרנו ממקומו כלל, אפילו מצד זה לצד אחר, אלא באותו רוח שהחזיק ובאותו מקום הויא חזקה. **שאם רוצה** — בעל החצר לבנות תחתיו — בונה בנינו עד שמגיע למרזב, ולא מצי טעין בעל הגג: כי היכי דאחזיקי במקום המרוב אחזיקי נמי במה שתחתיו. שאם נותן רשות לתלות מרזבו באויר — לא נתן לו קרקע שלו שתחת המרזב, ולא שעברו לו לבלתי עשות בו צרכיו, בין בנין בין כל דבר הצריך לו. אבל אם בא לעקרו ולהגביה בנינו במקום שהיה המרוב — אינו יכול לעקרו, דלמקומו מיהא יש לו חזקה.

תנן

תְּנַן: הַמְּחוֹזָלֶה יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה; בְּשֶׁלָּמָא לְמַאן דְּאָמַר הָנֵךְ תַּרְתֵּי - שִׁפּוֹר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שֶׁאִם רָצָה לִבְנוֹת תַּחְתֶּיהָ בּוֹנֶה, מַאי נָפְקָא לֵיהּ מִינַּהּ? - הָכָא בְּמְחוֹזָלֶה שֶׁל בְּנִין עֶסְקִינַן, דַּאֲמַר לֵיהּ: לָא נְיחָא לִי דְּתִתְרְעֵי אֲשִׁיתָאי. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: צִינּוֹר הַמְמַלֵּחַ מַיִם לַחֲצַר חֲבֵרוֹ, וּבָא בַּעַל הַגַּג לְסוֹתְמוֹ - בַּעַל הַחֲצַר מְעַכֵּב עָלָיו, דַּאֲמַר לֵיהּ: כִּי הֵיכִי דְּאַתְּ קָנֵית לָךְ חֲצַר דִּידִי לְמִשְׁרֵא בֵּיהּ מַיָּא, לְדִידִי נַמִי קָנֵי לִי מַיָּא דְּאִיגָּרָךְ. אִיתְּמַר, רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר: מְעַכֵּב, רַבִּי חָמָא אָמַר: אֵינוֹ מְעַכֵּב. אֲזַל שַׁיְילֵיהּ לְרַבִּי בִּיסָּא, אֲמַר לְהוּ: מְעַכֵּב. קָרֵי עֲלֵיהּ רַבִּי בַּר חָמָא: "וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה נִנָּתֵק" - זֶה רַבִּי אוֹשַׁעְיָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חָמָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי בִּיסָּא. "סוֹלְּמָה הַמְּצֻרֶה אֵין לוֹ חֲזָקָה". הֵיכִי דָּמֵי סוֹלְּמָה הַמְּצֻרֶה? אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי נָאנַי: כָּל שֶׁאֵין לוֹ אַרְבָּעָה חֲזוּקִין. "חֹלִּוֹן הַמְּצֻרִית אֵין לָהּ חֲזָקָה" כו'. מַאי שְׁנָא גַּבֵּי סוֹלְּמָה דִּלָּא מְפָרֵשׁ, וּמַאי שְׁנָא גַּבֵּי חֹלִּוֹן דִּמְפָרֵשׁ? - מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי אִיפְּלוּגֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּסֵיפָא. אָמַר רַבִּי זֵירָא: לְמַטָּה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת - יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה, וְיָכוֹל לְמַחּוֹת; לְמַעְלָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת - אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמַחּוֹת; וְרַבִּי אִילְעָא אָמַר: אֲפִילּוּ לְמַעְלָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת - אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְיָכוֹל לְמַחּוֹת. בְּמַאי עָסְקִינַן? מִדַּת סְדוֹם הִיא, דְּתַנְיָא: מִדַּת סְדוֹם קָא מְפַלְּגִי, דְּמָר סָבַר: כּוֹפִין, וּמָר סָבַר: אֵין כּוֹפִין - לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא - כּוֹפִין, וְשָׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר לֵיהּ: זִימְנִין דְּמוֹחְבְתְּ שְׁרֵישָׁפָא תּוּחָךְ, וְקַיְימַת וְקָא חָזֵית. הַהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי, שַׁדְּרֵיהּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר שְׁמוּאֵל: וְלֹאוֹרָה, אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. **מִשְׁנָה** הַזַּיִן, עַד טֶפַח - יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה, וְיָכוֹל

בְּמוֹחִילָה של בנין עסקינן — אבל מרזב סתמו של עץ, ואין עושין אותו של בנין. ואם תאמר: ולימלוך במוחילה עצמה בין של בנין לשל עץ ויש לומר: דניחא ליה במתניתין לאשמועינן במרזב דיש למקומו חזקה. **וְהַחוּט** המשולש לא במדרה ינתק — כמה היו שהן ואבותיהם ואבות אבותיהם הזו תלמידי חכמים, ולא קאמר עליהם "והחוט המשולש". אלא הכא היינו טעמא — לפי ששלשתן ראו זה את זה. והא דמזכיר רבי אושעיא קודם רבי חמא אביו במחלוקת — לפי שהיה גדול יותר מדאי, כדאמר (עירובין נג, א): לבן של (ראשונים) כפתה (ואיכול) זה רבי אושעיא, ואמר נמי: רבי אושעיא בדורו כרבי מאיר בדורו, שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו.

לְמַטָּה מארבע יש לו חזקה — רבינו תם מפרש דאיירי בחלון מצרית, אבל בחלון צורי, או שעשוי לאורה, שהוא דבר קביעות — אפילו למעלה מארבע אמות יש לו חזקה. והביא מדתניא לעיל (כב, ב): החלונות, בין מלמעלה בין מלמטה — ארבע אמות. ותני עלה: מלמטה — שלא יעמוד ויראה. אלמא, אפילו למעלה מארבע אמות יש לו חזקה, כיון דהוי דבר קביעות. ואומר רבינו שמשון בן אברהם: דאין נראה משם ראיה, דאף על פי שהוא יותר מארבע אמות לעומד בחוץ — לעומד בפנים לא הוי למעלה מארבע אמות, כגון שאותן חלונות בעלייה. אי נמי, מיירי כגון שיש לו עדים או שטר.

עַד טפח יש לו חזקה ויכול למחות — אפילו בעל הגג בבעל החצר. דאין לומר דוקא בעל החצר בבעל הגג, אבל בעל הגג בבעל החצר לא יוכל למחות — דהא קתני בסיפא: פחות מטפח אין יכול למחות, ומפרש רב הונא: היינו בעל הגג בבעל החצר, אבל בעל החצר בבעל הגג — יכול למחות. אלא על כרחך בטפח אפילו בעל הגג יכול למחות בבעל החצר. ותימה — דבטפח יכול לתלות דברים גדולים המכבידים על הכותל, או אם יניח עליו כלי מלא מים וישפך ויתקלקל הכותל. ובעל החצר יכול למחות משום היזק ראיה. ולמאי דסלקא דעתך בגמרא למימר דרב יהודה ליה ליה היזק ראיה, מכל מקום בשישים כלי מלא מים — פעמים שיפול וישטפם כל החצר, ופעמים שיפול על ראש בעל החצר. ומיירי תוך שלש, אבל אחר שהחזיק — אין יכול למחות בעל החצר בבעל הגג, ועוד יש לפרש: דדוקא אחר שלש איירי, ויכול למחות בעל הגג בבעל החצר. ולא מטעם דפרישית, אלא משום דיש לו לשתוק לבעל הגג על הזיז — רוצה להשתמש בו כל שעה, ולא יניח את בעל החצר להשתמש בו. אבל בתוך שלש, שלא החזיק — אין יכול למחות בבעל החצר, אבל בעל החצר בבעל הגג — יכול למחות, והוי כמו לרב הונא בפחות מטפח, והא דמפליג בין טפח לפחות — הא בהא תליא, דבטפח דמתני׳ ביה חזקה — יכול למחות בבעל החצר, אבל בפחות מטפח דלא הויא חזקה — אין יכול למחות.

ואפילו

ויכול

ואפילו בעל החצר בבעל הבגד אין אין יכול למחות — אף על גב דגבי זיז [שלפני] החלון דיזיקא לרשות הרבים לא שרינן במסכת עירובין (צה, ב) להניח עליו אלא כלים הנשברים, משום דחיישינן דלמא נפיל ואתי לאתויי. והכא לא חיישינן שמא יפול על ראשו של בעל החצר — שאינו עומד כל שעה תחת הזיז. אי נמי, התם לא אסר אלא להניח עליו. אבל הכא איירי למיתלא ביה, דבדבר התלוי לא חיישינן לנפילה. ואם תאמר: והיאך יכול בעל הגג להשתמש בזיז? והא איכא מעקה, דאמר בפרק קמא (בבא בתרא ב, ב): גג הסמוך לחצר חברו עושה לו מעקה גבוה ארבע אמות ויש לומר: כגון דהזיז בקרן זוית בסוף המעקה.

מאי איריא לחצר השותפין — פירש הקונטרס: מאי איריא לחצר השותפין שמזיק לשנים. משמע מתוך פירושו שהוא אינו שותף באותה חצר. וקשה לרבינו יצחק לפירושו: מדמסיק בתר הכי: אלא אפילו לחצר השותפין, דאמר ליה סוף סוף בעית לאיצטנועי מינאי — משמע שהוא שותף ונראה לרבינו יצחק לפרש: מאי איריא לחצר השותפין — שהוא מזיק לו משני מקומות? אפילו לחצר חבירו שאינו מזיק לו אלא מכאן נמי ולפירושו קשה לרבינו שמשון בן אברהם: דאם כן, אמאי קאמר "עד האידנא הוה בעית" כו'? הוה ליה למימר: קא משמע לן דבשני מקומות לא מצינא לאיצטנועי מינך ונראה לו: דמעיקרא, דפריך "מאי איריא" — לא שלקא דעתיה שיש לו שותפות בחצר.

גבית לא בעינא לאיצטנועי מינך — פירוש: כשאתה בבית. אבל פירוש אחר שפירש הקונטרס: כשאני בבית — אין נראה לרבינו שמשון בן אברהם, דהשתא נמי לא בעי לאיצטנועי בתשמיש הבית, דהא האי חלון דפתח אינו לא בנגד הפתח ולא בנגד החלון, דהא תנן (בבא בתרא ס, א): אין פותחין חלון בנגד חלון כו'. לקח

וְיָכוֹל לְמַחוֹת; פְּחוֹת מִטֶּפַח - אֵין לוֹ חֻזְקָה, וְאֵין יָכוֹל לְמַחוֹת. **גמרא** אָמַר רַבִּי אַסִי אָמַר רַבִּי מָנִי, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי מָנִי: הַחֲזִיק בְּמִטֶּפַח - הַחֲזִיק בְּאַרְבַּע. מַאי קָאָמַר? אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: הַחֲזִיק רוֹחַב מִטֶּפַח בְּמָשָׁךְ אַרְבַּע, הֶחֱזִיק בְּרוֹחַב אַרְבַּע. "פְּחוֹת מִטֶּפַח - אֵין לוֹ חֻזְקָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמַחוֹת". אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בַּעַל הַגַּג בְּבַעַל הֶחָצֵר, אֲבָל בַּעַל הֶחָצֵר בְּבַעַל הַגַּג יָכוֹל לְמַחוֹת; וְרַב יְהוּדָה אָמַר: אֲפִילּוּ בַּעַל חָצֵר בְּבַעַל הַגַּג אֵינוֹ יָכוֹל לְמַחוֹת. לֵימָא, בְּהֵיזֵק רְאִיָה קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: שְׁמִיטָה הֵיזֵק, וּמָר סָבַר: לָאו שְׁמִיטָה הֵיזֵק? - לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא - שְׁמִיטָה הֵיזֵק, וְשָׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר לֵיהּ: לְתַשְׁמִישְׁתָּא לָא חֲזֵי, לְמַאי חֲזֵי? לְמִתְלָא בֵּיהּ מִידֵּי, מֵהֲדָרְנָא אַפְאֵי וְתָלֵינָא בֵּיהּ. - וְאִידָךְ? אָמַר לֵיהּ: זִימְנִין דְּצֵיתְתָּ. **משנה** לֹא יִפְתַּח אָדָם חַלּוֹנוֹתָיו לְחָצֵר הַשּׁוּתָפִין. לָקַח בַּיִת בְּחָצֵר אַחֶרֶת - לֹא יִפְתְּחֶנָּה בְּחָצֵר הַשּׁוּתָפִין. בָּנָה עֲלִיָּה עַל גַּבֵּי בֵיתוֹ - לֹא יִפְתְּחֶנָּה לְחָצֵר הַשּׁוּתָפִין. אֶלָּא אִם רָצָה - בּוֹנֶה אֶת הַחֲדָר לְפָנִים מִבֵּיתוֹ, וּבוֹנֶה עֲלִיָּה עַל גַּבֵּי בֵיתוֹ, וּפוֹתְחָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. **גמרא** מַאי אִירְיָא לַחֲצַר הַשּׁוּתָפִין? אֲפִילּוּ לַחֲצַר חֲבֵירוֹ נַמִי לָא - לָא מִיבָּעְיָא קָאָמַר; לָא מִיבָּעְיָא לְחָצֵר הַשּׁוּתָפִין, דְּאִית לֵיהּ: עַד הָאִידָּנָא מְעַכְּבָא לִי, אֲבָל לַחֲצַר חֲבֵירוֹ דְּלָא, אֲבָל לַחֲצַר הַשּׁוּתָפִין, דְּאָמַר לֵיהּ: עַד הָאִידָּנָא מְעַכְּבָא לִי מִינָּאי בְּחָצֵר - קָא מַשְׁמַע לָן דְּאָמַר לֵיהּ: עַד הָאִידָּנָא הֲוָה בָּעֵית לְאִיצְטְנוּעֵי מִינָּךְ, הָשְׁתָּא אֲפִילּוּ בְּבַיִת מִינָּךְ לָא בָּעֵינָא לְאִיצְטְנוּעֵי מִינָּךְ. תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁפָּתַח חַלּוֹנָיו לְחָצֵר הַשּׁוּתָפִין, וּבָא לְפָנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר רַבִּי יוֹסֵי, אָמַר לוֹ: הֶחֱזַקְתָּ, בְּנִי, הֶחֱזַקְתָּ; וּבָא לְפָנֵי רַבִּי חִיָּיא, אָמַר: יָגַעְתָּ וּפָתַחְתָּ, יְגַע וּסְתוֹם. אָמַר רַב נַחְמָן: וְלִסְתוֹם

סוף סוף הָא קָא בָּעֵית אִצְטְנוּעֵי מִינַּאי בְּחָצֵר - קָא מַשְׁמַע לָן דְּאָמַר לֵיהּ: עַד הָאִידָּנָא בְּחָצֵר הַוֵה בָּעֵינָא אִצְטְנוּעֵי מִינָּךְ, הָשְׁתָּא אֲפִילּוּ בַּבַּיִת נַמִי בָּעֵינָא אִצְטְנוּעֵי מִינָּךְ. תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁפָּתַח חַלּוֹנָיו לְחָצֵר הַשּׁוּתָפִין, וּבָא לְפָנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר רַבִּי יוֹסֵי, אָמַר לוֹ: הֶחֱזַקְתָּ, בְּנִי, הֶחֱזַקְתָּ; וּבָא לְפָנֵי רַבִּי חִיָּיא, אָמַר: יָגַעְתָּ וּפָתַחְתָּ, יְגַע וּסְתוֹם. אָמַר רַב נַחְמָן: וְלִסְתוֹם

ויכול למחות — כלומר, הבא להוציא זיז שפח בתחלה לחצר חבירו — יכול למחות בו בעל חצר שלא למלאות אויר חצירו, ולא אמרינן זה נהנה וזה אינו חסר, דוראי איכא חסרון. כדאמרינן בגמרא גבי זיז פחות מטפח, דמגו דמשתמש בעל הגג בזיז — רואה בחצר, ואיכא היזק ראיה. **פחות מטפח אין** לו חזקה — שאם ירצה בעל החצר לבנות שם — בונה, משום דלא קפיד, דבציר מטפח לא חשיב. **ואינו יכול למחות** — בגמרא מפרש מי אינו יכול למחות במי. זיז — הוא בעין נסר או ראש קורה הבולט מן העלייה לחוץ, וראוי לתלות בו חפציו. **גמרא** **מאי קאמר** — דמשמע דהכי קאמר: שאם החזיק בהוצאת זיז ארוך טפח — יכול להוציא כמו כן זיז ארבעה, דכיון דהחזיק בזיז טפח — החזיק נמי בארבעה. ומילתא בלא טעמא הוא, שאם נתרצה לו בעל החצר בטפח — לא נתרצה לו בארבעה. **הכי קאמר** החזיק — בזיז שהוא רוחב טפח באורך ארבעה טפחים בולט מן הכותל לחוץ — החזיק נמי בזיז שהוא רחב בארבע על ארבע אורך. דכיון דהניח לו אורך של מקום חשוב — נתרצה לו נמי ברחבו, דאין מקום חשוב בפחות מארבע על ארבע. והוא הדין שאם החזיק ברחב טפח במשך עשרה — לא החזיק כי אם ברחב ארבע. אבל אם החזיק ברחב טפח במשך שלש — לא החזיק ברחב שלש, אלא מה שהחזיק החזיק, ולא יותר. **אבר רב הונא לא שנו** — דאין יכול למחות. **אלא בעל הגג** — שהוא בעל הזיז. **בבעל החצר** — דאינו יכול למחות בו, ולומר: אל תשתמש בזיז שלי. דמה הפסיד בעל הגג? הלא בשישתמש בעל החצר ויתלה בזיז חפציו — לא יראהו לבעל הגג, שהרי הוא תחתון לו, וליכא היזק ראיה. ואי משום דממלא מקום הזיז, שעבשיו אין יכול בעל הגג לתלות בו חפציו — להא לא חיישינן, דכיון דאין לו חזקה, ויכול זה בעל חצר לחתכו לזיז שם יצטרך — כל שכן שישתמש בו בעודנו תלוי באויר שלו. אי נמי, הכי קאמרה מתניתין: אין לו חזקה לבעל הגג, וגם אינו יכול למחות בבעל החצר אם בא לקבוע זיזין סמוך לבתלו, דהא ליכא היזק ראיה. **אבל בעל החצר** — יכול למחות בבעל הגג שלא יוציא זיז פחות מטפח בתחלה. אי נמי, שלא ישתמש בזיז שהוראיה כבר, מפני שהוא עלין, ולמחום

וכשיבא להשתמש — יראה בעלילתה זו בחצר, ואיכא היזק ראיה. **ורב יהודה אומר כו'** — טעמא מפרש לקמיה. **וכו' סבר לא שמיה היזק** — רב יהודה. והלכך אינו יכול למחות בעל החצר בבעל הגג. **ושאני הכא דאמר ליה** — בעל הגג לבעל החצר: לשום שמשיש לא חזי לי האי זיז כל שהוא שאלך ואעמוד עליו וארא בחצירך בעלילה זו, ולא חזי אלא למתלי בי חפציי, וכשארצה לתלות — מהדרנא אפאי וארשיט זרועי ואתלה. דכיון דיכולני לתלות בחוזרת פנים, אם אסתכל בחצירך — אהא נתפס בגנבה, והלכך ליכא היזק ראיה. **ורב הונא**? [אמר ליה]: זימנין דבעיתא ליפול מן הגג, כשתעמוד בשפת הגג ותשוח לתלות דבר על הזיז, ולא תהדר אפך, ולא תבוש מלהסתכל בחצירי. ולא תהא נתפס בגנבה, דאפילו כי לא בעיתה — תטען בך, ותאמר: מחמת בעיותנא לא אהדרנא אפאי. והלכך איכא היזק ראיה. **משנה** **לא יפתח אדם** חלונותיו **לחצר** — שיש לו בשותפות, משום היזק ראיה. וכל שכן לחצר חבירו, כדמפרש בגמרא. **לקח בית בחצר אחרת** — הסמוך לזה החצר. **לא יפתחנו לחצר השותפין** — דאף על גב דיש לו חלק בחצר — אינו יכול לרבות עליהם אבסנאין. **לא יפתחנה** — שהרי הוסיף דיורין בחצר, ומטריח על בני החצר, שמרבה עליהן דריסת הרגל. **ופותחה לתוך ביתו** — דכיון דדרך פתח שלו יוצאין לחצר — אין טורח לבני החצר, שאינו מרבה עליהן דיורין, וכדמפרש בגמרא — שלא הוסיף על ביתו כלום, אלא חולקה לשנים. שהרי כל ביתו יכול למלאות אבסנאין אם ירצה. **גמרא** **מאי איריא לחצר השותפין** — הרבים, דלא יפתח, דמשמע: מפני שהן רבים חיישינן שלא יעשה להן היזק ראיה: אפילו יחיד ראיה נמי אסור להזיקו, והלכך אפילו לחצר חבירו נמי לא **אבל לחצר השותפין** — איכא למימר דשרי לפתוח, דבלאו הכי בעי אינטנועי מחבירו בחצר, שזה יכול לראותו דרך פתח ביתו הפתוח לחצר, ולא מזקי ליה חלונות מידי. קא משמע לן מתניתין דקתני "לא יפתח", דאמר ליה האי לבעל החלונות: עד האידנא, כי הוה משתמשנא בחצר הוה בעינא לאיצטנועי מינך שלא תראני דרך פתח ביתך, ואי הוינא בבית לא הוה בעינא לאיצטנועי מינך, שהרי לא היו עושין פתח כנגד פתח, כדקתני מתניתין. אבל השתא אפילו בבית לאיצטנועי מינך, כדי שלא תראני דרך חלונותיך שהן גבוהות. אי נמי, עד האידנא כי הויא בחצר בעינא לאיצטנועי מינך, כי הויא בבית לא בעינא לאיצטנועי מינך. השתא, אפילו כשאתה בבית בעינא לאיצטנועי מינך. **שפתח חלונותיו** — והיה טוען שעשה ברשות בית חצר. **החזיק** — סבר לה: לאלתר הויא חזקה. דכיון דבפנינו החזיק ושתק, אם איתא דשלא ברשות עשה — היה לו למחות. והיינו דאמרן בפירקין לעיל (מא, א): כמאן — כרבי יהודה וכרבי ישמעאל (וכרבי) יוסי, דאמרי: כל בפניו לאלתר הויא חזקה. ואין הלכה כן. **לך יגע ופתום** — דלא הויא חזקה עד שלש שנים.

ולפתום

ולפתום — אם החזיק בחלון שלש שנים בחצר השותפין, ובא חבירו וסתמו, שבנה כותל כנגדו והוא שתק — לאלתר הויא חזקה לזה הסותם, שלא יפתח עוד חבירו אלא ברשותו. וחזקת שלש שנים שהיה חלונו פתוח אינה כלום, מאחר ששתק כשסתמו זה. **שאין אדם עשוי שפותחין אורו בפניו ושותק** — ומדשתק, אנדויי אנדי ליה דשלא כדין החזיק מעיקרא. **שמרבה עליהן את הדרך** — שרוב בני אדם יוצאין ובנכסין עכשיו בחצר יותר מבתחלה, וליכא צניעות כדמעיקרא. **ולא מרבה עליהן את הדרך** — בבנין עלייה זו שלא היתה שם קודם לכן, והוא מבנים לתוכה דיורין שבביתו. אף על פי שכולן נכנסין ויוצאין דרך פתח ביתו — הרי נתרבו בנכסין ויוצאין בחצר **מאי** — בונה החדר דקתני מתניתין — לא בונה ממש כדקאמרת, אלא שחלקו לחדר שלו לשנים, שעשה מחיצה באמצעיתו להושיב שם דיורין מרובין. דבדבר זה יש לו רשות, שיכול למלאות כל ביתו דיורין. **ומאי עלייה אפתא** — "יציע" מפרשי לקמן (פרק המוכר את הבית); אפתא. ואמרינן: שלש שמות יש לה: יציע צלע ותא. ומוכח התם מקראי דהיינו בנין גמוך בצדי הבית או מאחוריו, ואינו שוה לגג הבית. ומתניתין הכי קתני: ובונה עלייה על גביו דההוא חדר שלפנים מביתו, דהיינו נמי שחלקו בגבהו ועולה דרך ארובה מן החדר להההיא עלייה, דהיינו יציע, שהרי אחורי הבית הוא, והלכך קרוי יציע. וגם גבי יציע אשכחן כי האי גוונא התחתיים שנים ושלישים, כדכתיב "הצלע התיכונה וכתיב ובולתים יעלו על התיכונה ומן התיכונה" וגו' (מלכים א' ו). והלכך אין כאן תוספת בנין כלל, לא בחדר ולא בעלייה, דהדר — היינו שחלק רחבו של חדר ועשאו שני חדרים קצרים, וכן עלייה — שבנה מעזיבה באמצעית גבהו של חדר, ונמצאת עלייה בנויה מאילית.

משנה **לא יפתח אדם לחצר השותפין** — אפילו היכא דיש לו חזקה. חלון בנגד חלון — אלא משהו ירחיק זה שלא בנגד זה. וטעם — משום צניעות. כולה מתניתין מפרש בגמרא.

גמרא **ייראִ את ישראל שוכן** — ראה היאך שוכנים, ולפיכך אמר "מה טובו אהליך" וגו', שאין פתחי אהליהם מכוונים. ומחמה ישראל כחצר השותפין דמי, דלא היה רשות הרבים אלא במחנה לויה, כדאמרינן במסכת שבת (צו, ב). **אמר ראוין הללו בו** — מדכתיב התם "מה טובו אהליך" קדייק. סבר רמי בר חמא למימר — דמאי דקתני: היה קטן לא יעשנו גדול — היינו דאי הוה פתח בר ארבע אמות רחב — לא ירחיבנו לשמונה אמות. דקמפסיד לבעלי החצר, דקשקיל השתא תמני אמות בחצר כנגד כל הפתח, באורך ארבע אמות רחוק מן הפתח. כדאמרינן בפרק ראשון (לעיל יא, א): היה רחב שמנה — נוטל שמנה אמות באורך החצר כנגד רוחב כל הפתח. ואילו מעיקרא לא הוה שקיל אלא ארבע אמות. אבל לצניעותא לא הוה חייש רמי בר חמא, דבי היכי דמצטנעי מפתח קטן מצטנעי מפתח גדול. **בר תריתי** — דשקיל נמי ארבע אמות בחצר כבר ארבעי, כדאמרינן: נותן לכל פתח ארבע אמות. **לישוייה בר ארבעי** — דלא מפסיד לחבריה מידי, דמעיקרא נמי הוה שקיל ארבע אמות בחצר. **לישוייה תריין בני ארבעי** — דהשתא נמי לא שקיל אלא תמני בחצר כמעיקרא, ולאיצטנועי נמי לא חיישינן, דמה לי שמונה אמות בפתח אחד מה לי שמונה אמות חלוקות לשני פתחים בשני מקומות? מכל מקום שמונה אמות יש לו פתוחות לחצר. **בחד פיתחא מצינא איצטנועי** — כשהוא נעול יכולני להשתמש בחצר, אי נמי להשתמש שלא בנגדו. אבל בשני פתחים לא מצינא לאיצטנועי כל כך, דאפילו אם האחד נעול — השני יהיה פתוח. **סוף סוף הא בעית איצטנועי מבני רשות הרבים** — שרואין בביתך דרך פתח הבית, ורוכבי סוסים וגמלים רואין בתוך חלונותיו. **משנה** אין עושין חלל תחת רשות הרבים — ואף על גב דמקבל עליה כל היזקא דאתי מחמתיה. שאין רצונם של בני אדם ליזוק ולירד לדין על עסקי ממונו. ומפרש ואזיל מה הוא אותו חלל: בורות שיחין ומערות. **רבי אליעזר מתיר** — אלא שיכסהו כיסוי חזק כדי שתהא עגלה מהלכת. דרבי אליעזר אזיל בתר השתא, ולא חייש לשמא היום ולמחר יכלה הכיסוי ויפול. והכי אמרינן בבבא קמא (נב, ב). זיזין — קורות קטנות. **נזוזוראות** — קורות גדולות הבולטות מן הבית לחוץ, ואיכא למיחש פן יכשלו בהם בני רשות הרבים. והלכך אין מוציאין, דהא כל בני רשות הרבים ליתנהו גביה דלימחלו. **כונס לתוך קרקע שלו** — את בותלו, ומניח מקרקעו לחוץ כשיעור הוצאת זיזין, ומוציא. **ובה** זיזין **נזוזוראות** — הבולטות לרשות הרבים. **הרי זו בחזקתה** — דטענינן ללוקח, ואמרינן: אימר כונס לתוך שלו היה. אבל המוכרה לו, שהוציא הזיזין — הוא היה צריך להביא עדים שכנס לתוך שלו, או שיטעון "שני חזקה החזקתי וכנסתי לתוך שלי", דהויא לה חזקה שיש עמה טענה. אבל לוקח לא צריך למיטען מידי, אלא: "כך לקחתיה", ואין צריך לטעון היאך הוציא המוכר את הזיזין לחוץ לרשות הרבים, דטוענין ליורש וטוענין ללוקח. **גמרא** **ורבנן** — דאסרי, סברי: לא אזלינן בתר השתא. וחיישינן משום דזימנין דמתלייע מתוכו ויפלוזו, ולאו אדעתיה דעובר ברשות הרבים, ויעבור ויפול. **מפיק למבואה** — מוציא למבואה, והמבוי מקום הלוך כל בני החצירות הוא. **הוו מעכבי עילויה בני רשות הרבים** — שנופיו מזיקין לגמל ורוכבו.

זיל

לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנה לחצר השותפין — פירוש: אפילו לביתו, כדי שלא יכנס ממנו לחצר השותפין. **ראוין** הללו שתשרה שכינה עליהם — מטפיה דקרא דריש, דכתיב "ותהי עליו רוח אלוהים".

נפלה

וְלִסְתוֹם - לְאַלְתַּר הָוֵי חֲזָקָה, שֶׁאֵין אָדָם עָשׂוּי שֶׁסּוֹתְמִים אוֹרוֹ בְּפָנָיו וְשׁוֹתֵק. "לָקַח בַּיִת בְּחָצֵר אֲחֵרָת - לֹא יִפְתַּחְנוּ לְחָצַר הַשּׁוּתָּפִין". מַאי טַעְמָא? מִפְּנֵי שֶׁמַּרְבֶּה עֲלֵיהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ. אֵימָא סֵיפָא: אֶלָּא אִם רָצָה - בּוֹנֶה אֶת הַחֶדֶר לִפְנִים מִבֵּיתוֹ, וּבוֹנֶה עֲלֵיהֶ

עַל גַּבֵּי בֵיתוֹ; וְהָלֹא מַרְבֶּה עָלָיו אֶת הַדֶּרֶךְ אָמַר רַב הוּנָא: מַאי חֶדֶר? שֶׁחִלְּקוֹ בְּשָׁנַיִם, וּמַאי עֲלֵיהָ? אַפְּתָא. **משנה** לֹא יִפְתַּח אָדָם לְחָצַר הַשּׁוּתָּפִין פֶּתַח בְּנֶגֶד פֶּתַח וְחַלּוֹן בְּנֶגֶד חַלּוֹן; הָיָה קָטָן - לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל, אֶחָד - לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם. אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לִרְשׁוּת הָרַבִּים פֶּתַח בְּנֶגֶד פֶּתַח וְחַלּוֹן בְּנֶגֶד חַלּוֹן; הָיָה קָטָן - לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם. אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לִרְשׁוּת הָרַבִּים פֶּתַח בְּנֶגֶד פֶּתַח וְחַלּוֹן בְּנֶגֶד חַלּוֹן; הָיָה קָטָן - עוֹשֶׂה אוֹתוֹ גָּדוֹל, וְאֶחָד - עוֹשֶׂה אוֹתוֹ שְׁנַיִם. **גמרא** מְנָהֲגֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר קְרָא: "וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו", מָה רָאָה? רָאָה שֶׁאֵין פְּתָחֵי אָהֳלֵיהֶם מְכֻוָּנִין זֶה לָזֶה, אָמַר: רְאוּיִן הַלָּלוּ שֶׁתִּשְׁרֶה עֲלֵיהֶם שְׁכִינָה. "הָיָה קָטָן - לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל". סְבַר רַבִּי רַמִּי בַּר חָמָא לְמֵימַר: בַּר אַרְבָּעֵי לָא לִישַׁוְיֵיהּ בַּר תְּמָנְיָא, דְּקָא שָׁקֵיל תְּמָנְיָא בְּחָצֵר, אֲבָל בַּר תַּרְתֵּי לִישַׁוְיֵיהּ בַּר אַרְבָּעֵי - שַׁפִּיר דָּמֵי; אָמַר לֵיהּ רָבָא, מַצֵּי אָמַר לֵיהּ: בְּפִיתְחָא זוּטְרָא מַצֵּינָא לְאִצְטְנוּעֵי מִינֵּיהּ, בְּפִיתְחָא רַבָּה לָא מַצֵּינָא אִצְטְנוּעֵי מִינֵּיהּ. "אֶחָד - לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם". סְבַר רַבִּי רַמִּי בַּר חָמָא לְמֵימַר: בַּר אַרְבָּעֵי לָא לִישַׁוְיֵיהּ תְּרֵי בְּנֵי תַּרְתֵּי תַּרְתֵּי, דְּקָא שָׁקֵיל תְּמָנֵי בְּחָצֵר, אֲבָל בַּר תְּמָנְיָא לִישַׁוְיֵיהּ בְּנֵי אַרְבָּעֵי אַרְבָּעֵי - שַׁפִּיר דָּמֵי; אָמַר לֵיהּ רָבָא, מַצֵּי אָמַר לֵיהּ: בְּחַד פִּיתְחָא מַצֵּינָא אִצְטְנוּעֵי מִינֵּיהּ, בִּתְרֵי לָא מַצֵּינָא אִצְטְנוּעֵי מִינֵּיהּ. "אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לִרְשׁוּת הָרַבִּים פֶּתַח בְּנֶגֶד פֶּתַח". דְּאָמַר לֵיהּ: סוֹף סוֹף הָא בָּעֵית אִצְטְנוּעֵי מִבְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים. **משנה** אֵין עוֹשִׂין חֶלֶל תַּחַת רְשׁוּת הָרַבִּים, בּוֹרוֹת, שִׁיחִין וּמְעָרוֹת; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר בִּבְנֵי אַרְבָּעָה עַל גַּבֵּי שְׁתֵּי הֲלָכוֹת, וְטַעֲנָה אֲבֵנִים. אֵין מוֹצִיאִין זִיזִין וְגוּזְוְטְרָאוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲבָל אִם רָצָה - כּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וּמוֹצִיא. לָקַח בַּיִת וּבָהּ זִיזִין וְגוּזְוְטְרָאוֹת - הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקָתָהּ. **גמרא** וְרַבָּנָן? זִימְנִין דְּמִסְּחִיִּין וְלָאו אַדַּעְתַּיְיהוּ. "אֵין מוֹצִיאִין זִיזִין וְגוּזְוְטְרָאוֹת" וְכוּ'. רַבִּי אַמֵּי הֲוָה לֵיהּ זִיזָא דַּהֲוָה פָּקִיק לְמִבּוֹאָה, וַהֲוָה גַּבְרָא נָמֵי הֲוָה לֵיהּ זִיזָא דַּהֲוָה פָּקִיק לְרְשׁוּת הָרַבִּים, חָזוּ קָא מְעַכְּבִי עֲלֵיהּ בְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי, אָמַר לֵיהּ: זִיל קוֹץ. אָמַר לֵיהּ: וְהָא מָר נָמֵי אִית לֵיהּ - דִּידִי לְמִבּוֹאָה מַפֵּיק, בְּנֵי מִבּוֹאָה מְחִלְיָן גַּבָּאי, דִּידָךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים מַפֵּיק, מַאן מָחֵיל גַּבָּךְ? רַבִּי יַנַּאי הֲוָה לֵיהּ אִילָן הַנּוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, הֲוָה הָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה לֵיהּ נָמֵי אִילָן הַנּוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲתוֹ בְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים הָווּ קָא מְעַכְּבֵי עִילָּוֵיהּ. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יַנַּאי, אָמַר לֵיהּ:

זיל

נפלה אינו חתר ובונה אותה — השתא סלקא דעתך דבית שבנה בזמן שבית המקדש קיים, ונפלה — חתר ובונה. וכשלקח חצר המטורדת — הרי זו בחזקתה, דכל זמן שהיא קיימת יש לנו לתלות שבהיותר עשה, בזמן שבית המקדש קיים. אבל כשנפלה — תלינן שבאיסור נעשית, לאחר חורבן, ומשום הכי פריך ארב הונא: אמאי חתר ובונה אותה? כיון דנפלה — אית לן למימלי שבאיסור הוציא ומשני: איסורא שאני, דאפילו ודאי בנבה בהיתר, כי נפלה — אסור לבנותה ולסיידי. **מים** לא נשתה (וכר') שתקו — ואם תאמר: אמאי לא אהדרו דאפשר במי בורות, דפסולין לניסוך, כדמשמע בסוכה (מח, א)? ואומר רבינו יצחק: דדבר דהוי ממין שיעשין בו ניסוך חשיב כמו דבר עצמו. דאי לאו הכי — תקשה: דישתו יין מבושל דפסול לנסכים. ואין להקשות: דאפשר במי תותים ויין תפחים שלא היו יכולין לסבול שלא לשתות בלא מים.

דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא נשים —

תימה: הכתיב "פרו ורבו" ושמא על אותן שכבר קיימו פריה ורביה קאמר. ודיינו "זרעו של אברהם בלה" — שלא יוליד אלא בן ובת. **מוטב** שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין — בדבר שאין ידוע אם יקבלו בשנמחה בזין אם לאו — צריך למחות, כדמוכח בפרק "במה (ובהמה)" (שבת נה, א) דאמרה מדת הדין: אם לפניך גלוי — לפניהם מי גלוי? ונעשנו. אבל בדבר שאנו יודעים בבירור שלא יקבלו — אמרינן: מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין.

הדרן עלך חזקת הבתים

זיל **האידנא** — שהיה רוצה לקשט עצמו תחלה, כדלקמן. **אי** קיץ דידי — אם שלי קצוץ כבר. **כיון דחזא דמעבדי** — הבין שבשביל כבודו שותקין על שלו. **ולימא** ליה זיל קיץ בו' — ואמאי אמר ליה "זיל האידנא" כו'? התקוששו — הסר קש מבין עניך תחלה, כמו "לקושש קש" (שמות ה). כלומר, קשוט עצמך. **אי־הכי** להו **כנס** — לתוך שלו ולא הוציא עבשיו זיזין, מהו שיחזור ויוציא לאחר זמן? מי אמרינן דהיתרה לבני רשות הרבים ואבד כותו, או לא? **ורישא** לקיש **אמר כנס אינו מוציא** — קא סלקא דעתך: לא יוציא עוד זיזין, דאבד כותו. **ואיבעא איתמר** — דמוקמינן לרבי יוחנן ברב יהודה. דהלכתא בוותיה, וקיימא לן בר יהודה בהך. **מצר** — שבין שתי שדות, שהחזיקו בו. והכא נמי — הרי החזיקו בהך כניסה. **איבא רווחא** — כשיחזיר בתלים למקומן אבתי איבא כל רוחב רשות הרבים, וסתם רשות הרבים מרווח הוא. **הכי נרסינן: אמר רב הונא נפלה כו'** — אי נמי: ואם נפלה. ולא גרס "שאם נפלה". **חוזר ובונה אותה** — להוציא זיזין בבתחלה. **אין מסיידין** — בית, משום אבל בית המקדש. **ואין מכיירין** — זורות שיצר בסיד. וישׁ מפרשים דהיינו נמי סיד, אלא שהכיור לבן יותר. **מפיחין** — זורות של מיני צבעונים. **נפלה אינו חוזר כו'** — אלמא: כל בניך שאינו רשאי לעשות בתחלה, אם היה לו ונפל — אינו חוזר ובונה. וגבי הוצאת זיזין לרשות הרבים נמי, כיון דאי אפשר להוציא בתחלה, אם נפל אינו חוזר ומוציא. **איכורא שאני** — מדהיזיקא. **חול או תבן** — מכהה לבנונו. **מרכיבי** — בנין חזק וטוב, ואף על פי שמשחיר קצת — אסור. **אשטר בפירות** — ויפה אמרת. ונפרוש גם מן הלחם. **בפירות אחריים** — שאין מביאים ביכורים אלא משבעת המינין. **שכבר נזדמה נזירה** — חוכרנו, ונתחייבנו להתאבל, דכתיב "שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה" (ישעיהו סו). **כמאיר אתם נאירים** — קבלתם עליכם בגזירת ארור להביא המעשר אל בית האוצר, כדכתיב במלאכי (ג) "הביאו את כל המעשר" וגו'. ואף על פי כן — "ואותי אתם קובעים", אתם גוזלים את המעשר ואת התרומה, כדכתיב התם "ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה". **הניי בולו** — כלומר, וכל הקדל בולו שבידו את הגזירה. ומסתמא אם לא היו בולו יכולין לעמוד בה — לא היו מסכימין, ורובן בבולן, אלמא: לא חשיבא גזירה אלא אם כן רובן יכולין לעמוד בה. **אלא כך אמרו חכמים כו'** — מסקנא דמילתיה דרבי יהושע היא. **כמא דהדרנא** — קערה של מאכל דגים מטונגין בשמנן בסולת. **בת צידקא** = טנפ"ל, שרגילות לסוד שם ולהשיר שערן. **שנאמר אם אשכחך וגו'** — אכולהו קאי. **אפר** מקלה — אפר הכירה השרופה באש קרוי כן. ומשום דאיכא אפר פרה נמי הוצרך לפרש כן. **פאר תחת אפר** — מכלל שהיו רגילין ליתן אפר במקום פאר, דהיינו תפילין, כדכתיב "פארך חבוש עליך" (יחזקאל כד). **לשבוע חבן** — מילה, שהיא לסוף שבעה. **ונמצא זרעו של אברהם אבינו בלה מאליו** — בענין טוב, ולא על ידי גזים, ומצות לא יבטלו עוד. **אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין** — במה שלוקחין נשים, שאינם סבורים שיש איסור בדבר. **ואל יהיו מזידין** — דמשום דלא יוכלו לעמוד בה יבטלוה, ונמצאו מזידין, הלכך לא גזרינן.

הדרן עלך חזקת הבתים

זֵיל הַאִידָּנָא וְתָא לְמֶחַר. בְּלֵילְיָא שַׁדַּר קַצֵּייהּ לְהַהוּא דִּידֵיהּ. לְמֶחַר אֲתָא לְקַמֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: זֵיל קוֹץ, אֲמַר לֵיהּ: הָא מָר נְמֵי אִית לֵיהּ אֲמַר לֵיהּ: זֵיל חֲזִי, אִי קוֹץ דִּידִי קוֹץ דִּידָךְ, אִי לָא קוֹץ דִּידִי לָא תִּקְוֵץ אַתְּ. מֵעִיקָּרָא מַאי סָבַר? מֵעִיקָּרָא סָבַר: נִיחָא לְהוּ לִבְנֵי רִשּׁוּת הָרַבִּים, דַּיְתְבֵי בְּטוּלַּיְיהוּ. כֵּיוָן דַּחֲזָא דְּקָא מַעֲכְּבִי, שַׁדַּר קַצֵּייהּ. וְלִימָא לֵיהּ: זֵיל קוֹץ דִּידְךָ וְהַדַּר אֶקְוֵץ דִּידִי - מִשּׁוּם דְּרִישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר: "הִתְקוֹשְׁשׁוּ וְקוֹשׁוּ" - קְשׁוֹט עַצְמְךָ וְאַחַר כָּךְ קְשׁוֹט אֲחֵרִים. "אֲבָל אִם רָצָה - כּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וּמוֹצִיא". אִיבַּעְיָא לְהוּ: כָּנַס וְלֹא הוֹצִיא, מַהוּ שֶׁיַּחֲזוֹר וְיוֹצִיא? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּנַס - מוֹצִיא, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּנַס - אֵינוֹ מוֹצִיא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר תַּחְלִיפָא: אֲמַרְתָּ לָהּ, לְהוֹצִיא - כְּדֵילְמָא עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּמוֹצִיא, כִּי פְּלִיגִי - לְהַחֲזִיר בְּתָלִים לִמְקוֹמָן, וְאִיפְּכָא אִיתְּמַר: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵינוֹ מַחֲזִיר, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מַחֲזִיר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֵינוֹ מַחֲזִיר - מִשּׁוּם דְּרַב יְהוּדָה,

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: מְצַר שֶׁהֶחֱזִיקוּ בּוֹ רַבִּים אֲסוּר לְקַלְקְלוֹ. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר מַחֲזִיר, הֲנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלֵיכָּא רְוָוחָא, הָכָא הָא אִיכָּא רְוָוחָא. "לָקַח חָצֵר וּבָהּ זֵיתִים וְגוֹזְטְרָאוֹת - הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקָתָהּ". אָמַר רַב הוּנָא: נָפְלָה - חוֹזֵר וּבוֹנֶה אוֹתָהּ. מֵיתִיבִי: אֵין מְסַיְּידִין וְאֵין מְכַיְּירִין וְאֵין מְפַיְּחִין בְּזֵמֶן הַזֶּה. לָקַח חָצֵר מִסּוּיֶּדֶת, מְכוּיֶּרֶת, מְפוּיַּחַת - הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקָתָהּ; נָפְלָה - אֵינוֹ חוֹזֵר וּבוֹנֶה אוֹתָהּ - אִיסּוּרָא שָׁאנֵי. תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יָסוּד אָדָם אֶת בֵּיתוֹ בְּסִיד, וְאִם עֵירֵב בּוֹ חוֹל אוֹ תֶּבֶן - מוּתָּר; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עֵירֵב בּוֹ חוֹל - הֲרֵי זֶה מְרַכְּסִיד וְאָסוּר, תֶּבֶן - מוּתָּר.

תָּנוּ רַבָּנָן: כְּשֶׁחָרַב הַבַּיִת בַּשְּׁנִיָּה, רַבּוּ פְרוּשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בָּשָׂר וְשֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יָיִן. נִטְפַּל לָהֶן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לָהֶן: בָּנַי, מִפְּנֵי מָה אִי אַתֶּם אוֹכְלִין בָּשָׂר וְאֵין אַתֶּם שׁוֹתִין יָיִן? אָמְרוּ לוֹ: נֹאכַל בָּשָׂר, שֶׁמְּמַנּוּ מַקְרִיבִין עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ וְעַכְשָׁיו בָּטֵל? נִשְׁתֶּה יַיִן, שֶׁמְּנַסְּכִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְעַכְשָׁיו בָּטֵל? אָמַר לָהֶם: אִם כֵּן, לֶחֶם לֹא נֹאכַל, שֶׁכְּבָר בָּטְלוּ מִנְחוֹת - אֲפָשָׁר בְּפֵירוֹת. - פֵּירוֹת לֹא נֹאכַל, שֶׁכְּבָר בָּטְלוּ בִּכּוּרִים - אֲפָשָׁר בְּפֵירוֹת אֲחֵרִים. - מַיִם לֹא נִשְׁתֶּה, שֶׁכְּבָר בָּטֵל נִיסּוּךְ הַמַּיִם שֶׁתִּקְנוּ. אָמַר לָהֶן: בָּנַי, בּוֹאוּ וְאוֹמַר לָכֶם: שֶׁלֹּא לְהִתְאַבֵּל כָּל עִיקָּר אִי אֲפָשָׁר - שֶׁכְּבָר גְּזוּרָה, וּלְהִתְאַבֵּל יוֹתֵר מִדַּאי אִי אֲפָשָׁר - שֶׁאֵין גְּזֵירַת גְּזֵירָה עַל הַצִּבּוּר אֶלָּא אִם כֵּן רוֹב צִבּוּר יְכוֹלִין לַעֲמוֹד בָּהּ; דִּכְתִיב: "כַּמְאָרֵה אַתֶּם נֶאֱרִים וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים הַגּוֹי כֻּלּוֹ"; אֶלָּא כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמִים: סְדֹ אָדָם אֶת בֵּיתוֹ בְּסִיד, וְיַשַּׁיֵּיר בּוֹ דָּבָר מוּעָט. וְכַמָּה? אָמַר רַב יוֹסֵף: אַמָּה עַל אַמָּה. אָמַר רַב חִסְדָּא: כְּנֶגֶד הַשֶּׁפַח. עוֹשֶׂה אָדָם כָּל צָרְכֵי סְעוּדָה, וּמְשַׁיֵּיר דָּבָר מוּעָט. מַאי הִיא? אָמַר רַב פָּפָּא: כָּסָא דְּהַרְסָנָא. עוֹשֶׂה אִשָּׁה כָּל תַּכְשִׁיטֶיהָ, וּמְשַׁיֶּירֶת דָּבָר מוּעָט. מַאי הִיא? אָמַר רַב: בַּת צִדְעָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלִַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי. תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי" וְגוֹ'. מַאי "עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי"? אָמַר רַב יִצְחָק: זֶה אֵפֶר מִקְלֶה שֶׁבְּרֹאשׁ חֲתָנִים. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבַּיֵי: הֵיכָא מְנַח לָהּ? - בְּמָקוֹם תְּפִילִּין, שֶׁנֶּאֱמַר: "לָשׂוּם לַאֲבֵלֵי צִיּוֹן לָתֵת לָהֶם פְּאֵר תַּחַת אֵפֶר". וְכָל הַמִּתְאַבֵּל עַל יְרוּשָׁלַיִם - זוֹכֶה וְרוֹאֶה בְּשִׂמְחָתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם" וְגוֹ'. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֶלְישָׁע: מֵימָיו שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, דִּין הוּא שֶׁנְּגְזוֹר עַל עַצְמֵנוּ שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בָּשָׂר וְלֹא לִשְׁתּוֹת יָיִן, אֶלָּא אֵין גּוֹזְרִין גְּזֵרָה עַל הַצִּבּוּר אֶלָּא אִם כֵּן רוֹב צִבּוּר יְכוֹלִין לַעֲמוֹד בָּהּ; וּמֵימָיו שֶׁפָּשְׁטָה מַלְכוּת הָרְשָׁעָה, שֶׁגּוֹזֶרֶת עָלֵינוּ גְּזֵירוֹת רָעוֹת וְקָשׁוֹת, וּמְבַטֶּלֶת מִמֶּנּוּ תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְאֵין מְנַחַת אוֹתָנוּ לְכָפֵּנוּ לִשְׁבוּעַ הַבַּן, וְאָמְרִי לָהּ: לִישׁוּעַ הַבַּן, דִּין הוּא שֶׁנְּגְזוֹר עַל עַצְמֵנוּ שֶׁלֹּא לִישָּׂא אִשָּׁה וְלִהּוֹלִיד בָּנִים, וְנִמְצָא זַרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ כְּלֶה מֵאֵלָיו. אֶלָּא הַנַּח לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, מוּטָב שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹגְגִין וְאַל יִהְיוּ מְזִידִין.

הדרן עלך חזקת הבתים

תָּנֵי, נוֹתְנִין כְּלִי תַּחַת הַדֶּלֶף בַּשַּׁבָּת. נִתְמַלֵּא, שׁוֹפֵךְ וְשׁוֹנֶה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה: עָשׂוּ אוֹתוֹ כַּנִּדָּרוֹת וּמַעֲיְינוֹת שֶׁבָּאוּ מִחוּץ לַתְּחוּם לְתוֹךְ הַתְּחוּם.

וְתָנֵי כֵּן, נִדָּרוֹת וּמַעֲיְינוֹת שֶׁבָּאוּ מִחוּץ הַתְּחוּם לַתְּחוּם – מְמַלֵּא מֵהֶן בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם טוֹב.

הֲלָכָה ב׳ מַתְנִי׳ – כֹּל שֶׁהוּא מִשּׁוּם שְׁבוּת, מִשּׁוּם רְשׁוּת, מִשּׁוּם מִצְוָה בַּשַּׁבָּת, חַיָּבִין עָלָיו בְּיוֹם טוֹב.

וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת, לֹא עוֹלִין בָּאִילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, וְלֹא שָׂטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא מְטַפְּחִין, וְלֹא מְסַפְּקִין, וְלֹא מְרַקְּדִין.

וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם רְשׁוּת, לֹא דָנִין, וְלֹא מְקַדְּשִׁין, וְלֹא חוֹלְצִין, וְלֹא מְיַבְּמִין.

וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם מִצְוָה, לֹא מַקְדִּישִׁין, וְלֹא מַעֲרִיכִין, וְלֹא מַחֲרִימִין, וְלֹא מַגְבִּיהִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בְּיוֹם טוֹב.

כָּל אֵלּוּ בְּיוֹם טוֹב אָמְרוּ, קַל וָחוֹמֶר בַּשַּׁבָּת.

אֵין בֵּין יוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת, אֶלָּא אֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבָד.

גְּמָרָא – שְׁבוּת שֶׁהִיא רְשׁוּת, וּרְשׁוּת שֶׁהִיא

[דף כ׳ ע״א]

מִצְוָה, אֵי זוֹ הִיא שְׁבוּת שֶׁהִיא רְשׁוּת? לֹא עוֹלִין בָּאִילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, וְלֹא שָׂטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא מְטַפְּחִין, וְלֹא מְסַפְּקִין, וְלֹא מְרַקְּדִין. אֵי זוֹ הִיא רְשׁוּת שֶׁהִיא מִצְוָה? לֹא דָנִין, וְלֹא מְקַדְּשִׁין, וְלֹא חוֹלְצִין, וְלֹא מְיַבְּמִין.

תָּנֵי, אֵין עוֹלִין בָּאִילָן, בֵּין לַח בֵּין יָבֵשׁ. נִיחָא לַח, יָבֵשׁ? כְּהָדָא אָנוּ אוֹמְרִין: אָסוּר לָדוּשׁ עַל גַּבֵּי זְמוֹרָה בַּשַּׁבָּת?!

אֶלָּא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: גֶּפֶן שֶׁיְּבֵשָׁה – אֲסוּרָה וְאֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת.

דִּבְרֵי הַכֹּל, אָמְרוּ אִילָן יָבֵשׁ מִפְּנֵי אִילָן לַח.

רַב חִיָּה בַּר אַשִּׁי אָתָא וּפְרֵי קוֹמֵי רַב, אָמַר לֵיהּ: בַּייְדָא אַתּוּתָהּ? אָמַר לֵיהּ: בְּהַהוּא תְּמַרְתָּא עֲקִימְתָּא. אָמַר לֵיהּ: מַאן שָׁרָא לָךְ?

רַבִּי בְּשֵׁם רַב: אָסוּר לָדוּשׁ עַל גַּבֵּי זְמוֹרָה בַּשַּׁבָּת, הֵיא שׁוֹרְשֵׁי אִילָן, הֵיא קוֹלְסֵי אַפְרוּב, בְּגִבּוֹהִין שְׁלֹשָׁה, אֲבָל אִם אֵינָן גְּבוֹהִין שְׁלֹשָׁה – כְּאָרֶץ הֵם.

מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אֵין עוֹלִין בָּאִילָן? שֶׁמָּא יִשְׁבַּח וְיֹאכַל, אוֹ שֶׁמָּא יִשְׁבַּח וְיַרְעִיד?

נִישְׁמַעֵינָהּ מִן הָדָא: הָיָה רוֹכֵב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, אוֹמֵר לוֹ: רֵד; הָדָא אָמְרָה: שֶׁמָּא יִשְׁבַּח וְיַרְעִיד!

מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ הָיָה רוֹכֵב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה אוֹמְרִים לוֹ רֵד? חַבְרַיָּא אָמְרוּ: שֶׁמָּא תִּינוֹק הַבְּהֵמָה.

אָמַר לוֹן רַבִּי יוֹסֵי: הַנַּע עַצְמְךָ שֶׁהָיָה הוּגָן אֶחָד גָּדוֹל.

תַּנָּא רַבִּי אַחָא בַּר פָּפָּא קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָה: שַׁנְיָא הִיא, שֶׁהוּא מְצוֶּוה עַל שְׁבִיתַת בְּהֵמָה כָּמוֹהוּ – "לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ" כָּמוֹךָ.

אִית תַּנָּיֵי תָנֵי: נִשְׁעָנִים בִּבְהֵמָה. אִית תַּנָּיֵי תָנֵי: אֵין נִשְׁעָנִים בִּבְהֵמָה. אָמַר רַב חִסְדָּא: מַאן דְּאָמַר נִשְׁעָנִין – בְּבָרְיָא, מַאן דְּאָמַר אֵין נִשְׁעָנִין – בְּתַשׁ.

רַבִּי יוֹסָה אוֹמֵר: אִיתְפַּלְגוּן רַבִּי בָּא בַּר מָמָל וְחַבְרַיָּא. חַד אָמַר: נִשְׁעָנִים. וְחוֹרָנָה אָמַר: אֵין נִשְׁעָנִים. מַאן דְּאָמַר נִשְׁעָנִים – בְּהוּא דְמִיסְתַּמְיךְ צִיבְחַר . מַאן דְּאָמַר אֵין נִשְׁעָנִין – בְּכוֹבֵשׁ אֶת בְּבֵדוֹ.

וְלֹא יָדְעִין מַאן אָמַר דָּא וּמַאן אָמַר דָּא, מִן מַה דְּלֹא אָמַר רַבִּי יוֹסָה בְּשֵׁם רַבִּי בָּא בַּר מָמָל: כְּלוּם הָיוּ דּוּ אָמַר נִשְׁעָנִים – בְּבָרְיָא, וְאֵין נִשְׁעָנִים – בְּתָשׁ:

וְלֹא שָׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם – רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאָסוּר לְהָשִׁיט דָּבָר וּלְהוֹלִיכוֹ מֵאֵצְלוֹ, וּדְכְוָותָהּ, אָסוּר לְאָדָם לְהָשִׁיט דָּבָר וּלְהָבִיאוֹ אֵצְלוֹ.

רַבִּי אַבָּא מָרִי וְרַבִּי מַתַּנְיָה הֲווֹן יְתִיבוּן, חַמּוֹן לְחַד בַּר נַשׁ פְּצַל מַיָּא לְכָא וּלְכָא וְשָׁתֵי . אָמַר רַבִּי אַבָּא מָרִי לְרַבִּי מַתַּנְיָה: הָדָא הִיא דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: אָסוּר לְאָדָם לְהָשִׁיט דָּבָר וּלְהוֹלִיכוֹ מֵאֵצְלוֹ.

[דף כ' ע"ב]

אָמַר לֵיהּ הָדָא הִיא דְתָנֵינַן: שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הֶחָבִית לוֹכַל מִמֶּנָּה גְּרוֹגָרוֹת.

וְלֹא מְסַפְּקִין – "סְפוּק" – שֶׁהוּא מֵהַמָּתוֹ, כַּמָּה דְּאַתְּ אָמַר (בַּמִּדְבָּר כד, י): "וַיִּחַר אַף בָּלָק אֶל בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת כַּפָּיו". וְלֹא מְטַפְּחִין – "טְפוּחַ" – שֶׁהוּא לְרָצוֹנוֹ.

רַבִּי יוֹנָה וְחַבְרַיָּא, חַד אָמַר הָכִין שָׁרֵי וְהָכִין אָסוּר. וְחוֹרָנָה אָמַר בֵּין הָכִין וּבֵין הָכִין אָסוּר, וְלֹא יָדְעִין מַאן אָמַר דָּא וּמַאן אָמַר דָּא,

מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי יוֹנָה: אִית תֵּיוָה סָבִין בְּיוֹמֵינָן וַהֲווֹן מְטַפְּחִין לַאֲחוֹרֵי יְדֵיהוֹן בְּשׁוּבְתָא , תֵּיוֵי הוּ אָמַר הָכִין שָׁרֵי וְהָכִין אָסוּר.

רַבִּי תֵּיוָה מֵסֵב לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵיהּ, וַהֲווֹן מְטַפְּחִין לַאֲחוֹרֵי יְדֵיהוֹן בְּשׁוּבְתָא, עָבַר רַבִּי מֵאִיר וּשְׁמַע קָלְהוֹן, אָמַר: רַבּוֹתֵינוּ! הַתְּרָה הַשַּׁבָּת? שְׁמַע רַבִּי קָלֵיהּ, אָמַר: מִי הוּא זֶה שֶׁבָּא לְרַדּוֹתֵינוּ בְּתוֹךְ בֵּיתֵינוּ? וְאִית דְּאָמְרִי, הָכִין אָמַר: מִי הוּא זֶה שֶׁבָּא לְצַנְּעֵינוּ בְּתוֹךְ בֵּיתֵינוּ?

שְׁמַע רַבִּי מֵאִיר קָלֵיהּ וְעָרַק, נָפְקִין, פְּרַיי בַּתְרֵיהּ מִפְּרַי, אַפְּרַח רוּחָא פִּיקְוֵילֵיהּ מֵעַל קָדְלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר, אוֹדִיק רַבִּי מִן בַּוְתָא, וַחֲמָא קָדְלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר מִן אֲחוֹרָיו. אָמַר: לֹא זָכִית אֲנָא לְאוֹרַיְתָא, אֶלָּא בְּגִין דְּחָמֵי קָדְלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר מִן אֲחוֹרָיו .

רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: אֲנַן לֹא זָכִינָן לְאוֹרַיְתָא, אֶלָּא בְּגִין דְּחָמֵינָן אֲצִבְּעָתֵיהּ דְּרַבִּי מִן גּוֹלְגִיקִין דִּידֵיהּ .

וְלֹא מְרַקְּדִין – רַבִּי יִרְמְיָה רַבִּי זְעֵירָה בְּשֵׁם רַב הוּנָה: קִפּוּץ – עוֹקֵר שְׁתֵּי רַגְלָיו כְּאַחַת. רִקּוּד – עוֹקֵר אַחַת וּמַנִּיחַ אַחַת.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: כָּל מַשְׁמִיעֵי קוֹל – אֲסוּרִין בַּשַּׁבָּת.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק סַבָּא מַקּוֹשָׁה דִּכְנִישְׁתָּא חַדְתָּא .

רַבִּי לִיל בַּרְבִּי אָלָם – מַקֵּשׁ עַל כְּפֵּא.

רַבִּי אֵילָא עָנִי בְּסִדְרָא, סַלֵּק לְבֵיתָא, אַשְׁכְּחוֹן דְּמִיכִין, רָבַע לֵיהּ עַל סוּלְמָא, בְּגִין דְּלֹא מַקְשָׁה עַל תַּרְעָא בְּשׁוּבְתָא .

רַבִּי יִרְמְיָה הֲוָה פָּשַׁט עִם בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אֵימֵי, אָזַל בָּעֵי מִתַּעֲרְתָא בִּקְרִיצְתָּא דְּשׁוּבְתָא, שָׁרֵי מֵיקַשׁ עַל תַּרְעָא. אָמַר לֵיהּ: אַבָּא! מַאן שָׁרָא לָךְ?

רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי יֶסָא: מַהוּ מַקְשָׁה עַל בָּרְקָא בְּשׁוּבְתָא? אָמַר לֵיהּ: בְּחוֹלָא מַאן שָׁרָא לָךְ? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַבּוּדָמָא: נָהֲגִין רַבָּנָן בְּחוֹלָה, מִן הַטִּיבּוּר וּלְמַעְלָן; בִּבְנָדָיו, מִן הַטִּיבּוּר וּלְמַטָּן.

וְלֹא דָנִין – רַבִּי חִזְקִיָּה רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: אָסוּר לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת,

וְהָא מַתְנִיתִין פְּלִינָא! לְפִיכָךְ אֵין דָּנִין, לֹא בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְלֹא בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, דִּינֵי נְפָשׁוֹת – הָא דִּינֵי מָמוֹנוֹת דָּנִין! וְתָנֵי רַבִּי חִיָּה בֵּן: דָּנִין דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֲבָל לֹא דִּינֵי נְפָשׁוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת. אָמְרֵי: כַּאן לַהֲלָכָה, וְכָאן לִדְבַר תּוֹרָה:

וְלֹא מְקַדְּשִׁין – רַבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן אָמַר קוֹמֵי רַבִּי יוֹסָה, רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי: אָסוּר לְאָדָם אִשָּׁה בְּעֶרֶב שַׁבָּת, הָדָא דְּאַתְּ אָמַר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת אֵרוּסִין, הָא לְאָדָם – יְאֵרֵם.

שְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִלּוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב – יְאֵרֵם, שֶׁלֹּא יְקַדְּמֵנוּ אַחֵר. מְחַלְפָא שִׁיטָתֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל, תַּמָּן הוּא אָמַר: ״מוֹשִׁיב יְחִידִים בַּיְתָה״ – ״בְּמֹאזְנַיִם לַעֲלוֹת הֵמָּה מֵהֶבֶל יָחַד״ וְהָכָא הוּא אָמַר הָכֵין? שֶׁלֹּא יְקַדְּמֵנוּ אַחֵר בִּתְפִלָּה.

אֲפִלּוּ כֵּן לֹא

[דף כ״א ע״א]

קַיְמָה.

וְלֹא מַקְדִּישִׁין – רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי אֵימִי: אִיתְפַּלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, חַד אָמַר: מַקְדִּישִׁין. וְחוֹרָנָה אָמַר: אֵין מַקְדִּישִׁין.

רַבָּנָן דְּקֵסָרִין מְפָרְשִׁין לְהוֹן, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מַקְדִּישִׁין – בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם טוֹב. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר אֵין מַקְדִּישִׁין – בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם טוֹב.

אִית תַּנֵּיי תָּנֵי: הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל מוֹכְרֵי טְלָאִים, אִית תַּנֵּיי תָּנֵי: הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל מוֹכְרֵי פְּסָחִים.

מַאן דְּאָמַר הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל מוֹכְרֵי טְלָאִים – כְּמַאן דְּאָמַר מַקְדִּישִׁין. מַאן דְּאָמַר הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל מוֹכְרֵי פְּסָחִים – כְּמַאן דְּאָמַר אֵין מַקְדִּישִׁין.

הָדָא אָמְרָה, שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא לְחוּלִין, וְחוֹזֵר וְקִדֵּשׁ, אֵין תֵּימַר יוֹצֵא לְחוּלִין חוֹזֵר וְקִדֵּשׁ יְהֵא אָסוּר מִשּׁוּם מַקְדִּישׁ! וּתְנִינַן, אֵין מַקְדִּישִׁין.

רַבִּי חֲנַנְיָה וְרַבִּי מָנָא, חַד אָמַר: כְּמַקְדִּישׁ לְמָחָר. וְחוֹרָנָה אָמַר: כְּמַקְדִּישׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת.

אָמַר רַבִּי שַׁמַּי: וַאֲפִילוּ כְּמַאן דְּאָמַר מַקְדִּישִׁין בָּעֲזָרָה, מִשּׁוּם שְׁבוּת שָׁהִתִּירוּ בַּמִּקְדָּשׁ.

כָּל אֵלּוּ בְּיוֹם טוֹב אָמְרוּ קַל וָחֹמֶר לַשַּׁבָּת – אִילֵּין אִנִּין? וְהָא אִית לְךָ חוֹרָנִין,

סְקִילָה בַּשַּׁבָּת וְאֵין סְקִילָה בְּיוֹם טוֹב, כָּרֵת בַּשַּׁבָּת וְאֵין כָּרֵת בְּיוֹם טוֹב, מַכּוֹת בְּיוֹם טוֹב וְאֵין מַכּוֹת בַּשַּׁבָּת,

אֵין תֵּימַר בְּדָבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אֹכֶל נֶפֶשׁ אַתְיָנָן מִיתְנֵי, וְהָא תְּנִינַן, מַשְׁחִילִין פֵּרוֹת דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל לֹא בַּשַּׁבָּת.

וְעוֹד מִן הָדָא, שׁוֹחֲקִין עֲצֵי בְּשָׂמִים לְמִילָה בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל לֹא בַּשַּׁבָּת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: וְהוּא שֶׁמָּל,

וְעוֹד מִן הָדָא, דְּתָנֵי, מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר בְּחוֹתָמוֹת שֶׁבַּקְּרַקַּע, שֶׁמְּפַקְּפְּקִין וּמַתִּירִין וְחוֹתְכִין בַּשַּׁבָּת, מְפַקְּפְּקִין אֲבָל לֹא מַפְקִיעִין, וְלֹא מַתִּירִין, וְלֹא חוֹתְכִין.

בְּכֵלִים, בַּשַּׁבָּת – מֻתָּר, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם טוֹב.

אֵין בֵּין יוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת אֶלָּא אֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבַד – מַה בֵּינֵיהוֹן? רַב חִסְדָּא אָמַר: לְחַדֵּד רֵאשׁוֹ שֶׁל שִׁפּוּד בֵּינֵיהוֹן. רַבִּי חֲנִינָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ אָמַר: לְהוֹצִיא אֵשׁ מִן הָעֲצִים בֵּינֵיהוֹן.

תַּנָּא, רַבִּי יְהוּדָה בַּר פָּזִי דְּבַר דְּלֵיָיא: הוּא הַדָּבָר. מַהוּ "הוּא הַדָּבָר"? לְחַדֵּד רֵאשׁוֹ שֶׁל שַׁפּוּד "הוּא הַדָּבָר"? אוֹ לְהוֹצִיא אֵשׁ מִן הָאֲבָנִים "הוּא הַדָּבָר"?

לֵית לְךָ אֶלָּא כַּהֲדָא: אֵין מַשְׁחִיזִין אֶת הַסַּכִּין, אֲבָל מַשִּׁיאָהּ עַל גַּבֵּי חֲבֶרְתָּהּ. אָמַר רַב חִסְדָּא: דְּרַבִּי יוּדָה הִיא,

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא כְּדֵי לְהַעֲבִיר שַׁמְנוּנִית שֶׁעָלֶיהָ. מַהוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל אַבְטָלָה? חִזְקִיָּה אָמַר: אָסוּר. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל חִזְקִיָּה. "לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת", בַּשַּׁבָּת אֵין אַתְּ מַבְעִיר, אֲבָל מַבְעִיר אַתְּ בְּיוֹם טוֹב.

אֵין תֵּימַר בְּדָבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אֹכֶל נֶפֶשׁ אֲנַן קַיָּמִין, וְהָכְתִיב "אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם"! אֶלָּא כִּינַן קַיָּמִין בְּנֵר שֶׁל אַבְטָלָה.

אָמַר רַבִּי אַבּוּנָה:

[דף כ"א ע"ב]

וְתָנֵיי תַּמָּן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.

רַבִּי נַחוּם אָחוּי דְּרַב אֵילָא בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לֵיהּ: לֹא תֵּאָסֵר וְלֹא תִישָּׂרֵי.

הֲלָכָה ג' מַתְנִי' – הַבְּהֵמָה וְהַכֵּלִים כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים.

הַמּוֹסֵר בְּהֶמְתּוֹ לִבְנוֹ אוֹ לָרוֹעֶה, חֲרֵי אֵלּוּ כְרַגְלֵי הַבְּעָלִים.

כֵּלִים הַמְיֻחָדִין לְאֶחָד מִן הָאַחִין שֶׁבַּבַּיִת – חֲרֵי אֵלּוּ כְרַגְלָיו. וְשֶׁאֵין מְיֻחָדִין – חֲרֵי אֵלּוּ כַּמָּקוֹם שֶׁהוֹלְכִין:

גְּמָרָא – מַתְנִיתִין בְּשֶׁמָּסְרָהּ לוֹ בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל אִם מְסָרָהּ לוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב – כְּרַגְלֵי הָרוֹעֶה,

בְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם רוֹעֶה אַחֵר, אֲבָל אִם אֵין שָׁם רוֹעֶה אַחֵר – כְּרַגְלֵי הַבַּקָּר,

וְתָנֵי כֵּן הַמּוֹסֵר בְּהֶמְתּוֹ לַבַּקָּר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹדִיעַ לַבַּקָּר – חֲרֵי זוֹ כְּרַגְלֵי הַבַּקָּר.

הֲלָכָה ד' מַתְנִי' – הַשּׁוֹאֵל כְּלִי מֵחֲבֵרוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב – כְּרַגְלֵי הַשּׁוֹאֵל. בְּיוֹם טוֹב – כְּרַגְלֵי הַמַּשְׁאִיל.

הָאִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה מֵחֲבֶרְתָּהּ תַּבְלִין וּמַיִם וּמֶלַח לְעִסָּתָהּ – חֲרֵי אֵלּוּ כְרַגְלֵי שְׁתֵּיהֶן.

רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר בַּמַּיִם, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ.

גְּמָרָא – אָמַר רַבִּי בָּא: תְּחוּמִין עָשׂוּ אוֹתָן כְּמִדַּת הַדִּין. תֵּדַע לְךָ שֶׁכֵּן, תַּמָּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא, וְלֹא יָדְעִין אִין מִן שְׁמוּעָה וְאִין מִן מַתְנִיתִין, וְאַפִּלּוּ עֵצִים, וּכְבַרְנַן מֵימָר: עֵצִים אֵין בָּהֶן מַמָּשׁ.

רַבִּי יוּדָה פּוֹטֵר בַּמַּיִם מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ – מַה נָפַק מִבֵּינֵיהוֹן?

[דף כ"ב ע"א]

הַמַּיִם, מַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ – חֲרֵי יֵשׁ בָּהֶן מַמָּשׁ! מַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִבְלָעִין בָּעִסָּה – חֲרֵי אֵינָן נִבְלָעִין בַּתַּבְשִׁיל!

הֲלָכָה ה' מַתְנִי' – הַגַּחֶלֶת כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים, וְשַׁלְהֶבֶת בְּכָל מָקוֹם.

גַּחֶלֶת שֶׁל חֻקְדָּשׁ מוֹעֲלִין בָּהּ, וְשַׁלְהֶבֶת לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין.

גְּמָרָא – חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּגַחֶלֶת וַחֲמִשָּׁה בְּשַׁלְהֶבֶת.

גַּחֶלֶת שֶׁל חֻקְדָּשׁ – מוֹעֲלִין בָּהּ, וְהַשַּׁלְהֶבֶת –לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין.

גַּחֶלֶת שֶׁל עַכּוּ"ם – אֲסוּרָה, וְהַשַּׁלְהֶבֶת – מֻתֶּרֶת. הַמּוּדָר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ – אָסוּר בְּגַחַלְתּוֹ וּמֻתָּר בְּשַׁלְהֶבְתּוֹ. הַמּוֹצִיא אֶת הַגַּחֶלֶת לִרְשׁוּת הָרַבִּים – חַיָּב. וְהַשַּׁלְהֶבֶת – פָּטוּר. וּמְבָרְכִין עַל הַשַּׁלְהֶבֶת וְאֵין מְבָרְכִין עַל הַגַּחֶלֶת. רַב חִיָּה בַּר אַשִׁי בְּשֵׁם רַב: אִם הָיוּ הַגֶּחָלִים לוֹחֲשׁוֹת – מְבָרְכִין. רַבִּי יוֹחָנָן דְּקַצְיוֹן בְּשֵׁם רַבִּי נַחוּם בֵּי רַבִּי סִימַאי: וּבִלְבַד בְּנִקְטֶפֶת.

הֲלָכָה ו' מַתְנִי' – בּוֹר שֶׁל יָחִיד – כְּרַגְלֵי הַיָּחִיד. וְשֶׁל אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר – כְּרַגְלֵי אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר. וְשֶׁל עוֹלֵי בָבֶל – כְּרַגְלֵי הַמְמַלֵּא.

גְּמָרָא – בְּאֵר שֶׁבֵּין שְׁנֵי תְחוּמִין, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עוֹשִׂין לָהּ מְחִיצָה שֶׁל בַּרְזֶל. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר: אֲפִלּוּ מְחִיצָה שֶׁל קָנִים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ הַמַּיִם נִמְשָׁכִין לְכָאן וּלְכָאן. אָמַר רַבִּי יוּדָן: הֶחְמִירוּ בְּדִבְרֵיהֶן יוֹתֵר מִדִּבְרֵי תוֹרָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: וְלֹא מִין בְּמִינוֹ הוּא? אֶלָּא הֶחְמִירוּ בְּדִבְרֵיהֶן בְּדִבְרֵי תוֹרָה, הֲדָא אָמְרָה: הַמּוֹצֵא כְּלִי בַּדֶּרֶךְ – הֲרֵי זוֹ כְּרַגְלֵי הַמּוֹצֵא.

הֲלָכָה ז' מַתְנִי'– מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו בְּעִיר אַחֶרֶת, וְעֵרְבוּ בְנֵי אוֹתָהּ הָעִיר לְהָבִיא אֶצְלוֹ מִפֵּרוֹתָיו – לֹא יָבִיאוּ לוֹ. וְאִם עֵרַב הוּא – פֵּרוֹתָיו כָּמוֹהוּ.

גְּמָרָא – רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר כְּרַגְלֵי הַמַּפְקִיד, וְחוֹרָנָה אָמַר כְּרַגְלֵי מִי שֶׁהָיוּ מוּפְקָדִין אֶצְלוֹ הֵן מַתְנִיתִין. פְּלִיגָא עַל מַאן דְּאָמַר כְּרַגְלֵי מִי שֶׁהֵן מוּפְקָדִין אֶצְלוֹ הֵן דְּתָנֵינָן, מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו בְּעִיר אַחֶרֶת וְעֵרְבוּ בְנֵי אוֹתָהּ הָעִיר לָבוֹא אֶצְלוֹ – לֹא יָבִיאוּ לוֹ מִפֵּרוֹתָיו. אִין תֵּימַר כְּרַגְלֵי מִי שֶׁהָיוּ מוּפְקָדִין אֶצְלוֹ הֵם יָבִיאוּ לוֹ מִפֵּרוֹתָיו. אָמַר רַבִּי יוּדָן: תִּפְתַּר שֶׁהָיָה מַפְתֵּחַ בְּיַד הַבְּעָלִים אוֹ שֶׁלֹּא מָכְרוּ לָהֶן רְשׁוּתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, וַיְיָא אָמַר דָּא? מִי שֶׁזִּמֵּן אֶצְלוֹ אוֹרְחִים – לֹא יוֹלִיכוּ בְיָדָם מָנוֹת אֶלָּא אִם כֵּן זִכָּה לָהֶן אֶחָד מִבְּעוֹד יוֹם, וַיְיָא אָמַר דָּא? מִי שֶׁזִּמֵּן אֶצְלוֹ אוֹרְחִים – לֹא יוֹלִיכוּ בְיָדָם מָנוֹת אֶלָּא אִם כֵּן זִכָּה לָהֶן אֶחָד מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, מִכֵּיוָן שֶׁזִּכָּה לָהֶן אַחֵר בְּמָנוֹתֵיהֶן, לֹא כְּרַגְלֵי מִי שֶׁהָיוּ מוּפְקָדִין אֶצְלוֹ הֵן? הֲלָכָה ח', מַתְנִיתִין – מִי שֶׁזִּמֵּן אֶצְלוֹ אוֹרְחִים – לֹא יוֹלִיכוּ בְיָדָם מָנוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן זִכָּה לָהֶם מָנוֹתֵיהֶם מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. אֵין מַשְׁקִין וְשׁוֹחֲטִין אֶת הַמִּדְבָּרִיּוֹת, אֲבָל מַשְׁקִין וְשׁוֹחֲטִין אֶת הַבַּיְתוֹת. אֵלּוּ הֵן בַּיְתוֹת: הַלָּנוֹת בָּעִיר. מִדְבָּרִיּוֹת: הַלָּנוֹת בָּאֲפָר. גְּמָרָא – אֵלּוּ הֵן הַמִּדְבָּרִיּוֹת: אֵלּוּ שֶׁהֵן יוֹצְאוֹת בְּפֶסַח וְנִכְנָסוֹת בְּרִבִיעָה. אֵלּוּ הֵן בַּיְתוֹת: הַלָּנוֹת בָּעִיר. רַבִּי אוֹמֵר: אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִכְנָסוּ לַתְּחוּם מִשֶּׁחֲשֵׁכָה, מַתְּרִין לִשְׁחוֹט. אֵלּוּ הֵן מִדְבָּרִיּוֹת: הַגְּדוֹלוֹת בָּאֲפָר. אָמַר רַבִּי זְעִירָה: הֲדָא אָמְרָה, כְּלִי שֶׁבָּא מִחוּץ הַתְּחוּם לַתְּחוּם, מִשֶּׁחֲשֵׁכָה – מֻתָּר לְטַלְטְלוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר פָּרְסָנָא בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: וּבִלְבַד בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, כַּהֲדָא גַּמְלִיֵּיל וּזְגָא אוֹקֵרְיֵיהּ חַד סַרְקִיי בְּמֵהִין. אָתָא שָׁאַל לְרַבִּי מָנָא, אָמַר לֵיהּ: קַבְּלִין בְּגוֹ מְגִירְיוֹן דִּידָךְ וְאוֹכְלִין בְּאַרְבַּע אַמּוֹת .

הַדְרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת בֵּיצָה, וְהַדְרָךְ עָלָךְ. דַּעְתָּן עָלָךְ מַסֶּכֶת בֵּיצָה, וַדַּעְתָּךְ עָלָן. לָא נִתְנַשֵּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת בֵּיצָה, וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִנָּן, לָא בְעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְעָלְמָא דְּאָתֵי: (ג׳ פְּעָמִים)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עָמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא.
חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, רָמִי בַּר פָּפָּא, נַחְמָן בַּר פָּפָּא, אַחָאי בַּר פָּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא, רַבְרֶם בַּר פָּפָּא, רֵכִישׁ בַּר פָּפָּא, סוּרְחָב בַּר פָּפָּא, אַדָּא בַּר פָּפָּא, דָּרוּ בַּר פָּפָּא:
הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ:
מְאַהֲבֵי תְחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:
מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קָרְנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכַר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכַר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ.
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לִסַּיֵּים מַסֶּכֶת בֵּיצָה, כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְדָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי, שֶׁלֹּא תָּמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הֲלָכָה א', מַתְנִיתִין – אַרְבָּעָה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵן בְּאֶחָד בְּנִיסָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַמְּלָכִים וְלִרְגָלִים בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה ר' לְעָזָר וְר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי.

גמ' כְּתִיב "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים" (שמות יב, ב), לָכֶם הוּא רֹאשׁ וְאֵינוֹ רֹאשׁ לֹא לַשָּׁנִים וְלֹא לִשְׁמִטִּים וְלֹא לְיוֹבְלוֹת וְלֹא לַנְּטִיעוֹת וְלֹא לִירָקוֹת וְאוֹמֵר לָכֶם הוּא רֹאשׁ וְאֵינוֹ רֹאשׁ לֹא לַמְּלָכִים וְלֹא לָרְגָלִים. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא ר' יֵסָא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן כְּתִיב "וַיָּחֶל לִבְנוֹת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשֵּׁנִי בְּשִׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ" (דברי הימים ב' ג, ב) הַקִּישׁ שְׁנַת אַרְבָּעָה לְמַלְכוּתוֹ לַשֵּׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים מַה שֵּׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים אֵין מוֹנִין אֶלָּא מִנִּיסָן אַף שְׁנַת אַרְבָּעָה לְמַלְכוּתוֹ אֵין מוֹנִין אֶלָּא מִנִּיסָן. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם בַּחֹדֶשׁ כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר שְׁנַיִם בַּחֹדֶשׁ פֵּירֵשׁ. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם בְּשַׁבָּת לֹא מָצִינוּ חֶשְׁבּוֹן זֶה מִן הַתּוֹרָה וְהָא כְתִיב: "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם שֵׁנִי" (בראשית א, ח), אֵין לְמֵידִין מִבְּרִיָּתוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְהֵיי דֵּין הוּא שֵׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים וְהֵיי דֵּין הוּא שֵׁנִי שֶׁבַּשָּׁנִים ר' חֲנַנְיָה וְר' מָנָא חַד אָמַר וַיָּחֶל לִבְנוֹת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי זֶה שֵׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים בְּשֵׁנִי זֶה שֵׁנִי שֶׁבַּשָּׁנִים וְחוֹרָנָה אֲפִלּוּ מִיחְלַף לֵית בָּהּ כְּלוּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר כָּרְסַנָּא בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם מִעֵט רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם מִעֵט מִעוּט אַחַר מִעוּט לְרִבּוֹת לַמְּלָכִים וּרְגָלִים.

[דף א' ע"ב]

וַיְרַבֶּה לְשָׁנִים וְלַשְּׁמִיטוֹת וּלְיוֹבְלוֹת וְלַנְּטִיעָה וְלִירָקוֹת כְּהִיא דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא ר' יֵסָא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן "וַיָּחֶל לִבְנוֹת בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשֵּׁנִי בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ", הַקִּישׁ שְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ לַשֵּׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים מַה שֵּׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים אֵין מוֹנִין אֶלָּא מִנִּיסָן אַף שְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ אֵין מוֹנִין אֶלָּא מִנִּיסָן. ר' יוֹנָה ר' יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם ר' חִייָה בַּר יוֹסֵף ר' חִייָה בַּר יוֹסֵף וַיָּחֶל לִבְנוֹת בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי זֶה שֵׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים בַּשֵּׁנִי זֶה שֵׁנִי שֶׁבַּשָּׁנִים וּכְשֶׁהוּא אוֹמֵר בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ הַקִּישׁ שְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ לַשֵּׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים מַה שֵּׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים אֵין מוֹנִין אֶלָּא מִנִּיסָן אַף שְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ אֵין מוֹנִין אֶלָּא מִנִּיסָן. תָּנֵי שְׁמוּאֵל וּפְלִיג בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִיכַּן שֶׁמּוֹנִין חֳדָשִׁים לִיצִיאַת מִצְרַיִם. אֵין לִי אֶלָּא חֳדָשִׁים שָׁנִים מִנַּיִן "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית" (במדבר ט, א), אֵין לִי אֶלָּא לְשָׁעָה לְדוֹרוֹת מִנַּיִן? "וַיְהִי

בְּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (מלכים א' ו, א) וְגוֹ' מִשֶּׁנִּבְנָה הַבַּיִת הִתְחִילוּ מוֹנִין לְבִנְיָנוֹ. "וַיְהִי מִקְצֵה עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת שְׁנֵי הַבָּתִּים" (מלכים א' ט, י) וְגוֹ' לֹא זָכוּ לִמְנוֹת לְבִנְיָנוֹ הִתְחִילוּ מוֹנִין לְחָרְבָּנוֹ. "בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ" (יחזקאל מ, א) וְגוֹ', לֹא זָכוּ לִמְנוֹת לְעַצְמוֹ הִתְחִילוּ מוֹנִין לְמַלְכֻיּוֹת שֶׁנֶּאֱמַר "בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ" (חגי א, א), "בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס" (דניאל י, א). וְאוֹמֵר "וַיָּחֶל לִבְנוֹת בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשְּׁנִי בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ" (דברי הימים ב' ג, ב), הִקִּישׁ שְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ לַשֵּׁנִי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים מַה שְּׁנֵי שֶׁבֶּחֳדָשִׁים אֵין מוֹנִין אֶלָּא מִנִּיסָן אַף שְׁנֵי שֶׁבִּשְׁנַת אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ אֵין מוֹנִין אֶלָּא מִנִּיסָן. ר' לְעָזָר בְּשֵׁם ר' חֲנִינָה אַף לְמַלְכֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם אֵין מוֹנִין אֶלָּא מִנִּיסָן בַּשִּׁשִּׁי בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ בִּשְׁמִינִי בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ נֶאֱמַר בִּשְׁמִינִי בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ. חִיפָּה אָמַר שְׁמִינִי נֶאֱמַר תְּחִלָּה אֶלָּא שֶׁאֵין מַקְדִּם וּמְאֻחָר בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי יוֹנָה כְּתִיב: "וְעַתָּה שִׂימוּ נָא לְבַבְכֶם מִן הַיּוֹם הַזֶּה וָמָעְלָה מִטֶּרֶם שׂוּם אֶבֶן אֶל אֶבֶן בְּהֵיכַל ה' (חגי ב, טו) הָא כֵּיצַד? בַּשִּׁשִּׁי הוּסַד בִּשְׁמִינִי נֶאֱמַר הַמִּקְרֶא הַזֶּה. אֵין תֵּימַר כְּבָר שָׁמוּ יָאוּת אָמַר חִיפָּה אֵין תֵּימַר לֹא שָׁמוּ לֹא אָמַר חִיפָּה כְּלוּם. הָתִיב רַבִּי יִצְחָק וְהָכְתִיב "וַיְהִי בְּאַחַת וְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ" (בראשית ח, יג), וְתָנֵי עֲלָהּ שְׁנַת הַמַּבּוּל אֵינוֹ עוֹלֶה מִן הַמִּנְיָן.

[דף ב' ע"א]

תִּיפְתַּר כְּר' אֶלְעָזָר דְּר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם וְהָכְתִיב וַיְהִי בְּחֹדֶשׁ נִיסָן שְׁנַת עֶשְׂרִים וַיְהִי בְּחֹדֶשׁ כִּסְלִיו שְׁנַת עֶשְׂרִים תִּיפְתַּר כְּר' אֶלְעָזָר דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר כָּל שָׁנָה שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לָהּ שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵין מוֹנִין אוֹתָהּ שָׁנָה שְׁלֵימָה. וְהָכְתִיב "וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הוּקַם הַמִּשְׁכָּן" (שמות מ, יז). אֵין תֵּימַר שְׁנַת שְׁלִישִׁית הִיא עַל יְדֵי שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵין מוֹנִין אוֹתָהּ שָׁנָה שְׁלֵימָה. וְהָכְתִיב "וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ" (במדבר י, יא) וְהָא אִית בְּשַׁתָּא חֲמֶשִׁין יוֹמִין וְאֵין מוֹנִין אוֹתָהּ שָׁנָה שְׁלֵימָה הָדָא מִן תְּתוֹבָתָהּ דְּר' יִצְחָק דְּאִינִין קַשְׁיָין בֵּין כְּמַאן דְּאָמַר מִנִּיסָן מוֹנִין בֵּין כְּמַאן דְּאָמַר מִתִּשְׁרֵי מוֹנִין מַה בֵּינֵיהוֹן אָמַר ר' יוֹנָה שְׁטָרוֹת יוֹצְאוֹת בֵּינֵיהוֹן. לָזֶה מִלֹּוֶה בְּאִיָּר וְכָתַב בָּהּ שְׁנֵיָה לַמַּלְכוּת מָכַר מְכִירָה בְּמַרְחֶשְׁוָן וְכָתַב בָּהּ שְׁנֵיָה לַמַּלְכוּת מַאן דְּאָמַר מִנִּיסָן מוֹנִין מִלֹּוֶה קָדְמָה מַאן דְּאָמַר מִתִּשְׁרֵי מוֹנִין מְכִירָה קָדְמָה. כֵּיצַד לַמְּלָכִים מֵת בַּאֲדָר וְעָמַד מֶלֶךְ בַּאֲדָר נִמְנֵית שָׁנָה לָזֶה וְשָׁנָה לָזֶה. אָמַר רַבִּי יוֹנָה וְהִיא שֶׁנִּכְנַס לְנִיסָן דִּי לֹא כֵן בַּהֲדָא וַיִּמְלֹךְ יֶרֶח יָמִים בְּשׁוֹמְרוֹן

[דף ב' ע"ב]

אֵין לְךָ לַעֲמֹד עַל שְׁנֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֶלָּא מִשְּׁנֵי מַלְכֵי יְהוּדָה וְלֹא עַל שְׁנֵי מַלְכֵי יְהוּדָה אֶלָּא מִשְּׁנֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. כְּתִיב "וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ דָּוִד עַל יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה" (מלכים א' ב, יא) וְגוֹ' וּכְתִיב "בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ עַל יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּבִירוּשָׁלַם מָלַךְ" (שמואל ב' ה, ה) וְגוֹ', בְּכָל חֲמֵרִים וּבְפָרָט יְתֵרִים. רַבִּי יִצְחָק בַּר קְצָצְתָּה◎ בְּשֵׁם ר' יוֹנָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם וּמֶחֱצָה הָיוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל לְחַלֵּק לוֹ כָּבוֹד לִירוּשָׁלַם הוּא מוֹנֶה אוֹתָן שְׁלֵמוֹת יְהוּדָה בֵּי רַבִּי אוֹמֵר חֶשְׁבּוֹן מְרוּבֶּה בּוֹלֵעַ לְחֶשְׁבּוֹן מְמוּעָט. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן וְהָיָה "כִּי יִמְלְאוּ יָמֶיךָ" (שמואל ב' ז, יב) אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּוִד יָמִים מְלֵאִים אֲנִי מוֹנֶה לְךָ אֵינִי מוֹנֶה לְךָ יָמִים חֲסֵרִים שְׁלֹמֹה בִּנְךָ בּוֹנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֶלָּא לְחַקְרִיב קָרְבָּנוֹת חָבִיב עָלַי מִשְׁפָּט וּצְדָקָה שֶׁלְּךָ יוֹתֵר מִכָּל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁנֶּאֱמַר "עֲשֹׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לַה' מִזָּבַח" (משלי כא, ג). רַב חוּנָא אָמַר כָּל אוֹתָן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים שֶׁהָיָה דָּוִד בּוֹרֵחַ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ בְּשְׁעִירָה הָיָה מִתְכַּפֵּר כְּהֶדְיוֹט. אָמַר רַבִּי יוּדָן בֵּי ר' שַׁלּוּם כְּתִיב "כִּי שֵׁשֶׁת חֳדָשִׁים יֵשֵׁב שָׁם יוֹאָב וְכָל יִשְׂרָאֵל" (מלכים א' יא, טז) אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲנִי אָמַרְתִּי לְךָ אַל תִּתְגָּרוּ בָּם וּבְקַשְׁתָּ לְהִתְגָּרוֹת בָּם חַיֶּיךָ שֶׁאֵינָן נִמְנִין לְךָ. מַאן תַּנָּא רְגָלִים רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר שְׁלֹשָׁה רְגָלִים כְּסִדְרָן בִּלְבַד חַג הַמַּצּוֹת רִאשׁוֹן אַשְׁכָּחַת אָמַר פְּעָמִים חֲמִשָּׁה פְּעָמִים אַרְבָּעָה פְּעָמִים ג'. לִפְנֵי עֲצֶרֶת חֲמִשָּׁה לִפְנֵי הֶחָג אַרְבָּעָה לִפְנֵי הַפֶּסַח שְׁלֹשָׁה. רַבִּי לְעָזָר בֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר וּבִלְבַד חַג הַמַּצּוֹת אַחֲרוֹן אַשְׁכָּחַת אָמַר פְּעָמִים שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים שְׁנַיִם פְּעָמִים אֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים רֶגֶל שֶׁפָּנַע בּוֹ תְּחִלָּה וּבִלְבַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו רַגְלֵי שָׁנָה כּוּלָּהּ. כְּתִיב "מִלְּבַד שַׁבְּתֹת ה' וּמִלְּבַד מַתְּנוֹתֵיכֶם" (ויקרא כג, לח) וגו'. "אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַה'" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר שֶׁיָּכוֹל אֵין לִיקָרֵב בָּרֶגֶל אֶלָּא קָרְבָּנוֹת הָרֶגֶל בִּלְבַד מִנַּיִן קָרְבָּנוֹת הַיָּחִיד וְקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר שֶׁהַקְּדִּשׁוּ בָּרֶגֶל שֶׁיָּבוֹאוּ בָּרֶגֶל שֶׁהַקְּדִּשׁוּ לִפְנֵי הָרֶגֶל שֶׁיָּבוֹאוּ בָּרֶגֶל תַּלְמוּד לוֹמַר מִלְּבַד שַׁבְּתוֹת ה'. אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַה' אֵלּוּ עוֹפוֹת וּמִנָּחוֹת לְרַבּוֹת אֶת כֻּלָּם שֶׁיְּהוּ קְרֵבִין בָּרֶגֶל יָכוֹל בְּאֵיזֶה רֶגֶל שֶׁיִּרְצֶה תַּלְמוּד לוֹמַר וּבָאתָ שָׁמָּה וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה אִם לְהַתִּיר שָׁמָּה אֶלָּא זֶה רֶגֶל הָרִאשׁוֹן שֶׁפָּנַעְתָּ בּוֹ. יָכוֹל אִם עוֹבֵר אֶחָד מֵהֶן. וְלֹא הֵבִיא יְהֵא עוֹבֵר עָלָיו מִשּׁוּם בַּל תְּאַחֵר תַּלְמוּד לוֹמַר אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה רְגָלִים כְּסִדְרָן כֵּיצַד נָדַר לִפְנֵי הַפֶּסַח עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו פֶּסַח וַעֲצֶרֶת וְחַג נָדַר לִפְנֵי הָעֲצֶרֶת עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו עֲצֶרֶת וְחַג וּפֶסַח וַעֲצֶרֶת וְחַג נָדַר לִפְנֵי הֶחָג עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו הֶחָג וּפֶסַח וַעֲצֶרֶת וְחַג.

[דף ג' ע"א]

בָּעוֹן קוֹמֵי ר' אִילָא עַד כְּדוּן בַּעֲשָׂה בְּלֹא תַעֲשֶׂה מִנַּיִין תַּלְמוּד לוֹמַר וּבְאתָ שָׁמָּה וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה מַה אֲנַן קַיָימִין אִם בַּעֲשֵׂה הֲרֵי כְּבָר אָמוּר אֶלָּא אִם אֵינוֹ עִנְיָין בַּעֲשֵׂה תְּנֵיהוּ עִנְיָין בְּלֹא תַעֲשֶׂה. פְּסָחִים בִּזְמַנָּן מַהוּ שֶׁיַּעֲבוֹר אַשְׁכָּחַת תָּנֵי פְּסָחִים בִּזְמַנָּן עוֹבֵר. דְּלֹא כֵן מַה אֲנַן אָמְרִין. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסָה בֵּי ר' בּוֹן שֶׁלֹּא תֹּאמַר שֶׁאִם אָבַד וְנִמְצָא מֵאַחַר שֶׁכִּפְּרוּ בּוֹ הַבְּעָלִים גּוּפוֹ קָרֵב שְׁלָמִים. עַד כְּדוּן צְרִיכָה פְּסָחִים בִּזְמַנָּן מַהוּ שֶׁיַּעֲבוֹר. בָּעוֹן קוֹמֵי ר' זְעִירָא בֵּין רֶגֶל לְרֶגֶל מַהוּ שֶׁיַּעֲבוֹר הֲתִיב ר' בָּא וְהָתָנֵי חֲגִיגָה שֶׁלֹּא קָרְבָה בָּרִאשׁוֹן תִּקְרַב בַּשֵּׁנִי וּמַתִּירִין לוֹ לַעֲבוֹר וְעוֹד מִן הָדָא וְעָשִׂיתָ בָּעֲשֵׂה תִּשְׁמֹר בְּלֹא תַעֲשֶׂה כְּלוּם הוּא עוֹבֵר עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה לֹא עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו ג' רְגָלִים. ר' אָבִין בְּשֵׁם רַבָּנָן דְּתַמָּן בְּאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה לְהָבִיאָהּ בְּשֵׁנִי בְּשַׁבָּת בֵּיוָן שֶׁבָּא שֵׁנִי בְּשַׁבָּת וְלֹא הֵבִיאָהּ עוֹבֵר. שָׁלְמָה שְׁנָתוֹ אַתְּ מַפְּיל יוֹם הָאַחֲרוֹן וְהוּא עוֹבֵר עַל כָּל יוֹם וְיוֹם.

[דף ג' ע"ב]

אֵין כִּינֵי עָבְרוּ עָלָיו שְׁלֹשָׁה רְגָלִים אַתְּ מַפְּיל אֶת רֶגֶל הָאַחֲרוֹן וְהוּא עוֹבֵר עַל כָּל רֶגֶל וְרֶגֶל. ר' בּוֹן בַּר חִייָה בָּעֵי שָׁלְמָה שְׁנָתוֹ בַּעֲצֶרֶת אִיפְשַׁר לוֹמַר הוּא אֵינוֹ כָּשֵׁר וְעוֹבֵר. כַּהֲדָא "וְלֹא יָלִין חֶלֶב חַגִּי עַד בֹּקֶר" (שמות כג, יח), וְאָמְרֵי חוֹל קְרֵבִין בְּיוֹם טוֹב. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ קַיָימְתִּיהּ בְּשֶׁחָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. אֵין חֲגִיגָה בָּאָה עִמּוֹ. אָמַרְתְּ תּוֹרָה הַקְרֵיבוּהוּ מִבְּעוֹד יוֹם שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי בַּל תְּלִין וְהָכָא הַקְרֵיבוּהוּ מִבְּעוֹד יוֹם שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי בַּל תְּאַחֵר. אָמַר רַבִּי חִינָּנָא אִילּוּ עָבַר וְהֵבִיא שָׁפָא אֵינוֹ כָּשֵׁר מֵאַחַר שֶׁאִלּוּ עָבַר וְהֵבִיא כָּשֵׁר עוֹבֵר. כְּתִיב לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה שָׁנָה לוֹ וְשָׁנָה לְתִמּוּרָתוֹ שָׁנָה לְתָם וְשָׁנָה לְבַעַל מוּם שָׁנָה לַבְּכוֹר וְשָׁנָה לְקָדָשִׁים. שָׁנָה בְּשָׁנָה מְלַמֵּד שֶׁהַבְּכוֹר נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלִשְׁתֵּי שָׁנִים חֵיךְ עֲבִידָא שׁוֹחֲטוֹ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאוֹכְלוֹ עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה. תָּנֵי ר' יִשְׁמָעֵאל נוֹלָד לוֹ מוּם בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ רַשַּׁאי לְקַיְימוֹ לְאַחַר שְׁנָתוֹ עַד חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם אָמַר רַבִּי אִילָא זֹאת אוֹמֶרֶת

[דף ד' ע"א]

שאין שנתו של בעל מום מחוורת א"ר יוסה מתני' מסייעא לר' אילא הבכור מזמן הזה רשאי לקיימו אפילו ד' וחמש שנים עד שלא הראהו למומחה מה אנן קיימין אם לתם הא כבר אמור אלא אם אינו ענין לתם תנייהו ענין לבעל מום. אחד בכור ואחד כל הקדשים עובר עליהם משם רגלים בלא שנה שנה בלא רגלים ניחא רגלים בלא שנה שנה בלא רגלים תמן אמרין תיפתר שהיה מחוסר זמן לפסח.

כמה דאת אמר תמן הראוי למקצת שנה ראוי לכולה ואמור אוף הכא הראוי למקצת הפסח ראוי לכולו. א״ר אבא מרי תיפתר שהיתה עצרת הבאה בחמשה ונולד בששה והיתה עצרת הבאה בשבעה ר׳ בון בר חייה בעא קומי ר׳ זעירה כתיב (ויקרא כז) לא יבקר בין טוב לרע ועבר וביקר מהו שיעבור אמר ליה כל דבר שבא להתיר אינו עובר מה בא להתיר כאן התורה התירה להקדיש בעלי מומין. תמן תנינן ביום השמיני מביא שלש בהמות חטאת ואשם ועולה והדל היה מביא חטאת העוף ועולת העוף. ואין חטאת העוף מחוסרת זמן אצל אשם א״ר לעזר כאן התירה התורה להקדיש מחוסרי זמן. ר׳ בא בר ממל בעא קומי ר׳ אימי

[דף ד׳ ע״ב]

כְּתִיב בַּשְּׁמִינִי יָבֹא עָבַר וְלֹא הֵבִיא מַהוּ שֶׁיַּעֲבוֹר אָמַר לֵיהּ כָּל דָּבָר שֶׁבָּא לְהַתִּיר אֵינוֹ עוֹבֵר מַה בָּא לְהַתִּיר כְּהֵיא דְּאָמַר רַבִּי לְעָזָר כָּאן הִתִּירָה הַתּוֹרָה לְהַקְדִּישׁ מְחַסֵּר זְמַן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֵּי ר׳ בוֹן כָּל שִׁבְעָה אֵין אוֹמֵר לוֹ חָבֵא מִיכַּן וְאֵילָךְ אוֹמֵר לוֹ חָבֵא מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל ר׳ יוֹסֵי בֵּי ר׳ בוֹן כּוּלָּהֶם מִתְכַּוְּנִין וּמְבִיאִין קָרְבְּנוֹתֵיהֶן בָּרֶגֶל. נִיחָא נָזִיר מְצוֹרָע לֹא מְחַסֵּר כִּפּוּרִים הוּא וְהָא תְּנִינַן הַהַלֵּל וְהַשִּׁמְחָה שְׁמוֹנָה פָּתַר לָהּ בְּנָזִיר. ר׳ זְכַרְיָה חַתְנֵיהּ דְּר׳ לֵוִי בָּעֵי רֵישָׁא אַתּוּן פָּתְרִין בְּנָזִיר וְסֵיפָא בִּמְצוֹרָע. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה בְּרֵיהּ דְּר׳ הִלֵּל לֹא כְּבָר אִתְתְּבַת תַּמָּן וְאָמַר ר׳ יוֹסָה קַיְימָהּ ר׳ אֲבוֹדְמָא נְחוּתָהּ בְּכֹהֲנִים בְּשָׁעִיר אוּף הָכָא הַכֹּהֲנִים בְּשָׁעִיר. רַבִּי חַגַּיי בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹסָה כְּתִיב וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל עָבַר וְלֹא מָל אָמַר לֵיהּ כִּי תִדֹּר נֶדֶר לַיי׳ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ דָּבָר שֶׁהוּא נִיתָּן לְתַשְׁלוּמִין יָצָא זֶה שֶׁאֵינוֹ נִיתָּן לְתַשְׁלוּמִין. לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ וְלֹא אֶת חֲלִיפָיו כַּהֲדָא דְּתָנֵי וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוֹ וְלֹא אֶת חֲלִיפָיו.

[דף ה׳ ע״א]

אָמַר רַבִּי פֵּרְשָׁה לֵוִי בֶּן סִיסִי קוֹמֵי רַבִּי בְּאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה וְעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה רְגָלִים וְהֵבִיא אַחֶרֶת וְהִקְרִיבָהּ מִיָּד חָייְתִי אוֹמֵר יוּפְטַר מִן הָרִאשׁוֹנָה לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימָר לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ וְלֹא חֲלִיפָיו. אָמַר רַבִּי יוֹסָה אִם בְּאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי מִיָּד הוּא עוֹבֵר אֶלָּא כֵּן אֲנַן קָיְימִין בְּאוֹמֵר הֲרֵי זֶה עוֹלָה וְעָבְרוּ עָלֶיהָ ב׳ רְגָלִים וְהֵבִיא אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ וְלֹא הִקְרִיבָהּ מִיָּד וְעָבַר עָלֶיהָ רֶגֶל שְׁלִישִׁי חָייְתִי אוֹמֵר תִּצְטָרֵף עִם תְּמוּרָה שְׁלֹשָׁה רְגָלִים לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימָר: ״לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ״ – וְלֹא אֶת חֲלִיפָיו. ״כִּי דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ״ – אֵלּוּ חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת. ״יְיָ אֱלֹהֶיךָ״ – זֶה הֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת. ״מֵעִמָּךְ״ – זה לקט שכחה ופיאה ״וְהָיָה בְךָ חֵטְא״ – וְלֹא בְּקָרְבָּנְךָ חֵטְא. דִּלְמָא כֵּן מַה אֲנַן אָמְרִין.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת כֵּלִים מְצִיעָא פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא כָל טֻמְאָה אֶלָּא לְטָמְאַת נֶפֶשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ כְּלִי מַתֶּכֶת שֶׁהָיָה טָמֵא טְבוּל יוֹם וּטְמֵא מֵת, וְחָזַר לִהְיוֹת טְבוּל יוֹם. הָעוֹשֶׂה כְּלִי מִן הָעֶקֶל שֶׁהוּא עָשׂוּי לְהַכְבִּיד בּוֹ אֶת הַסְּפִינָה, וּמִכְלִי גָּדוֹל שֶׁעָשָׂאוֹ לִגְבוֹת בּוֹ אֶת הַמֶּכֶס; רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה מִן הַקְּצִיעוֹת - טְמֵאִין. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הַגְּרוּדוֹת - טְמֵאִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בְּרַבִּי יוֹסֵי: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַמַּסְמְרוֹת, שֶׁיְּדוּעַ שֶׁנַּעֲשָׂה מִן הַכֵּלִים שֶׁהֵן טְמֵאִים, וְעַל הַמַּסְמְרוֹת שֶׁלֹּא יָדוּעַ שֶׁנַּעֲשִׂים מִן הַכֵּלִים שֶׁהֵן טְהוֹרִין, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַסְּתָם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין.

ב. הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הַגְּרוּטָאוֹת, בֵּין מִשֶּׁל חֹרֶשׁ לְאָרֶץ - טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הַגְּרוּטָאוֹת שֶׁל חֹרֶשׁ לְאָרֶץ - טְהוֹרִים. כֵּלִים הַטְּהוֹרִין שֶׁאָנְכָן בַּאֲנָךְ הַטָּמֵא - טְהוֹרִין. הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הָאֲנָךְ הַטָּמֵא - טְמֵאִין. קַרְדֹּם שֶׁעָשָׂאוֹ מִן הַטָּמֵא וְעִשְּׁפוֹ מִן הַטָּהוֹר - טָהוֹר. עָשָׂאוֹ מִן הַטָּהוֹר וְעִשְּׁפוֹ מִן הַטָּמֵא - טָמֵא, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר עוֹשֶׂה מְלַאכְתָּה. עָשָׂאוֹ מִן הַטָּהוֹר, אַף עַל פִּי שֶׁחִסְּמוּתִיתוֹ מִן הַטָּמֵא - טָהוֹר. קִיתּוֹן שֶׁעָשָׂאוֹ מִן הַטָּמֵא וְשׁוּלָיו מִן הַטָּהוֹר - טָהוֹר. עָשָׂאוֹ מִן הַטָּהוֹר וְשׁוּלָיו מִן הַטָּמֵא - טָמֵא, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמְקַבֵּל. כּוֹרֶת שֶׁעָשָׂאָהּ מִן הַחֻלְמָא וְשׁוּלֶיהָ מִן הַגְּלָלִין - טְהוֹרָה. עָשָׂאָהּ מִן הַגְּלָלִין וְשׁוּלֶיהָ מִן הַחֻלְמָא - הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַשּׁוּלַיִם; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהוּ שׁוּלַיִם מְקֻבָּלִין. הַחֻלְמָא וְהַגְּלָלִין שֶׁטָּרְפָן זֶה בָּזֶה וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים, אִם רֹב מִן הַטָּמֵא - טָמֵא, וְאִם רֹב מִן הַטָּהוֹר - טָהוֹר, מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶן אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בָּא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֵצֶל רַבִּי חֲלַפְתָּא. אָמַר לוֹ: מַה אַתָּה אוֹמֵר בְּפִיקָה שֶׁל מַתֶּכֶת. אָמַר לוֹ: טְמֵאָה. אָמַר לוֹ: אַף אֲנִי אוֹמֵר כֵּן, אֶלָּא שֶׁעֲקִיבָה מְטַהֵר.

ג. קְלוֹסְטָרָא; רַבִּי טַרְפוֹן מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. וּבְרוּרְיָא אוֹמֶרֶת: שׁוֹמְטָהּ מִן הַפֶּתַח זֶה וְתוֹלָהּ בַּחֲבֵרוֹ בַּשַּׁבָּת, כְּשֶׁנֶּאֶמְרוּ דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר: ״פֶּה אָמְרָה בְּרוּרְיָא׳. סְמִפּוֹנְיָא מְצָפָּה - טְהוֹרָה. עָשָׂה בֵּית קִבּוּל כְּנָפַיִם - טְמֵאָה, וְאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ. חָלִיל הַמְצָפֶּה - טָהוֹר, עָשָׂה בּוֹ בֵּית קִבּוּל כּוֹסוֹת - טָמֵא, וְאֵין טָמֵא אֶלָּא הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ. וְהַכּוֹסוֹת שֶׁלּוֹ - טְמֵאִין, וְאֵינָן חִבּוּר לוֹ. הָיְתָה מְצוּפֶּיֶת שֶׁל מַתֶּכֶת, כְּלֵי חִבּוּר לְמַצָּבוֹת, חֲצוֹצֶרֶת שֶׁל פְּרָקִים - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה. נִתְפָּרְקָה, הָעֶלְיוֹנָה טְמֵאָה וְהַתַּחְתּוֹנָה טְהוֹרָה, מַסְמֵר שֶׁהוּא מוֹצִיא בּוֹ הַפְּתִילָה, וּמַלְקָחַיִם שֶׁהוּא מְמַעֵךְ בּוֹ הַפְּתִילָה - טְמֵאִין. מַסְמֵר שֶׁהוּא מַעֲלֶה וּמוֹרִיד בּוֹ קָנֶה לְבָסִיס - טָהוֹר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְטַהֵר. עָשָׂאוֹ בְּבֵצַע וּבְקַסְטְרוֹן - חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה. תִּקְּעוֹ - חִבּוּר לְטֻמְאָה וְאֵין חִבּוּר לְהַזָּאָה. נוֹטֵל וְנוֹתֵן - אֵינוֹ חִבּוּר, לֹא לְטֻמְאָה וְלֹא לְהַזָּאָה. הָרְחוּשׁ שֶׁנִּפְרַץ, וְשֶׁנִּטַּל עוּקְצוֹ - טָהוֹר, נִשְׁתַּיְּרוּ בּוֹ אוּנְקְלִיּוֹת מִכָּאן וּמִכָּאן - טָמֵא, קְטָלָא שֶׁחֲלִיּוֹת שֶׁל אַלְמוֹג אֲחוּזוֹת בְּאוּנְקְלָאוֹת שֶׁל מַתֶּכֶת - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת, שֶׁאֵין עֲשׂוּיוֹת אֶלָּא לְחִזּוּק. נִתְפָּרְקָה. כָּל אַחַת וְאַחַת טְהוֹרָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: צִינוֹרָא שֶׁל כּוֹס, טְהוֹרָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ.

ד. כָּל הַפְּרָצוּפוֹת טְמֵאִין וּפַרְצוּף הַדַּקָּה - טָהוֹר. מְנָעָל שֶׁלּוֹ שֶׁל מַתֶּכֶת - הֲרֵי זֶה טָמֵא טְמֵא מֵת. כָּל הַחוֹתָמוֹת טְהוֹרִין, וְאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא חוֹתָם שֶׁל מַתֶּכֶת, שֶׁחוֹתְמִין בּוֹ בִּלְבַד. קָמִיעַ שֶׁל מַתֶּכֶת - הֲרֵי זֶה טָמֵא טְמֵא מֵת. נִתְפָּרֵק - הַתַּחְתּוֹן טָמֵא, וְהָעֶלְיוֹן - טָהוֹר. עוֹר שֶׁכּוֹרְכִין בּוֹ אֶת הַקָּמִיעַ - טָמֵא, פְּשָׁטוֹ -

הַשָּׁלֵם

תוֹסֶפְתָּא

טָהוֹר. מְטַמֵּא וּמְטַהֵר אֲפִלּוּ עֲשָׂרָה פְּעָמִים. פְּסָלִין שֶׁהוּא כוֹתֵב עָלָיו אֶת הַקְּמִיעַ - טָהוֹר. סָפֵת הֵימֶנּוּ וְנַעֲשֶׂה חוֹלְיָא לְתַכְשִׁיט - טְמֵאָה. אַפְטֵט שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַתֶּכֶת - הֲרֵי זֶה טָמֵא טְמֵא מֵת. כָּל תַּכְשִׁיטֵי בְּהֵמָה, כְּגוֹן הַשִּׁירִים הַנְּזָמִים וְהַקְּטָלָאוֹת וְהַטַּבָּעוֹת - טְהוֹרִין, וְאֵין טָמֵא אֶלָּא זוּג הַמַּשְׁמִיעַ קוֹל לְאָדָם. הָעוֹשֶׂה זָגִין לַמַּכְתֶּשֶׁת וְלַעֲרִיסָה וּלְמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים, וּלְמִטְפָּחוֹת הַתִּינוֹקוֹת - טְהוֹרִין. עָשָׂה לָהּ הֶעָנְבִּילִין - טְמֵאִין. נִטְלוּ עַנְבִּילֵיהֶן - טְהוֹרוֹת. זוּג שֶׁל דֶּלֶת - טָהוֹר, שֶׁל בְּהֵמָה - טָמֵא. זוּג שֶׁל דֶּלֶת שֶׁעָשָׂאוֹ לִבְהֵמָה - טָהוֹר, וְשֶׁל בְּהֵמָה שֶׁעָשָׂאוֹ לְדֶלֶת, אֲפִלּוּ חִבְּרוֹ בְּקַרְקַע וַאֲפִלּוּ קָבְעוֹ בְּמַסְמֵר - טְמֵאָה.

ה. חֻזְקַת זָגִין הַנִּמְצָאִין בְּכָל מָקוֹם - טְהוֹרִין, חוּץ מִן הַנִּמְצָאִים בַּכְּרָכִין, מִפְּנֵי שְׁרָבָן שֶׁל דְּלָתוֹת הֵן. אָמַר לְאַמָּן: עֲשֵׂה לִי שְׁנֵי זָגִין, אֶחָד לְדֶלֶת וְאֶחָד לַבְּהֵמָה, עֲשֵׂה לִי שְׁתֵּי מַחֲצָלוֹת: אַחַת לִשְׁכִיבָה וְאַחַת לְאֹהָלִין. עָשָׂה לִי שְׁנֵי סְדִינִין: אֶחָד לַצּוּרוֹת וְאֶחָד לְאֹהָלִין - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין, עַד שֶׁעָה שֶׁיַּפְרִישׁ. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר עַד שָׁעָה שֶׁיַּפְרִישׁ. אֲבָל אָמַן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, וּמַנִּיחַ זָגִין לַבְּהֵמָה, לַדְּלָתוֹת וּמַחֲצָלוֹת לִשְׁכִיבָה, וּמַחֲצָלוֹת לְאֹהָלִין, סְדִינִין לַצּוּרוֹת, וּסְדִינִין לְאֹהָלִים, אִם רֹב מִן הַטָּמֵא - טָמֵא, עַד שֶׁיַּפְרִישׁ לְטָהֳרָה. אִם רוֹב מִן הַטָּהוֹר טָהוֹר עַד שֶׁיַּפְרִישׁ לַטָּמֵא.

מַסֶּכֶת כֵּלִים מְצִיעָא פֶּרֶק שֵׁנִי

א. טַבַּעַת שֶׁהוּא חוֹגֵר בָּהּ אֶת מָתְנָיו, וּמְקֻשֶּׁרֶת בָּהּ בֵּין כְּתֵפוֹ -טְהוֹרָה. וְאֵין טָמֵא אֶלָּא טַבַּעַת שֶׁל אֶצְבַּע בִּלְבַד. טַבַּעַת, בֵּין חֲקוּקָה וּבֵין שֶׁאֵינָהּ חֲקוּקָה - טְמֵאָה, וּמְצָפָּה - טְהוֹרָה. אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי גְּלִיל הָעֶלְיוֹן לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שָׁמַעְתִּי שֶׁחוֹלְקִין בֵּין מַחַט לְמַחַט. אָמַר לוֹ: שֶׁמָּא לֹא שָׁמַעְתָּ אֶלָּא לְעִנְיַן שַׁבָּת, שֶׁהֵיוֹצֵא בְּנִקּוּבָהּ - חַיָּב, וְשֶׁאֵין נִקּוּבָהּ - פָּטוּר.

ב. שַׁלְשֶׁלֶת דּוּסְקָאוֹת - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, וְשֶׁל מְשׁוּחוֹת - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁמַּמְתִּיחַ בָּהּ אֶת אֹהָלִין. וְשֶׁל קוֹפְלָאוֹת וְשֶׁל שְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּמֵא - טָמֵא, וְהַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּהוֹר - טָהוֹר. שַׁלְשֶׁלֶת הַסִּיטוֹנוֹת - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְכַפִּיתָה שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, אִם הִתְקִינָהּ לִשְׁמִירָה - טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶחָד הַחוּט, וְאֶחָד הַשַּׁלְשֶׁלֶת, וְאֶחָד הַמַּשִּׁיחָה. הָיוּ שְׁנַיִם אוֹ שֶׁקְּשָׁר חִלְּזוֹן בְּרֹאשָׁהּ - טְמֵאָה.

ג. קָנֶה מֵאָזְנַיִם שֶׁל סְרוּקוֹת יֵשׁ בּוֹ אוּנְקָלָאוֹת וְאֵין בּוֹ אוּנְקָלָאוֹת, יֵשׁ בּוֹ אוּנְקָלָאוֹת וְאֵין בּוֹ אוּנְקָיוֹת - טָמֵא. פֵּרְשׁוּ - טָהוֹר, וּכְשֶׁהוּא מְחֻבָּרֶן - חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהֶזֵּאָה. דְּלוּסְקַת הַנָּעוּל, וְכֵן קְלוּסְטְרָא הַנָּעוּלָה - חִבּוּר לְטֻמְאָה וְאֵין חִבּוּר לְהֶזֵּאָה. טוֹרְטִינִי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל מָעוֹת - טְמֵאָה, וְאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ. הַכִּיפִּים שֶׁלּוֹ שֶׁל מַתֶּכֶת, בֵּין מְקֻבָּלוֹת וּבֵין שֶׁאֵין מְקֻבָּלוֹת - טְמֵאָה. וְשֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית, מְקֻבָּלוֹת - טְמֵאוֹת. וְשֶׁאֵין מְקֻבָּלוֹת - טְהוֹרוֹת. חִבְּרָהּ לַקָּנֶה, וְקָנֶה לַטּוֹרְטָנִי - כְּלוֹ חִבּוּר אֶחָד. פִּיקְטוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן - טְמֵאָה. בֵּית קִבּוּל נֵר - טְהוֹרָה, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ, תְּמִירוֹת שֶׁלָּהּ שֶׁל מַתֶּכֶת, בֵּין מְקֻבָּלוֹת בֵּין שֶׁאֵין מְקֻבָּלוֹת - טְמֵאוֹת, וְשֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית, מְקֻבָּלוֹת - טְמֵאוֹת. וְשֶׁאֵין מְקֻבָּלוֹת - טְהוֹרוֹת.

ד. מְנוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן - טְמֵאָה. בֵּית קִבּוּל נֵר - טְהוֹרָה. וְאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ. וּמַסְמֵר שֶׁהוּא תוֹלֶה בּוֹ אֶת הַמַּשְׁפֵּכִים - טָהוֹר.

הַשָּׁלֵם

טְמֵאָה, וּמְצָפָּה - טְהוֹרָה. עוֹד אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי גְּלִיל הָעֶלְיוֹן לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שָׁמַעְתִּי שֶׁחוֹלְקִין בֵּין מַחַט לְמַחַט. אָמַר לוֹ: שֶׁמָּא לֹא שָׁמַעְתָּ אֶלָּא לְעִנְיַן שַׁבָּת, שֶׁהֵיוֹצֵא בְּנִקּוּבָהּ - חַיָּב, וְשֶׁאֵין נִקּוּבָהּ - פָּטוּר.

ב. שַׁלְשֶׁלֶת דּוּסְקָאוֹת - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, וְשֶׁל מְשׁוּחוֹת - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁמַּמְתִּיחַ בָּהּ אֶת אֹהָלִין. וְשֶׁל קוֹפְלָאוֹת וְשֶׁל שְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּמֵא - טָמֵא, וְהַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּהוֹר - טָהוֹר. שַׁלְשֶׁלֶת הַסִּיטוֹנוֹת - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְכַפִּיתָה שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, אִם הִתְקִינָהּ לִשְׁמִירָה - טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶחָד הַחוּט, וְאֶחָד הַשַּׁלְשֶׁלֶת, וְאֶחָד הַמַּשִּׁיחָה. הָיוּ שְׁנַיִם אוֹ שֶׁקְּשָׁר חִלְּזוֹן בְּרֹאשָׁהּ - טְמֵאָה.

ג. קָנֶה מֵאָזְנַיִם שֶׁל סְרוּקוֹת יֵשׁ בּוֹ אוּנְקָלָאוֹת וְאֵין בּוֹ אוּנְקָלָאוֹת, יֵשׁ בּוֹ אוּנְקָלָאוֹת וְאֵין בּוֹ אוּנְקָיוֹת - טָמֵא. פֵּרְשׁוּ - טָהוֹר, וּכְשֶׁהוּא מְחֻבָּרֶן - חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהֶזֵּאָה. דְּלוּסְקַת הַנָּעוּל, וְכֵן קְלוּסְטְרָא הַנָּעוּלָה - חִבּוּר לְטֻמְאָה וְאֵין חִבּוּר לְהֶזֵּאָה. טוֹרְטִינִי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל מָעוֹת - טְמֵאָה, וְאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ. הַכִּיפִּים שֶׁלּוֹ שֶׁל מַתֶּכֶת, בֵּין מְקֻבָּלוֹת וּבֵין שֶׁאֵין מְקֻבָּלוֹת - טְמֵאוֹת. וְשֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית, מְקֻבָּלוֹת - טְמֵאוֹת. וְשֶׁאֵין מְקֻבָּלוֹת - טְהוֹרוֹת. חִבְּרָהּ לַקָּנֶה, וְקָנֶה לַטּוֹרְטָנִי - כְּלוֹ חִבּוּר אֶחָד. פִּיקְטוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן - טְמֵאָה. בֵּית קִבּוּל נֵר - טְהוֹרָה, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ, תְּמִירוֹת שֶׁלָּהּ שֶׁל מַתֶּכֶת, בֵּין מְקֻבָּלוֹת בֵּין שֶׁאֵין מְקֻבָּלוֹת - טְמֵאוֹת, וְשֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית, מְקֻבָּלוֹת - טְמֵאוֹת. וְשֶׁאֵין מְקֻבָּלוֹת - טְהוֹרוֹת.

ד. מְנוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן - טְמֵאָה. בֵּית קִבּוּל נֵר - טְהוֹרָה. וְאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ. וּמַסְמֵר שֶׁהוּא תוֹלֶה בּוֹ אֶת הַמַּשְׁפֵּכִים - טָהוֹר.

תּוֹסֶפְתָּא

וְהַמַּשְׁפִּכִים טְמֵאִין, וְאֵין חִבּוּר לוֹ. אַקּוּנְבִיאוֹת שֶׁבַּמִּגְדָּלִים, שֶׁבְּקַנּוֹפוֹת, וְהַסּוּפִין וְהַסְּטְיוֹן שֶׁלָּהֶם - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין, שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיוֹת אֶלָּא לְנוֹי. אֲנָקְלִי שֶׁל שִׂדָּה - טְמֵאָה, וְאִם הָיְתָה בָּאָה בְּמִדָּה - טְהוֹרָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִפְּנֵי מַה שֶּׁל רוֹכְלִין שֶׁלְּפָנֵינוּ טְמֵאָה? מִפְּנֵי שֶׁהוּא תּוֹלֶה בָּהּ, וְשֶׁל אַחֲרָיו - טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לִשְׁמִירָה. כִּסּוּי טֶנִי שֶׁל מַתֶּכֶת, שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. וְשֶׁל עֵץ - טָהוֹר. הָיָה מְשֻׁקָּע עַד חֲצִיוֹ וְעַד שְׁלִישׁוֹ - טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּכִסּוּי קְבָיָא, פְּחוֹת מִכֵּן - טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּכִסּוּי קְמָטָרָא. וּמִפְּנֵי מַה דֶּלֶת שֶׁבַּמִּגְדָּל שֶׁל רוֹפְאִים טְמֵאָה? מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹתֵן עָלֶיהָ אִיסְפְּלָנִיאוֹת, וְתוֹלֶה בָּהּ אֶת הַמִּסְפָּרַיִם. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַעֲצֵב עָלֶיהָ אֶת הַתִּינוֹק. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, תְּהֵא טְמֵאָה מִדָּרָס.

ה. וְאֵלּוּ הֵן גּוֹלְמֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת שֶׁהֵן טְהוֹרִין: כָּל שֶׁהוּא עָתִיד לָשׂוּף, וּלְגָרַר, וּלְכַרְכֵּב, לְשַׁבֵּץ, וּלְהָקִישׁ בַּקּוֹרְנָס. הָיוּ מְחֻסָּרִים כַּן, אוֹגֶן וְאָזֶן וְיָד - טְהוֹרִים. מְחֻסָּרִים כְּסוּיָן - טְמֵאִין. וְאֵלּוּ הֵן הַיִּתּוּכִים: אֵלּוּ שֶׁהֶחֱנָנִי מְנַעֵר בָּהֶן אֶת הַקֻּדָּרָה. אֵלּוּ הֵן הַפַּרְכִין: אֵלּוּ הַקְּבוּעַ בַּקִּירוֹת, גּוֹלַת חֻנָּנִי שֶׁכְּלָהּ מַסְמֵרִים, אֲפִילּוּ כֻּלָּם שֶׁל עֵץ וְאַחַת שֶׁל מַתֶּכֶת - טְמֵאָה, וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, אֲפִלּוּ כֻּלָּם שֶׁל מַתֶּכֶת וְאַחַת שֶׁל עֵץ, שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַסְמֵר הַגְּרוּעַ - טָהוֹר, שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. אָמַר רַבִּי נָתָן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַחֲכָמִים עַל תְּלוּי מַגְרֵדוֹת שֶׁל אוֹלְיָירִין שֶׁהוּא טָהוֹר, שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל סְפוֹת שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים הָעֲשׂוּיָה כְּמַפָּה, שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁעֲבָדִים מִתְגָּרְדִים בָּהּ. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַחֲכָמִים עַל טַבְלָא שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם, וְאֶחָד מֵהֶן גָּדוֹל כִּשְׁנַיִם בַּחֲבֵרוֹ, שֶׁהַגָּדוֹל טָמֵא וְהַקָּטָן טָהוֹר, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל שֶׁאֵין אֶחָד מֵהֶן גָּדוֹל כִּשְׁנַיִם בַּחֲבֵרוֹ, שֶׁהַשְּׁנַיִם שָׁוִין, שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

הַשָּׁלֵם

ו. מַסְמֵר שֶׁעִקְּמוֹ לוֹ לְהִיוֹת פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל - טָמֵא. הִתְקִינוֹ לִשְׁמִירָה - טָהוֹר. הִתְקִינוֹ לְמַנְעוּל אוֹ לְמַחְרִים - טָהוֹר. נָתְנוּ בְּחֻרְמֵשׁ שֶׁלֹּא יִשָּׁמֵט, הַמַּסִּיט - טָמֵא. וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְטַהֵר. נָתְנוּ בְּרַחַיִם שֶׁל יָד אוֹ בְּרַחַיִם שֶׁל חָמוֹר - טָמֵא. צִינּוֹרוֹת הַתּוֹפְסוֹת אֶת הָרַחַיִם מִלְמַעְלָה - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת, שֶׁאֵין עֲשׂוּיוֹת אֶלָּא לְחִזּוּק. הַסִּדּוּר וְהַסַּדָּן שֶׁל מַתֶּכֶת - טְמֵאִים. מִשְׁקָלוֹת שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ, אַף עַל פִּי שֶׁמַּחֲזִירָן וְשׁוֹקֵל בָּהֶן - טְהוֹרִים. יְחִד מֵהֶן לַחֲצָאֵי לִיטְרִין, שְׁלִישֵׁי לִיטְרִין, רְבִיעֵי לִיטְרִין - טְמֵאִים. וְאֵלּוּ הֵן גּוֹלְמֵי כְּלֵי עֵץ שֶׁהֵן טְמֵאִים: כָּל שֶׁהוּא עָתִיד לָשׂוּף, לְגָרַד לְכַרְכֵּב, לְטוֹל בַּטּוּנָס. הָיוּ מְחֻסָּרִים כַּן, אוֹגֶן, אָזֶן וְיָד - טְמֵאִים. מְחֻסָּרִים חֲטִיטָה - טְהוֹרִים. סְאָה שֶׁהוּא עָתִיד לָגוּד מִלְמַטָּה - טְמֵאָה. מִלְמַעְלָה - טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּלֵי עֵץ אֵין מְקַבְּלִים טְמְאָה עַד שֶׁתִּגְמֹר מְלַאכְתָּהּ, וּסְאָה - מְשֻׁיְּקֶשֶׁת בָּהּ אֶת הַמְּשִׁיחוֹת כָּל גּוֹלְמֵי כְּלֵי עֵץ טְמֵאִים חוּץ מִשֶּׁל פַּרְשַׁעַ, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מְחֻסָּרִים שְׁלִיקָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִגַּפּוֹ שֶׁל זַיִת - טְהוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְחֻסָּרִים שְׁלִיקָה, וּמְמִירִים אֶת מַה שֶּׁבָּהֶם.

מַסֶּכֶת כֵּלִים מְצִיעָא פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

מ ג,א הַכִּידוֹן[1], וְהַנִּיקוֹן[2], וְהַפִּגְיוֹן[3], וְהַקַּסְדָּא[4], וְהַמַּגָּפַיִם[5], שֶׁנֶּחְלְקוּ - הֲרֵי אֵלּוּ

---

[1] נֶשֶׁק הָעֲשׂוּי כְּמוֹט; "הָרֹמַח הַקָּטָן אֲשֶׁר הוּא בְּיַד הַמִּלְכִים בְּרֹב הָעִתִּים" (רַמְבַּ"ם פֵּרוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת כֵּלִים יא, ח).

[2] הַבַּרְזֶל שֶׁבְּתוֹךְ הָרֹמַח.

תּוֹסֶפְתָּא

טְהוֹרִים. שְׁרִיּוֹן[6] שֶׁנֶּחְלַק לְאָרְכּוֹ – טָהוֹר. לְרָחְבּוֹ, אִם מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מִלְאַכְתּוֹ רְאשׁוֹנָה – טָמֵא, וְאִם לָאו – טָהוֹר. וּמֵאֵימָתַי טָהֳרָתוֹ? מִשֶּׁבָּלָה וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מִלַּאכְתּוֹ. בָּלָה וְנִשְׁתַּיֵּר מִמֶּנּוּ רֻבּוֹ מִלְמַעְלָה – טָמֵא, רֻבּוֹ מִלְמַטָּה – טָהוֹר. סָפַת הֵימֶנּוּ[7] וְעָשָׂה חוּלְיָא לְתַכְשִׁיט - טְמֵאָה.

ב. מִסְפֶּרֶת שֶׁל פְּרָקִים[8] - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְזוֹ טְמֵאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. וּכְשֶׁהוּא מְחַבְּרָם - חִבּוּר לַטֻּמְאָה וְאֵין חִבּוּר לְהַזָּאָה. מִסְפֶּרֶת שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם - רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבִתְחִלָּתוֹ. בַּתְּחִלָּה, חוֹתֵךְ בָּהּ אֶת הַסָּבָךְ וְעַכְשָׁיו חוֹתֵךְ בָּהּ אֶת הַסָּבָךְ; וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים.

ג. מַכְתֵּב[9] שֶׁנִּטַּל הַכּוֹתֵב שֶׁלּוֹ, טָמֵא מִפְּנֵי הַמּוֹחֵק. נִטַּל הַמּוֹחֵק שֶׁלּוֹ, טָמֵא מִפְּנֵי הַכּוֹתֵב. נֶחְלַק לִשְׁנַיִם וְנִשְׁתַּיְּרוּ בַּכּוֹתֵב עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְקִשְׁרֵי אֲצְבְּעוֹתָיו. וּבַמּוֹחֵק, מִלֹּא פַּס יָדוֹ – טָמֵא. פָּחוֹת מִכֵּן - טָהוֹר.

---

[3] ״סַכִּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי פִּיּוֹת״ (רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא בִּכּוּרוֹת ה, ג)

[4] כּוֹבַע נְחשֶׁת שֶׁנּוֹתְנִים אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה עַל רֹאשָׁם (שָׁם כֵּלִים יא, ח).

[5] בְּתֵּי שׁוֹקַיִם שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁנּוֹשְׁאִין אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה (שָׁם).

[6] פַּאנְצֶער בְּלַעַ״ז.

[7] הֵינוּ שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ חֵלֶק.

[8] מִסְפָּרִים עִם שְׁנֵי חֲלָקִים, שֶׁיְּכוֹלָה לְהֵחָלֵק לִשְׁנַיִם.

[9] רֹאשׁוֹ אֶחָד חַד כְּמַחַט לִכְתֹּב עַל פִּנְקָס שֶׁל שַׁעֲוָה, וְרֹאשׁוֹ הָאַחֵר עָב וְחָלָק לִמְחֹק בּוֹ הַכְּתָב הֶחָקוּק בְּשַׁעֲוָה וּלְהַחְלִיקָהּ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רָאוּי לַחֲזֹר וְלִכְתֹּב בּוֹ (רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא כֵּלִים יג, ב).

הַשָּׁלֵם

ד. מִכְחוֹל[10] שֶׁנִּטַּל הַזָּכָר שֶׁלּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהָיְיָה הַמְקַבֵּל שֶׁלּוֹ מָלֵא חֲלוּדָה – טָמֵא. נִטַּל הַמְקַבֵּל שֶׁלּוֹ, אִם הָיָה הַזָּכָר שֶׁלּוֹ מָלֵא חֲלוּדָה – טָהוֹר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹרֵחַ אֶת הָעַיִן.

ה. זוֹמָא לִיסְטְרִין[11] שֶׁנִּטְלָה כַּפָּהּ - טְמֵאָה מִפְּנֵי מַזָּלֵג. נִטַּל מַזָּלֵג - טְמֵאָה מִפְּנֵי כַּפָּהּ. נֶחְלְקָה לִשְׁנַיִם, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מֵעֵין מְלַאכְתָּהּ רִאשׁוֹנָה – טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה. מַרְדֵּה, נִטַּל הָרוֹדֶה - טָמֵא מִפְּנֵי הַצִּנּוֹרֶת. נִטַּל הַצִּנּוֹרֶת - טָמֵא מִפְּנֵי הָרוֹדֶה. נֶחְלְקָה לִשְׁנַיִם, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מֵעֵין מְלַאכְתָּן הָרִאשׁוֹנָה – טְמֵאָה. וְאִם לָאו – טְהוֹרָה. מַרְדֵּעַ שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם, וְנִשְׁתַּיֵּר בַּחַרְחוּר[12] עַד שִׁבְעָה טְפָחִים, וּבְדָרְבָּן עַד אַרְבָּעָה טְפָחִים - טָמֵא. פָּחוֹת מִכֵּן – טָהוֹר. וְאִם מִתְּחִלָּה עֲשָׂאוֹ לָכֵן, אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִכֵּן - טָמֵא. וּבְקַרְדֹּם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּטְלָה חֲסוּמָה - טְמֵאָה.

ו. מַגְרֵפָה שֶׁנִּטַּל פִּיהָ[13] וְנִשְׁתַּיֵּר בָּהּ כְּמִלֹּא הַסִּיט עַל פְּנֵי כֻלָּהּ - טְמֵאָה. נִטְלָה כֻלָּהּ.

---

[10] רֹאשׁוֹ אֶחָד חַד כְּעֵין זַכְרוּת לְכְחֹל בּוֹ אֶת הָעַיִן, וְרֹאשׁוֹ הָאַחֵר רָחָב לְנַקּוֹת בּוֹ אֶת הָאֹזֶן (שָׁם).

[11] רֹאשׁוֹ אֶחָד כַּף עֲשׂוּי לְקַבֵּל אֶת הַזֻּהֲמָא מִן הַקְּדֵרָה וּלְהַעֲבִירָהּ, וְרֹאשׁוֹ הָאַחֵר כְּעֵין מַזְלֵג לְהַעֲלוֹת הַבָּשָׂר (שָׁם).

[12] חַרְחוּר – כְּלִי עֲשׂוּי כְּמִין מָרָה שֶׁחוֹפְרִים בּוֹ אֶת הַקַּרְקַע, וּבַרְזֶל שֶׁלּוֹ מְחֻדָּד טְפֵי לְחָתְכָה בּוֹ הַשָּׁרָשִׁים שֶׁלֹּא יְעַכְּבוּ אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה.

[13] מַגְרֵפָה. הוּא אֲשֶׁר יָנִיעוּ בּוֹ הַתַּבְשִׁיל בַּקְּדֵרָה אֲצֶל בִּשּׁוּלוֹ וְיִקָּרֵא הָרַחַת אֲשֶׁר יַעֲרְכוּ בּוֹ הַבַּנָּאִים הַטִּיט מַגְרֵפָה עַל דֶּרֶךְ הַדִּמְיוֹן, וְיָדוּעַ מִצּוּרַת זֹאת הָרַחַת כַּאֲשֶׁר הוּטְרָה כַּפָּהּ יִשָּׁאֵר

תּוֹסֶפְתָּא

אָמַר רַבִּי נָתָן בֶּן יוֹסֵף בְּזוֹ בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִים וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין. הָאוֹמֵל שֶׁל רוּקָנִי[14] – הָאוֹמֵל טָמֵא בִּפְנֵי עַצְמוֹ. כְּשֶׁהוּא מְחַבְּרוֹ – חִבּוּר לְטֻמְאָה וְאֵין חִבּוּר לְהַזָּאָה. מַחַט שֶׁל מוֹכְסִין[15] שֶׁנִּטַּל עֻקָּצָהּ – טְמֵאָה מִשּׁוּם חוֹרָהּ. נִטְּלָה חוֹרָהּ – טְמֵאָה מִפְּנֵי עֻקָּצָהּ. נָחְלְקָה לִשְׁנַיִם, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מֵעֵין מְלַאכְתָּן רִאשׁוֹנָה – טְמֵאָה. וְאִם לָאו – טְהוֹרָה. הַסִּיף וְהַסַּכִּין שֶׁהֶעֱלוּ חֲלוּדָה – טְהוֹרִים. שָׁפָן וְהַשְׁחִיזָן – חָזְרוּ לְטֻמְאָתָן רִאשׁוֹנָה. שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל זַהֲבִין, וְשֶׁל זַגְּגִין, וְשֶׁל נַפָּחִים, וְשֶׁל עוֹשֵׂי כְּלֵי זְכוּכִית שֶׁנִּחְלְקָה לְאָרְכָּהּ – טְהוֹרָה. לְרָחְבָּהּ, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מֵעֵין מְלַאכְתָּהּ רִאשׁוֹנָה – טְמֵאָה, אִם לָאו – טְהוֹרָה. כַּלְבּוּס[16] שֶׁל סַפָּרִים[17], וְשֶׁל רוֹפְאִים, וְשֶׁל עוֹשֵׂי כְּלֵי זְכוּכִית, שֶׁנִּחְלְקָה לִשְׁנַיִם – טְהוֹרָה. וְשֶׁל נַפָּחִים שֶׁנִּחְלְקָה לִשְׁנַיִם – טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּתִחְלָתוֹ. בַּתְּחִלָּה חוֹתָהּ בָּהּ אֶת הַגֶּחָלִים, וְעַכְשָׁו חוֹתָהּ בָּהּ אֶת הַגֶּחָלִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּתְחִלָּתוֹ, בַּתְּחִלָּה מְנַקֵּב בָּהּ אֶת הַגֶּחָלִים וְעַכְשָׁו מְנַקֵּב בָּהּ אֶת הַגֶּחָלִים. דִּיוֹסְטוֹר[18] – טָמֵא. נֶחְלַק לִשְׁנַיִם – טָהוֹר. דִּיוּפִי[19] – טָמֵא. נֶחְלַק לִשְׁנַיִם – טָהוֹר. הַמַּסְמְרוֹת וְהַסְּנִיפִין שֶׁבּוֹ – חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה.

ז. הַמַּטְרִיד[20] שֶׁנִּפְרַץ וְנִטַּל עוּקְצוֹ – טָהוֹר. נֶחְלַק לִשְׁנַיִם, וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ טֶפַח – טָמֵא. חֲפִי פוֹתַחַת[21] – טְהוֹרִין. קְבָעָן בַּפּוֹתַחַת – טְמֵאִים. שֶׁבַּגַּל[22], אֲפִלּוּ קְבָעָן בַּפּוֹתַחַת וְנָתַן בַּדֶּלֶת – טְהוֹרִים.

ח. טַבַּעַת שֶׁל מַתֶּכֶת וְחוֹתָם שֶׁלָּהּ שֶׁל אַלְמוֹג – טְמֵאָה. רַבִּי נְחֶמְיָה מְטַהֵר, שֶׁהָיָה רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: בְּטַבַּעַת הוֹלְכִין אַחַר חוֹתָמָהּ. בְּעֵל – אַחַר סְמָלוֹנָיו. בְּקוֹלֶב – אַחַר מַסְמְרוֹתָיו. בְּסֶלַע – אַחַר שְׁלִיבוֹתָיו. בְּעַרְסָה – אַחַר שַׁלְשְׁלוֹתָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: בְּסֶלַע – אַחַר הָעוֹמְדִים. וּבְקוֹלֶב – אַחַר הַשְּׁלוּבִין. וּבְמַשְׁפֵּךְ – אַחַר הַקֵּעָרָה. הָאֵימָה[23], וְהַחִפּוּי, וְהַטַּס שֶׁעַל גַּבֵּי שְׁנַיִם – טְהוֹרִין. הַשַּׁרְתּוּעַ[24],

---

הַבַּיִת יָד שֶׁלָּהּ דּוֹמָה לְקַרְנָם. רַמְבַּ״ם פֵּרוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת (כֵּלִים יג, ד).

14 רוּקָנִי – הָעֵין שֶׁהַמַּפְסֶלֶת קְבוּעָה בּוֹ קָרוּי ׳רוּקָנִי׳. וְאִם נִטַּל הַבַּרְזֶל שֶׁפּוֹסֵל וּמְחַלֵּק, וְנִשְׁאַר הָעֵין לְבַדּוֹ בְּלֹא הַבַּרְזֶל, טָהוֹר (רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא כֵּלִים יג, ד). וְכָתַב בְּ׳חֶמְדֵּי דָוִד׳: בַּרְזֶל שֶׁנּוֹתְנִים הַנַּגָּרִים בְּתוֹךְ עֵץ לְהַחְלִיק הַנְּסָרִים.

15 הַגָּר״א גָּרַס: שֶׁל מִתּוּחַ.

16 צְבַת.

17 כְּעֵין כְּלִי מַלְקֵט שֶׁהַסְּפָרִים לוֹקְטִים בּוֹ אֶת הַשֵּׂעָר.

18 דִּיוֹסְטָר – כְּלִי שֶׁהוּא בַּעַל שְׁנֵי צְדָדִים, הַיְנוּ שְׁנֵי חֲתִיכוֹת נִפְרָדוֹת וּמְחֻבָּרוֹת.

19 דִּיוּפִי – כְּלִי שֶׁהוּא כְּעֵין קַשׁ שֶׁמֵּינִיקִים בּוֹ וְעָשׂוּי כְּעֵין הָאוֹת ד׳, וּמִצַּד אֶחָד שָׁמִים בְּתוֹךְ הַפֶּה, וְקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי בְּתוֹךְ הַמַּשְׁקֶה.

20 כְּעֵין חֲנִית אוֹ מַעֲדֵר.

21 ׳שְׁנַיִם הַקְּבוּעִים בְּהּ׳ (רַשׁ״י שַׁבָּת פא ע״א).

22 וְשֶׁל גַּל – וְאִם הַפּוֹתַחַת הַזֹּאת אֵינָהּ שֶׁל כֵּלִים, כְּגוֹן שֶׁל שְׂדֵה וּמִגְדָּל אֶלָּא שֶׁל גַּל, (כְּמוֹ טְרוּקֵי גַּלֵּי כְּגוֹן דַּיְלְתוֹת שַׁעֲרֵי הֶחָצֵר אַף עַל פִּי שֶׁחִבְּרָן בַּפּוֹתַחַת, הוֹאִיל וְחִבּוּר זֶה בַּדֶּלֶת הִיא, וְדֶלֶת בִּנְיָן מְחֻבָּר לַקַּרְקַע טְהוֹרִין (רַשׁ״י שָׁם).

23 הַכְּלִי אֲשֶׁר יִתְחַבֵּר עָלָיו הַפִּשְׁתָּן בְּעֵת הַטְוָיָה.

24 שְׁפּוּד שֶׁל בַּרְזֶל (רַשׁ״י לִתְהִלִּים קה, יח).

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

וְהַדּוֹקָרָן[25], וְהַמַּעְדִּיר, וְהַמַּלְקוֹט שֶׁל כּוֹבְסִין, שֶׁנִּטְלָה אַחַת מִשְּׁנֵיהֶן וְעָשָׂה שֶׁל מַתֶּכֶת - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: דָּבָר חָדָשׁ חִדְּשׁוּ הַסּוֹפְרִים, וְאֵין לִי מַה אָשִׁיב.

ט. מַסְרֵק שֶׁל פִּשְׁתָּן שֶׁנִּטְּלוּ שִׁנָּיו, אַחַת מִבֵּינְתַיִם - טָהוֹר. נִטְּלָה הֵימֶנּוּ שֵׁן אַחַת - טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כּוֹתֵב בָּהּ. וְאִם הִתְקִינָהּ לִהְיוֹת כּוֹתֵב בָּהּ - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה. וְשֶׁל צֶמֶר שֶׁנֶּחְלַק, בֵּין לְאָרְכּוֹ וּבֵין לְרָחְבּוֹ - טָמֵא. שֵׁן שֶׁל זָהָב - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וּמַזִּין עָלֶיהָ בִּמְקוֹמָהּ, וְיוֹצְאִין בָּהּ בְּשַׁבָּת.

מַסֶּכֶת כֵּלִים מְצִיעָא פֶּרֶק רְבִיעִי

א. כְּלֵי מַתֶּכוֹת הַבָּאוֹת בְּמִדָּה, כְּגוֹן: הַשָּׁדָה, הַתֵּבָה, וְהַמִּגְדָּל, הַבָּאִין בְּמִדָּה - טְמֵאִין. פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת, כְּגוֹן: הַשַּׁלְחָן, וְהַטַּבְלָא, וְהַדַּלְפָּקִי[26] שֶׁל מַתֶּכֶת - טְמֵאִים. וְשֶׁעוֹרָן בְּטֶפַח. כְּלָל אָמְרוּ: כְּלֵי מַתֶּכֶת הַמְּחֻסָּר חֲטִיפָה[27] - טָמֵא. הַמְּחֻסָּר לְטִישָׂה - טָהוֹר. דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כְּלֵי מַתָּכוֹת שֶׁנִּתְרוֹעֲעוּ, אִם מְשַׁמְּשִׁין מֵעֵין מְלַאכְתָּן רִאשׁוֹנָה - טְמֵאִין. וְאִם לָאו - טְהוֹרִין. כֵּיצַד? דְּלִי כְּדֵי לְמַלְאוֹת בּוֹ לִשְׁתּוֹת. הַמִּיחַם - כְּדֵי לְהָחֵם בּוֹ לִשְׁתּוֹת. וְהַקִּיתוֹן - כְּדֵי לְשַׁמֵּשׁ בּוֹ אֶת הָאוֹרְחִין. סַפָּל - כְּדֵי לְהָדִיחַ בּוֹ אַחַת מֵרַגְלָיו. נִקְּבוּ קוּמְקָמִין - כְּדֵי לְקַבֵּל חֲמִין. מִיחַם - כְּדֵי

הַשָּׁלֵם

לְקַבֵּל סְלָעִים. הַלְּפָס - כְּדֵי לְקַבֵּל קְתוֹנוֹת. קְתוֹנוֹת - כְּדֵי לְקַבֵּל בּוֹ פְּרוּטוֹת. מִדּוֹת הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן - שֶׁעוּרָן בְּמַשְׁקִין. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בִּפְרוּטוֹת. נֵר - שֶׁעוּרוֹ בְּשֶׁמֶן. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בִּפְרוּטוֹת.

ב. מַקֵּל שֶׁעָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מַסְמֵר לִהְיוֹת תּוֹפֵס בּוֹ בְּמָקוֹם הַדַּיִשׁ - טָמֵא. וְאִם בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֶּהֱא הָאָרֶץ אוֹכַלְתּוֹ - טָהוֹר. עָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ לִהְיוֹת מַכֶּה בּוֹ - טָמֵא. לְנוֹי - טָהוֹר. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר: דּוֹר אֶחָד - טָמֵא. וּשְׁנֵי דוֹרִין - טָהוֹר. פַּרְגּוֹל[28] שֶׁעָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מַסְמֵר לִהְיוֹת מַכֶּה בּוֹ - טָמֵא. לְנוֹי - טָהוֹר.

ג. מַסְרֵק[29] שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דָּרְבָּן - הֲרֵי זֶה טָמֵא. חוֹלֵץ שֶׁל נַגָּר שֶׁהוּא מוֹצִיא בּוֹ אֶת הַמַּסְמְרִים[30] - טָמֵא. מֵינִיקֶת שֶׁעָשְׂאָהּ לְתַחַת הַדֶּלֶת, אַף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ - טְהוֹרָה. הָיְתָה טְמֵאָה וַעֲשָׂאָהּ לְתַחַת הַדֶּלֶת - טְמֵאָה, עַד שֶׁתִּטְהַר. וּמֵאֵימָתַי טְהָרָתָהּ? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִשֶּׁיְּחַבֵּל. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִשֶּׁיְּחַבֵּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִשֶּׁיְּחַבֵּל וְיַחֲבֵּר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִשֶּׁיְּחַבֵּל אוֹ מִשֶּׁיְּחַבֵּר. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קַנְתּוֹר שֶׁל בַּנַּאי[31] - טָהוֹר. שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. כָּל כְּלֵי הַסַּתָּת - טְמֵאִין. וְהָעַרְעִין[32] עִמָּהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חוּץ מִן הָעַרְעִין. הָאַמָּה,

---

[25] קָנִים שֶׁמִּתְפַּצְּלִים מֵהֶם עֲנָפִים דּוֹקְרִים, וְהָיוּ עוֹשִׂים הַקָּנִים מֵעֵין וְהָעֲנָפִים מִמַּתֶּכֶת.

[26] הַדַּלְפָּקִי – כְּלִי עֵץ שֶׁמְּשִׁימִין בּוֹ צְלוֹחִיּוֹת וַאֲשִׁישׁוֹת וְאוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, וּמְמֻנּוּ כְּשֻׁלְחָנוֹת וּמִשְׁמִימִין עַל הַשֻּׁלְחָן (רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא כֵּלִים כב, א).

[27] כִּלְשׁוֹן 'חֲטִיבָה' הִינוּ שֶׁלֹּא מְעֻבָּד וְלֹא חָקוּק עָלָיו כְּלוּם.

[28] שׁוֹט שֶׁל מַלְקוֹת.

[29] הַ'חֲבֵרִי דָּוִד' גּוֹרֵם "מַעֲדִּר".

[30] לַנַּגָּר יֵשׁ מַכְשִׁיר כְּעֵין כְּלִי שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לַחֲלֹץ וּלְהוֹצִיא אֶת הַמַּסְמְרִים מֵהַנְּסָרִים.

[31] 'שֻׁבָּט וּמַטֶּה שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁבַּנָּאִים חוֹתְכִים בּוֹ אֶת הַכֹּתֶל' (רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא כֵּלִים יד, ג).

[32] כְּלִי שֶׁל סַתָּת שֶׁעָמּוֹ הוּא מְשַׁבֵּר אֶת גּוּשֵׁי הָעָפָר.

תּוֹסֶפְתָּא

וְהַמָּחוּק[33] שֶׁל מַתֶּכֶת - טְמֵאִין. וְהַמְצוּפִּין[34] - טְהוֹרִים. אַפְרוּמְבְּיָא[35] - טְהוֹרָה. עָשָׂה בָּהּ שַׁלְשֶׁלֶת - טְמֵאָה. שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁעֲשָׂאָהּ אַפְרוּמְבְּיָא - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּכְלוֹנָס[36]. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים בַּסּוּס: הַשֵּׁיר, וְהַפְּרוּמְבְּיָא, וְהַכְּלוֹנָס. הַכְּלוֹנָס שֶׁל סוּס - טָמֵא בִּפְנֵי עַצְמוֹ. הַמְּשִׁיחוֹת וְהָרְצוּעוֹת תְּפוּרוֹת בּוֹ - חִבּוּר. וּקְשׁוּרוֹת - אֵינָן חִבּוּר. אַנְדְּרְטִין וְחֲלִיּוֹת שֶׁל צוּרָה, וְכָל שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא מִשּׁוּם מַטְבֵּעַ - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. אַנְדְּרְטִין שֶׁעֲשָׂאָהּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת. אִם לְנוֹי - טָהוֹר. וְאִם בִּשְׁבִיל שֶׁיְּהֵא נוֹתֵן עָלָיו אֶת הַכּוֹס וְהַקְּעָרָה - טְמֵא. מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּדְלוּפְקִי. שַׁלְשֶׁלֶת נֵר - חִבּוּר עַל הַמַּסְרֵק. אֵין שָׁם מַסְרֵק - חִבּוּר עַל הַטַּבַּעַת. שַׁלְשֶׁלֶת דְּלִי גָּדוֹל אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְשֶׁל קָטָן וְשֶׁל עוֹלֵי רְגָלִים - עֶשָׂרָה. קֶשֶׁר בּוֹ חֶבֶל אוֹ מִשִּׁיחָה, בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה, אֲפִלּוּ מֵאָה אַמָּה - כֻּלּוֹ חִבּוּר.

ד. מְגֵרָה שֶׁעָשָׂה שִׁנֶּיהָ לְחוֹר הַדֶּלֶת, אַף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁתַּמֶּשׁ בָּהּ - טְהוֹרָה. הָיְתָה טְמֵאָה וְעָשָׂה לְחוֹרָהּ דֶּלֶת - טְמֵאָה עַד שֶׁיְּקַבְּעֶנָּה בְּמַסְמֵר. הֶפְקֵהּ בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה וּבֵין מִן הַצְּדָדִין - טְהוֹרִים. כִּסּוּי קַבְּיָא וּמֵיחַם, כִּסּוּי טֶנִי וּבֵית הַדָּיוֹ - טְמֵאִין, וּשְׁאָר כָּל הַכִּסּוּיִין - טְהוֹרִין.

ה. הַטַּבָּעוֹת הַמְקַבְּלוֹת אֶת הָרְצוּעוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת, שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיוֹת אֶלָּא לְנוֹי. הָעֲשׂוּיוֹת לְהַכְבִּיד אֶת הָרְצוּעוֹת וְשֶׁהָרְצוּעוֹת תְּלוּיוֹת בָּהֶן - טְמֵאוֹת. בַּרְזֶל שֶׁתַּחַת צַוָּאר בְּהֵמָה וְשֶׁעַל גַּבֵּי צַוָּאר בְּהֵמָה - טָמֵא. מַסְמֵר שֶׁהוּא מְחַבֵּר בּוֹ אֶת הַגַּלְגַּל שֶׁלֹּא יִשָּׁמֵט - טְמֵאָה. וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְטַהֵר, בָּזֶה מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה לַחֲכָמִים בִּכְסוּי טֶנִי שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁעָשָׂה בּוֹ מַרְאָה, נִשְׁבַּר וּבָטַל מִתַּשְׁמִישׁוֹ - טָהוֹר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טָמֵא. מַרְאָה שֶׁנִּטְשְׁטְשָׁה, אִם מִשַּׁמֶּשֶׁת מֵעַיִן מִלַּאכְתָּהּ רְאשׁוֹנָה - טְמֵאָה. אִם לָאו - טְהוֹרָה, נִשְׁבְּרָה, אִם מַרְאָה רוֹב הַפָּנִים - טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה.

ו. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּלִי מַתֶּכֶת שֶׁנִּטְמָא, וְנִשְׁבַּר, וְהִתִּיכוֹ - מַזֶּה עָלָיו בּוֹ בַּיּוֹם, וְשׁוֹנֶה עָלָיו בָּרְבִיעִי, וְשֶׁנִּטְמָא, וְהִזָּה עָלָיו וְנִשְׁבַּר וְהִתִּיכוֹ - שׁוֹנֶה וּמַזֶּה עָלָיו בּוֹ בַּיּוֹם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵין הַזָּאָה פְּחוֹת מִשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּלִי מַתֶּכֶת שֶׁנִּטְמָא וְנִשְׁבַּר וְהִתִּיכוֹ, מַזֶּה עָלָיו בּוֹ בַּיּוֹם, נִשְׁבַּר וְהִתִּיכוֹ, יִשְׁנֶה עָלָיו בּוֹ בַּיּוֹם; רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵין הַזָּאָה פְּחוֹת מִשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי.

ז. מַפְתֵּחַ שֶׁל רְכוּבָה שֶׁנִּשְׁבַּר מִתּוֹךְ רְכוּבָתוֹ. רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר. וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חִלּוּף הַדְּבָרִים. מִסְגֶּרֶת שֶׁל חַרְדָּל שֶׁנֶּחְלְקָה לְאָרְכָּהּ - טְהוֹרָה. לְרָחְבָּהּ, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מֵעַיִן מְלַאכְתָּהּ רְאשׁוֹנָה - טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מִסְגֶּרֶת שֶׁל חַרְדָּל שֶׁנִּפְרְצוּ בָּהּ שְׁלֹשָׁה נְקָבִין מִלְמַטָּה, זֶה בְצַד זֶה שֶׁהִיא טְהוֹרָה, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל שְׁנַיִם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין. קִיתּוֹן שֶׁהוּא עָתִיד לִטָּפַח עַל פִּיו וְלַעֲשׂוֹתוֹ כְּצִינּוֹר - טָהוֹר, עַד שֶׁיְּטַפַּח אֶת פִּיו.

מַסֶּכֶת כֵּלִים מְצִיעָא פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. כְּלֵי גְלָלִים וּכְלֵי אֲבָנִים וּכְלֵי אֲדָמָה הַבָּאִין בְּמִדָּה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הֲרֵי הֵן כִּכְלִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִין: הֲרֵי הֵן כְּאֹהָלִין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: קְפוֹת גְּדוֹלוֹת וְסוּגִין הַגְּדוֹלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן שׁוּלַיִם, וְהֵן מַחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סְאִין בַּלַּח שֶׁהֵם כּוֹרִים בַּיָּבֵשׁ - הֲרֵי

---

[33] אַמָּה שֶׁמּוֹדְדִים בָּהּ, וּמַחַק שֶׁמּוֹחֲקִים בָּהּ אֶת גֹּדֶשׁ הַמִּדָּה.

[34] הֵינוּ שֶׁעֲשׂוּיִים מֵעֵץ וְרַק מְצֻפִּים מַתֶּכֶת.

[35] רֶסֶן שֶׁל בְּהֵמָה.

[36] כְּלוֹנָס הוּא רֶסֶן שֶׁעוֹשִׂים לְסוּס.

תּוֹסֶפְתָּא

אֲלוּ טְמֵאִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְטַלְטְלִין בְּמְלוֹאוֹ - מְטַלְטְלִין בַּמִּשְׁתֵּיר בָּהֶן. וְכַמָּה הֵן? אַמָּה עַל אַמָּה בְּרוּם שָׁלֹשׁ אַמּוֹת שֶׁהֵן יֶשְׁנָן שֵׁשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה טֶפַח, רְאָיָה לְדָבָר מִמִּדַּת הַשֻּׁלְחָן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּיַם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה הוּא אוֹמֵר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב ד, ה): "מַחֲזִיק בְּתִים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים יָכִיל". בְּמָקוֹם אַחֵר הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א ז, כו): "אַלְפַּיִם בַּת יָכִיל", אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר 'אַלְפַּיִם' שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר 'שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים', וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר 'שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים' שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר 'אַלְפַּיִם', אֱמוֹר מֵעַתָּה: אַלְפַּיִם בְּלַח שֶׁהֵם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים בְּיָבֵשׁ. הַחֲזִיוֹנוֹת שֶׁבַּטַּרַקְלִין שֶׁבַּעֲלֵי בָּתִּים אוֹכְלִין עֲלֵיהֶן שֶׁחֲלָקִין כַּצִּפֹּרֶן - טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כַּטַּבְלָא. וּמֵעֲשֶׂה בְּבַעַל הַבַּיִת אֶחָד שֶׁהָיוּ לוֹ נְצָרִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהָיוּ שׁוֹאֲלִין אוֹתָן לְבֵית הָאֵבֶל וּלְבֵית הַמִּשְׁתֶּה, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְטִמְּאוּם.

ב. מִפְּנֵי מָה אֲרֻכּוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִין טְמֵאוֹת? מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְיֻחָדִין לִכְלִי. שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים - טְהוֹרוֹת עַד שֶׁיְּחַדּוּם לִכְלִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִפְּנֵי מַה סָּרוּד שֶׁל נַחְתּוֹמִין הַפָּרוּץ טָמֵא? מִפְּנֵי שֶׁהוּא קוֹרֵץ עָלָיו, וּמֵבִיא מִקְרָצוֹת לַתַּנּוּר. וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, אִם הִתְקִינוּ לִהְיוֹת קוֹרֵץ וּמוֹלִיךְ עָלָיו מִקְרָצוֹת לַתַּנּוּר - טָמֵא.

ג. סָרוּד שֶׁל צְפִירָה אִם יֵשׁ לוֹ גַּפַּיִם - טָמֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ גַּפַּיִם - טָמֵא. וּמִפְּנֵי מַה יֵּם נָפָה שֶׁל סַלְתִּין - טָמֵא? מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחְזִירוֹ לַכְּלִי. וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים - טָהוֹר, עַד שֶׁיְּחַזִּירוּהוּ לַכְּלִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אַף שֶׁל סַלְתִּין - טָהוֹר, עַד שֶׁיְּחַזִּירוּהוּ לַכְּלִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל גַּדֶּלֶת טָמֵא מוֹשָׁב, מִפְּנֵי שֶׁהַבָּנוֹת יוֹשְׁבוֹת בְּתוֹכוֹ וְגוֹדְלוֹת.

ד. כָּל הַתְּלוּיִין הַנָּקוּבִין - חִבּוּר וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אָמַר: אַף הַסְּדָקִין, מוֹסֶף עֲלֵיהֶן תְּלוּי זֵינֵי וְסוּפִינֵי[37] מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְסַיְּעִין בִּשְׁעַת מְלָאכָה. תְּלוּי בֵּית הַלָּגִינִין וּבֵית הַכּוֹסוֹת הַתָּפוּר - טָמֵא. קָשׁוּר וְעָנוּב - טָהוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: כָּל הַתְּלוּיִין טְמֵאִים, לֹא טְהֲרוּ אֶלָּא תְּלוּי נָפָה וּכְבָרָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהוּא שְׁנֵי רָאשִׁין מִצַּד אֶחָד. כָּל הַבְּוֹרְכוֹת - טְהוֹרִין. בּוֹרֶךְ הַמַּחֲרֵשָׁה - טְמֵאָה. וְכָל הַחֲתִיכוֹת - טְמֵאוֹת. וַחֲתִיכָה אִלְתּוּת - טְהוֹרָה.

ה. כָּל הַנְּבָלִין - טְהוֹרִין. וְנִבְלֵי הַשִּׁירָה - טְמֵאִין.

ו. כָּל הַמַּשְׁקִין - טְמֵאִין. וּמַשְׁקֵה בֵּית מִטְבְּחַיָּא - טְהוֹרִין. וְאֵלּוּ הֵן מַשְׁקֵה בֵּית מִטְבְּחַיָּא: הַדָּם, הַמַּיִם, הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן. נִטְמְאוּ בְּפָנִים אַף עַל פִּי שֶׁיָּצְאוּ לַחוּץ - טְהוֹרִים. נִטְמְאוּ בַּחוּץ וְנִכְנְסוּ בְּפָנִים - טְמֵאִים.

ז. סֵפֶר עֶזְרָה שֶׁיָּצָא לַחוּץ - מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. וְלֹא סֵפֶר עֶזְרָה בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ נְבִיאִים וְחֻמָּשִׁים. וְסֵפֶר אַחֵר שֶׁנִּכְנַס לְשָׁם - מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. מְטַפָּחוֹת בְּנֵי לֵוִי - טְהוֹרוֹת. כֵּיוָצֵא בּוֹ בַּעַל הַבַּיִת שֶׁעָשָׂה מִטְפָּחוֹת לְחַפּוֹת בָּהֶן כְּתָלִים וַעֲמוּדִין - טְהוֹרִים. מַלְבְּנֵי בְּנֵי לֵוִי - טְהוֹרִין. כֵּיוָצֵא בּוֹ, בַּעַל הַבַּיִת שֶׁעָשָׂה מַלְבֵּן לִהְיוֹת נוֹתְנוֹ מִמִּטָּה לְמִטָּה, וּמֵאֲבוּס לְאֲבוּס - טָהוֹר. יְחִדּוֹ לְמִטָּה אַחַת; רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמְּאִין, רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֲרִין, שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּגוּפוֹ.

ח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַרְכּוֹף[38] שֶׁל זָמָר - טָהוֹר, שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. עָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מַסְמֵר לִהְיוֹת תּוֹפֵס בּוֹ מִמָּקוֹם הַדַּיִשׁ - טָהוֹר. וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְצוּדַּת הָעַכְבָּרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית

---

[37] מֵינֵי כְּלֵי זַיִן.

[38] כְּלִי זֶמֶר גָּדוֹל, וּמֻחֲמֶת כָּבְדוֹ, כְּשֶׁהוּא מְנַגֵּן מֵנִיחַ אוֹתוֹ עַל הַקַּרְקַע וּמְנַגֵּן (בֶּאוּר הַגְּרָ"א)

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

קבוּל - טְמֵאָה. הַקּוֹד[39], וְהַקְּעָרָה, הָאֲנְטִיל[40], וְהַתַּמְחוּי שֶׁנִּחְלְקוּ, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין עַל דּוֹפְנוֹתֵיהֶן כְּאַלְפָּסִין - טְהוֹרִין. הַכִּסֵּא, וְהַסַּפְסָל, וְהַקַּתְדְּרָא, וְהָעֲרִיסָה, שֶׁנִּתְפָּרְקוּ - טְהוֹרִין. מִטָּה שֶׁנִּתְפָּרְקָה - כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר טָמֵא בִּפְנֵי עַצְמוֹ. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר, שֶׁאֵין חֲבָלִים חִבּוּר לַטֻּמְאָה עַד שֶׁיִּסְרֹג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָּתִּים לְכָל רוּחַ.

ט. עֲרִיסָה, מַאֵימָתַי מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה? מִשֶּׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּהּ, וְאִם עָתִיד לַעֲשׂוֹת לָהּ עֲגָלָה - עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לָהּ עֲגָלָה. בֵּית הַלָּגִינִין וּבֵית הַכּוֹסוֹת שֶׁל תְּמָרָה שֶׁחִיסֵּם וְקִינֵּב מִבַּחוּץ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִנֵּב מִבִּפְנִים - טָמֵא, שֶׁכֵּן מְקִימִין. הַקְּנוֹנִין הַקְּטַנִּים[41] וְכֵן הַקְּלָתוֹת[42], מִשֶּׁיַּחְסוֹם וְיִקְנֵּב. הַקְּנוֹנִין הַגְּדוֹלִים, וְהַסּוּגִין הַגְּדוֹלִים[43] - מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה שְׁנֵי דּוֹרִין לְרֹחַב שֶׁלָּהֶן[44], חוּץ מִזֶּה שֶׁעַל גַּבֵּי הָאֲרִיג. יַם נָפָה וּכְבָרָה, וְכָךְ שֶׁל מֹאזְנַיִם - מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה דּוֹר אֶחָד לְרֹחַב שֶׁלָּהֶן, חוּץ מִזֶּה שֶׁעַל גַּבֵּי הָאֲרִיג. הַקֻּפָּה, מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה

[39] מִין קְעָרָה. (כְּמוֹ קוֹד הַבְּבְלִי בַּמִּשְׁנָיוֹת כֵּלִים טז, א).

[40] נַטְלָה שֶׁנּוֹטְלִים עִמָּהּ אֶת הַיָּדִים.

[41] בְּעֵין קְעָרוֹת קְטַנּוֹת שֶׁנִּקְלָעוֹת מֵעֲרָבָה רַכָּה וְדַקָּה (תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל כֵּלִים טז, ג).

[42] קֻפּוֹת קְטַנּוֹת (רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא). וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים מִצְנָפֶת שֶׁל נָשִׁים (תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל). כַּיָּם קְלוּעוֹת כַּנַּ"ל.

[43] קֻפּוֹת גְּדוֹלוֹת.

[44] לְאַחַר שֶׁאָרְגוּ שׁוּלֵי הַקֻּפָּה, אוֹרְגִים סְבִיבוֹתֶיהָ עִגּוּלִים כְּפִי מַה שֶּׁרוֹצֶה שֶׁתִּהְיֶה רְחָבָה בְּדַפְנוֹתֶיהָ בְּגָבְהָהּ, וְאוֹתָן עִגּוּלִים שֶׁל דְּפָנוֹת קְרוּיִין דּוֹרִים.

הַשָּׁלֵם

שְׁתֵּי צְפִירוֹת לָרֹחַב שֶׁלָּהּ חוּץ מִזֶּה שֶׁעַל גַּבֵּי הָאֲרִיג. הָעֲרָק מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה בָּהּ צְפִירָה אַחַת חוּץ מִזֶּה שֶׁעַל גַּבֵּי הָאֲרִיג. הַסִּלִּין שֶׁל גְּמַלִּים, הִתִּירָן - טְהוֹרִים. קֶשְׁרָן - טְמֵאִין, טְמֵאִין וּמְטַהֲרִין אֲפִלּוּ עֲשָׂרָה פְּעָמִים בְּיוֹם. כְּלֵי נְצָרִים שֶׁלֹּא קָנְבָן וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עֲרַאי - טְמֵאִין. הָיָה עָתִיד לַחְסֹם וּלְקַנֵּב, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עֲרַאי - טְהוֹרִים. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲרִים. וְאִם הֶעֱרִים - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין.

י. חֹמֶר בִּכְלֵי פַּפְיָר[45] מִכְּלֵי נְצָרִין, שֶׁכְּלֵי נְצָרִין אֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה אֶלָּא מִשֶּׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּן. וּכְלֵי פַּפְיָר, כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה דּוֹר אֶחָד עַל גַּבֵּי הָרָחָב שֶׁלָּהֶן - טְמֵאִין.

מַסֶּכֶת כֵּלִים מְצִיעָא פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. כְּלֵי עוֹר, מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה? הַסַּנְדָּל מִשֶּׁיְּקַמְּעֶנּוּ[46], וְהַמִּנְעָל מִשֶּׁיְּגוֹבֵּב מֵעַל הָאִימּוּם[47]. וְאִם עָתִיד לְכָרְכֵּב עַד שֶׁיְּכָרְכֵּב, וּלְשַׁרְטֵט עַד שֶׁיְּשָׁרְטֵט[48]. אִיסְקוּרְטָיָא[49] - מִשֶּׁיִּשְׁטֹף. וְקַטָבְלִיָא[50] - מִשֶּׁיְּרַטֵּב. עוֹר הָעֲרִיסָה[51] שֶׁהוּא עָתִיד לַעֲשׂוֹת לָהּ טִיבּוּר - טָהוֹר, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ טִיבּוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּכָּר - אֵין פְּחוֹת מֵהֶחְמִשָּׁה. וּבַכֶּסֶת -

[45] מִין זְמוֹרוֹת וְעוֹשִׂים מֵהֶם סַלִּים.

[46] מִשֶּׁיְּקַמֵּט, הַיְנוּ מִשֶּׁתַּתְחִיל לְהִתְקַמֵּט צוּרַת הַסַּנְדָּל.

[47] שֶׁנִּיחַ לְיַבֵּשׁ עַל הַדְּפוּס שֶׁל סַנְדָּל.

[48] אֵלּוּ הֵם הַצִּיּוּרִים וְהַשְּׂרְטוּטִים שֶׁעוֹשִׂים לְנַעֲלַיִם, וְעַד שֶׁאֵין עוֹשֶׂה זֹאת - אֵינוֹ גְּמַר מְלָאכָה.

[49] בֶּגֶד שֶׁל עוֹר שֶׁלּוֹבֵשׁ הַסַּנְדְּלָר בִּשְׁעַת מְלָאכָה.

[50] עוֹר שֶׁמַּנִּיחִים עַל הַשַּׁלְתָּן.

[51] חֲתִיכַת עוֹר נְתוּנָה תַּחַת עֲרִיסָה שֶׁפּוֹעֲמִידִין עָלֶיהָ אֶת הָרֶגֶל, לְהָנִיד אֶת הָעֲרִיסָה.

תּוֹסֶפְתָּא

אֵין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה. כְּלֵי עֵצִים, מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה? מִשֶּׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּהּ. מְחַסְּרִים כִּסּוּיָן - טְמֵאִין. שׁוֹפָר - טָהוֹר. חֲתָכוֹ לְקַבֵּל - טָמֵא. הַקֶּרֶן שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ וּמַשְׁלִיכָהּ - טְהוֹרָה. חָשַׁב עָלֶיהָ - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. חוֹתֶל שֶׁל תְּמָרָה שֶׁהוּא עָתִיד לֶאֱכוֹל הַתְּמָרָה וּלְזָרְקוֹ - טָהוֹר. חָשַׁב לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא בּוֹ מִן הַבַּיִת וּמִן הַשָּׂדֶה - טָמֵא.

ב. כָּל הַכֵּלִים[52] הַנִּתָּפָרִים בְּמַחַט, כְּגוֹן הַכִּיס וְאַנְפִּילְיָא[53] - אֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה, עַד שֶׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּכִיס עַד כְּדֵי לְקַבֵּל פְּרוּטָה, וְאַנְפִּילְיָא כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הַבַּקְעַת. כָּל הַכֵּלִים הַנֶּאֱרָגִין עַל גַּבֵּי מַחַט, כְּגוֹן גַּרְגּוֹתְנֵי[54] וּמְצוּדָה, כֵּיצַד שֶׁעָשָׂה בָּהֶן בֵּית קִבּוּל מְלַאכְתָּן - טְמֵאִין. הַסַּל וְהַפַּחְלָץ שֶׁל גְּמַלִּים[55], וּפוֹפִירָאוֹת[56] שֶׁעָשָׂאן מִתְּחִלָּתָן מְקַבְּלֵי רְמוֹנִין[57] - טְמֵאִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: פּוֹפִירָאוֹת שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִנָּטֵל בְּגַפַּיִם[58] וְלָצֵאת בַּפֶּתַח - טְהוֹרָה. חֵמֶת חֲדָשָׁה, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבֶּלֶת רְמוֹנִין - טְהוֹרָה. תְּפָרָהּ וְנִקְרָעָה - שְׁעוּרָהּ בִּרְמוֹנִים. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בִּפְקָעִיּוֹת שֶׁל

---

[52] הַיְנוּ הַבְּגָדִים.

[53] הוּא כִּיס גָּדוֹל הֶעָשׂוּי לְקַבֵּל בְּקַעַת כְּשָׁנוֹשְׁאִים אוֹתָהּ (בֶּאוּר הַגְּרָ"א).

[54] סַל גָּדוֹל שֶׁשּׂוֹפִים בּוֹ יַיִן מִגַּת לַבּוֹר (רַשְׁ"י גִּטִּין נו:) – הַיְנוּ מְסַנֶּנֶת.

[55] עָשׂוּי כְּעֵין מִכְבָּר מַעֲשֶׂה רֶשֶׁת, וְהַנְּקָבִים שֶׁלּוֹ רְחָבִים (רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא כֵּלִים כד, ט)

[56] אוֹרֶג מְקָנִים שְׁתִי וָעֵרֶב.

[57] שֶׁעָשָׂה נְקָבִים מִתְּחִלָּה כְּדֵי לְקַבֵּל רְמוֹנִים – טְמֵאִים, דַּאֲפִלּוּ הָכֵי הָוֵי כְּלִי (גְּרָ"א).

[58] הַיְנוּ שֶׁאֵינָהּ חֲזָקָה, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִנָּטֵל עִם הַדְּפָנוֹת שֶׁלָּהּ (גְּרָ"א).

הַשָּׁלֵם

שְׁתִי - מֵאַרְבַּע בְּמָנֶה שֶׁהוּא אַרְבָּעִים בְּסֶלַע. הַמַּסְחִיט[59] שֶׁל דֶּלֶת - הֲרֵי זֶה טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹתֵן עָלָיו עַד שֶׁלֹּא יִכָּלֶה הָרִאשׁוֹן. נִתְפָּרֵךְ הַתַּחְתּוֹן - טָמֵא. הָעֶלְיוֹן - טָהוֹר. וְשִׁעוּרוֹ בְּטֶפַח.

ג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בָּהֶן שָׁלֹשׁ מִדּוֹת מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: הֶעָשׂוּי לְשַׁמֵּשׁ אֶת הָאָדָם כְּגוֹן הַסֶּלֶם. אֶת הַכֵּלִים כְּגוֹן הַקּוֹלָב, מְנוֹרָה וְאַנְחוּתָא[60] - טְהוֹרִין. הֶעָשׂוּי לְשַׁמֵּשׁ אֶת הָאָדָם וְאֶת מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם, כְּגוֹן הַשֻּׁלְחָן וְהַטַּבְלָא וְהַדַּלְפֹּקִי - טְמֵאִין. בֵּית הַלָּגִינִין, וּבֵית הַכּוֹסוֹת שֶׁל עֵץ שֶׁנִּפְחֲתַת אַחַת מֵהֶן - טָהוֹר וְאֵין חִבּוּר לוֹ. נִפְחֲתוּ שְׁנֵי - טָהוֹר וְאֵין חִבּוּר לוֹ. נִפְחֲתוּ שִׁלְשָׁתָן - כֻּלָּן טְהוֹרִין. אַרְבָּעָה סְלִין שֶׁבִּמְרָחָץ, שֶׁנִּפְחֲתַת אַחַת מֵהֶן - טְהוֹר, וְאֵין חִבּוּר לָהֶן. נִפְחֲתַת הַשֵּׁנִי - טָהוֹר, וְחִבּוּר לוֹ. נִפְחֲתוּ שְׁנַיִם מִצַּד אֶחָד, הָרָחָב שֶׁבֵּינֵיהֶן - כֻּלּוֹ טָהוֹר. נִפְחֲתוּ שְׁנַיִם זֶה כְּנֶגֶד זֶה, הָרָחָב שֶׁבֵּינֵיהֶן - חוֹלְקִים אוֹתוֹ. הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּמֵא - טָמֵא. וְהַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּהוֹר - טָהוֹר. נִפְחֲתוּ שְׁנַיִם אֲלַכְסוֹן - הָרָחָב שֶׁבֵּינֵיהֶן כֻּלּוֹ טָמֵא. מַשְׁפֶּלֶת[61] שֶׁאֶמְצָעִיתָהּ גְּבוֹהָה וְזָוִיּוֹתֶיהָ יוֹרְדוֹת, וְנִפְחֲתָה מִצַּד אֶחָד - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת בַּצַּד הַשֵּׁנִי. נִפְחֲתָה מִצַּד הַשֵּׁנִי - טְהוֹרָה. וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְקַבֵּל זֵיתִים, כְּגוֹן הַשְׁפּוֹפֶרֶת וְהַקַּנּוֹנִין - שִׁעוּרָן בְּרֶבַע; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּתַבְלִין. נִפְרְצוּ - שִׁעוּרָן בְּתַבְלִין. נִפְגְּמוּ - שִׁעוּרָן בְּכָל שֶׁהוּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא הֶזְכִּירוּ

---

[59] בַּרְזֶל שֶׁעוֹשִׂים תַּחַת הַדֶּלֶת כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיק אֶת הַדֶּלֶת בְּשָׁעָה שֶׁהוּא פּוֹתְחָהּ (גְּרָ"א, אָמְנָם בְּבֵאוּרוֹ גְּרִים 'הַמְּסָרֵט', אֲבָל בַּהַגָּהוֹת לֹא הִגִּיהַּ).

[60] מָקוֹם שֶׁמַּנִּיחִים שָׁם כֵּלִים.

[61] הַסַּפָּה אֲשֶׁר יוֹלִיכוּ בָהּ הַזָּבָל אֶל הַשָּׂדוֹת (רַמְבַּ"ם).

תּוֹסֶפְתָּא

רִמּוֹנֵי בָאדָן[62] וַחֲצִירֵי גֶּבַע[63] שֶׁל בֵּית הַכּוּתִים, אֲלָא שֶׁמִּתְעַשְׁרִין בְּוַדַּאי בְּכָל מָקוֹם.

ד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵבִיא גְּדוֹלָה שֶׁבִּגְדוֹלָה וּקְטַנָּה שֶׁבִּקְטַנּוֹת, וּמֵבִיא כּוֹס מָלֵא מַיִם, וּמֵבִיא אוֹכְלִין שֶׁאֵינָן בּוֹלְעִין וְנוֹתְנָן לְתוֹכוֹ, עַד שֶׁיַּחְזְרוּ הַמַּיִם לְכָמוֹת שֶׁהָיוּ, וְחוֹזֶרֶן וְחוֹלְקָן. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: אַף אַתְּ נָתַתָּה שִׁעוּר לְשִׁעוּרִין. וְכִי מִי מוֹדִיעֵנִי אֵיזוֹ גְּדוֹלָה אֵיזוֹ קְטַנָּה? אֲלָא הַכֹּל לְפִי דַּעְתּוֹ שֶׁל רוֹאֶה. בְּכוּשׁ הַבֵּינוֹנִי - כְּמַרְדֵּעַ הַבֵּינוֹנִי, וְכַמָּה עֹבִי הַמַּרְדֵּעַ? אֶצְבַּע וּשְׁלִישׁ אֶצְבַּע וְהֶקֵיפוֹ טֶפַח. אֶצְבַּע - מֵאַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת בְּטֶפַח. טֶפַח - מִשִּׁשָּׁה טְפָחִים בְּאַמָּה. זֶרֶת אֲמוּרָה בַּתּוֹרָה - חֲצִי אַמָּה שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים. אַמָּה בֵּינוֹנִית - זֶה אַמָּה שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים.

ה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הַמִּדּוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים בַּכֶּרֶם, כְּגוֹן חֲרִבָּן הַכֶּרֶם[64], וּמְחוֹל הַכֶּרֶם[65], וּפִסְקֵי עֲרִיס[66], וּמוֹתַר אַפִּיפְיָרוֹת[67] - כֻּלָּן בְּאַמָּה שֶׁל חֲמִשָּׁה טְפָחִים, חוּץ מִמִּזְבַּח הַזָּהָב, וְהַקֶּרֶן, וְהַסּוֹבֵב, וְהַיְסוֹד, שֶׁהֵן בְּאַמּוֹת שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל מג, יג): "וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בָּאַמּוֹת אַמָּה אַמָּה וְטֹפַח" - שִׁיְּהוּ לַמִּזְבֵּחַ שְׁתֵּי מִדּוֹת. יָכוֹל יְהוּ כֻּלָּן בְּאַמָּה שֶׁל חֲמִשָּׁה טְפָחִים? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "בָּאַמּוֹת אַמָּה אַמָּה וְטֹפַח"? בְּאַמָּה שֶׁהִיא יְתֵרָה עַל חֲבֶרְתָּהּ טֶפַח.

מַסֶּכֶת כֵּלִים מְצִיעָא פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. מִלְּא תַרְוָד רָקֵב שֶׁאָמְרוּ, יֶשְׁנוֹ מִקְשָׁרֵי אֲצְבָּעוֹתָיו וּלְמַעְלָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִלְּא חָפְנָיו. גּוּשׁ מִבֵּית

---

[62] רִמּוֹנִים מִמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא 'בָּאדָן' וְהָיוּ גְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר.

[63] כַּרְתֵּי מִמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא גֶּבַע, וְהוּא כַּנַּ"ל, וּשְׁנֵי הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלּוּ הָיוּ שֶׁל כּוּתִים.

[64] הֵיא קָרַחַת הַכֶּרֶם – שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה אִם לֹא הָיוּ שָׁם אֶלָּא חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וְזֶרַע שֶׁבַע אַמּוֹת לֹא קִדֵּשׁ.

[65] אֵיזֶה הוּא **מְחוֹל הַכֶּרֶם**? בֵּין כֶּרֶם לַגָּדֵר. אִם אֵין שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם, הָיוּ שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר (מִשְׁנָה כִּלְאַיִם ד, ב).

[66] **עֲרִיס** – שֶׁמְּסָרְגִים קָנִים כְּמוֹ עֲרִיסָה, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּסָרְגִים אֶת הַמִּטּוֹת וּמַדְלִין עָלֶיהָ שְׁרִיגֵי הַגְּפָנִים (רע"ב כִּלְאַיִם ו, א). אֵילּוּ הֵן **פִּסְקֵי** עֲרִיס. עֲרִיס שֶׁהָרַב מֵאֶמְצָעוֹ וְנִשְׁתַּיְּרוּ בּוֹ חָמֵשׁ גְּפָנִים מִכָּאן וְחָמֵשׁ גְּפָנִים מִכָּאן. אִם יֵשׁ שָׁם שְׁמוֹנָה אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם, שְׁמוֹנָה אַמּוֹת וָעוֹד, נוֹתְנִין לוֹ כְּדֵי עֲבוֹדָתוֹ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר (מִשְׁנָה כִּלְאַיִם ו, ו).

[67] 'עֲצִים אוֹ קָנִים אֲרוּגִים שְׁתֵּי וָעֵרֶב, וּמַדְלִים עֲלֵיהֶם שְׁרִיגֵי הַגְּפָנִים וּמַשְׁכִּיבִים אוֹתָן בָּהֶן כְּשֶׁהֵן אֲרֻכּוֹת הַרְבֵּה. וְאִם הִדְלָה הַגֶּפֶן עַל מִקְצַת הָאֲרִיג אָסוּר לִזְרֹעַ תַּחַת הַמּוֹתָר וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו זְמוֹרוֹת, וְאִם זָרַע לֹא קִדֵּשׁ' (רע"ב כִּלְאַיִם ו, ג).

תּוֹסֶפְתָּא

הַפְרָס, וְגוּשׁ מֵאֶרֶץ הָעַמִּים - שְׁעוּרָן כְּפִיקָה גְּדוֹלָה שֶׁל סָקָאִין, שֶׁהוּא כְּחוֹתָם הַמַּרְצוּפִין, וְיֶשְׁנוֹ בְּצַד הָעֶלְיוֹן שֶׁל מְגוּפַּת הֶחָבִית. הַלַּחְמִיוֹת, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: עֶפֶר בֵּית הַפְּרָס כְּדֵי לְחַפּוֹת בּוֹ עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה. הָאֶגְרוֹף שֶׁאָמְרוּ, רַבִּי טַרְפוֹן פּוֹשֵׁט רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו וּמַרְאֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן קוֹפֵץ רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו וּמַרְאֶה. רַבִּי יְהוּדָה מֵנִיחַ אֶצְבָּעוֹ עַל גּוּדָלוֹ. כּוֹפֵל חוֹזֵר וּמוֹדֵד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יֶשְׁנוֹ כְּרֹאשׁ כָּרִים[68] גְּדוֹלִים שֶׁל צִפּוֹרִי. אֲחֵרִים אָמְרוּ מִשְׁמוֹ: טֶפַח וּשְׁלִישׁ טֶפַח. וְכָךְ הָיוּ מְשַׁעֲרִין עַד שֶׁלֹּא בָּא בֶּן בְּטִיחַ. מִדּוֹת יַיִן וְשֶׁמֶן - שְׁעוּרָן כְּפִיקָה גְּדוֹלָה שֶׁלָּהֶן. וְאֵי זוֹ הִיא פִּיקָה גְּדוֹלָה שֶׁלָּהֶן? הַנִּכְנָס דֶּרֶךְ פִּיהֶם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? מִלְּמַטָּה, אֲבָל מִן הַצַּד - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְקַבְּלִים מִן הַנֶּקֶב וּלְמַטָּה. תְּחִלָּתָן אֵין מְקַבְּלִים טֻמְאָה עַד שֶׁיִּנָּפַח וְיָגוֹם. וְאִם נִגְמְמוּ - שְׁעוּרָן בְּמַה שֶּׁהֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נוֹדוֹת - שְׁעוּרָן בְּמַשְׁקִין.

ב. הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הַגֶּדֶל בַּיָּם - טְהוֹרִים. חִבֵּר לָהֶן מִן הַגֶּדֶל בָּאָרֶץ כְּדֶרֶךְ חִבּוּרָן לַטֻּמְאָה, אֲפִלּוּ מְעוֹר הַמַּצָּה, מִן הַנִּיר. דָּבָר שֶׁכֵּלָיו מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְדָבָר שֶׁאֵין כֵּלָיו מְקַבֵּל טֻמְאָה, כְּגוֹן כְּלֵי אֲבָנִים, וּכְלֵי גְּלָלִים, וּכְלֵי אֲדָמָה - טְהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּלֵי יָם רְאוּיִין לְטֻמְאָה אֶלָּא שֶׁטְּהֲרוּם הַתּוֹרָה, לְכְשֶׁתִּמְצָא לָהֶם עִלָּה - הֵן טְמֵאִים. הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מֵעֲצָמוֹת הָעוֹפוֹת - טְהוֹרִין. חִבֵּר לָהֶן מִן הַגֶּדֶל בָּאָרֶץ, אֲפִלּוּ חוּט וַאֲפִלּוּ מִשִּׁיחָה, דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה - טָמֵא, חוּץ מִכְּנַף הָעֹז וּבֵיצַת נַעֲמִית הַמָּצָפָּה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: מִפְּנֵי מַה שָּׁנָה כְּנַף הָעֹז מִכָּל הַכְּנָפַיִם לְהַחְמִיר? אֶלָּא שֶׁכָּל הַכְּנָפַיִם הַמְקַבְּלוֹת - טְמֵאוֹת. וְשֶׁאֵין מְקַבְּלוֹת - טְהוֹרוֹת. בֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת הַמָּצָפָּה - טָמֵא, חוּץ מִכְּנַף הָעֹז וּבֵיצַת נַעֲמִית הַמָּצָפָּה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ דָּבָר הַמַּעֲמִיד[69]. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אַף בֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת מְצָפָּה מְקַבֶּלֶת כָּל שֶׁהוּא - טְמֵאָה, וְלֹא הֶזְכִּירוּ כְּנַף הָעֹז וּבֵיצַת הַנַּעֲמִית אֶלָּא בַּהֲוָה.

ג. הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִדָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל מַעֲמִיד - טְמֵא. מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל מַעֲמִיד - טָהוֹר. הַלֶּפֶת, וְאֶתְרוֹג, וּדְלַעַת יְבֵשָׁה שֶׁחֻקְּקוּם תְּחִילָּה לְמוּד בָּהֶן אֶת הָעָפָר, אוֹ שֶׁהִתְקִינָן לְכַף מֹאזְנַיִם - טְהוֹרִין. הָרִימוֹן, וְהָאֲלוֹן, וְהָאֱגוֹז שֶׁחֻקְּקוּם תְּחִילָּה לְמוּד בָּהֶן אֶת הֶעָפָר, אוֹ שֶׁהִתְקִינָן לְכַף מֹאזְנַיִם - טְמֵאוֹת. כַּף שֶׁל לֶפֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל שֶׁל אֶבֶר, כְּדַרְכּוֹ מִלְמַטָּה - טְמֵא. שֶׁלֹּא כְדַרְכּוֹ מִלְמַעְלָה - טָהוֹר. מַכְתֵּשׁ שֶׁל פֶּחָמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבֻּלַת אֶבֶר - טָהוֹר. כְּדַרְכּוֹ מִלְמַעְלָה - טָמֵא. שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁחֲתָכָהּ, וְנָתַן בָּהּ הַמְּזוּזָה, וְאַחַר כָּךְ נְתָנָהּ בַּכֹּתֶל, אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ קִבְּלָתָהּ - טְמֵאָה. נְתָנָהּ בַּכֹּתֶל וְאַחַר כָּךְ נָתַן בָּהּ אֶת הַמְּזוּזָה, כְּדַרְכָּהּ קִבְּלָתָהּ - טְמֵאָה. שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ קִבְּלָתָהּ - טְהוֹרָה. קָבְעָהּ אֲפִלּוּ כְּדַרְכָּהּ קִבְּלָתָהּ - טְהוֹרָה.

ד. קָנֶה מֹאזְנַיִם וְהַמָּחוֹק שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בֵּית קִבּוּל מַתָּכוֹת, וְהָאֶסֶל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל מָעוֹת, וּקְנָה עָנִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל מַיִם, וּמַקֵּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל מְזוּזָה וּמַרְגָּלִיּוֹת כֻּלּוֹ - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ. וְעַל כֻּלָּן אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: אוֹי לִי אִם אוֹמַר, אוֹי לִי אִם לֹא אוֹמַר. אִם אוֹמַר עַכְשָׁו - מְלַמֵּד אֲנִי אֶת הָרַמָּאִין לְרַמּוֹת, אִם לֹא אוֹמַר עַכְשָׁו - אֲנִי מוֹנֵעַ אֶת הַתַּלְמִיד, וּמְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאוֹת. דָּבָר אַחֵר, שֶׁלֹּא יְהוּ הָרַמָּאִין אוֹמְרִין: ׳אֵין חֲכָמִים בְּקִיאִין בְּמַעֲשֵׂיהֶן׳. מִפְּנֵי מַה תַּחְתִּית שֶׁל צוֹרְפֵי זְהָבִים טְמֵאָה? מִפְּנֵי שֶׁמַּכְנִיס לְתוֹכָהּ.

---

[68] כְּבָשִׂים.

[69] בְּנֻסַּח הַסְּפָרִים: "לְפִי שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא בְּמַעֲמַד". לְפִי גִּירְסַת הַגְּרָ"א בַּבְּאוּר (וּבְהַגָּהוֹת שָׁתַק). פֵּרוּשׁ, וְתַכְף נִשְׁבַּר וְלֹא חָשִׁיב כְּלִי.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

גְּרוּטָאוֹת. וְשֶׁל נַפָּחִין - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה. וְאִם הִתְקִינָהּ לִהְיוֹת מַכְנִיס לְתוֹכָהּ גְּרוּטָאוֹת - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהִיא טְמֵאָה. מַשְׁחֶזֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן, וּפְנָקָס שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל שַׁעֲוָה - כֻּלָּן, אֵין טְמֵא אֶלָּא הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרָךְ. מַחְצֶלֶת, מֵאֵימָתַי מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה? מִשֶּׁיַּחְסוֹם וְיִקָּנֵב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁיְּקַשֵּׁר רָאשֵׁי הַמַּעֲדַנִּין שֶׁלָּהּ. הָיוּ דַּבְלוּלִין יוֹצְאִין הַיְמֶנָּה, כָּל שֶׁלְּצָרְךְ הַמַּעֲדַנִּין - טְמֵאָה. כָּל שֶׁלֹּא לְצָרְךְ הַמַּעֲדַנִּין - טְהוֹרָה. שְׁפוֹפֶרֶת הַקָּנֶה, מֵאֵימָתַי מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה? מִשֶּׁיַּחְסֹם וְיִקָּנֵב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁיּוֹצִיא אֶת הַכָּכִי שֶׁבְּתוֹכָהּ. הַקֶּרֶן, מֵאֵימָתַי מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה? מִשֶּׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִשֶּׁיּוֹצִיא אֶת הַזָּקְר מִתּוֹכָהּ. הַקְּרוִיָּה[70], מֵאֵימָתַי מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה? מִשֶּׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִשֶּׁיּוֹצִיא אֶת הַמַּעַיִם מִתּוֹכָהּ. וְכֻלָּן שֶׁמְּצָאָן חֲתוּכִין וּמְנֻקָּבִין - טְמֵאִין. מְצָא גּוֹלְמֵיהֶן - טְהוֹרִין, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵינָן כֵּלִים.

---

[70] דְּלַעַת יְבֵשָׁה שֶׁמְּרוֹקְנִים אוֹתָהּ וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ כְּעֵין דְּלִי רֵיק.

נחמיה פרק א

א דִּבְרֵי נְחֶמְיָה בֶּן־חֲכַלְיָה וַיְהִי בְחֹדֶשׁ־כִּסְלֵו
שְׁנַת עֶשְׂרִים וַאֲנִי הָיִיתִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: ב וַיָּבֹא
חֲנָנִי אֶחָד מֵאַחַי הוּא וַאֲנָשִׁים מִיהוּדָה וָאֶשְׁאָלֵם
עַל־הַיְהוּדִים הַפְּלֵיטָה אֲשֶׁר־נִשְׁאֲרוּ מִן־הַשִּׁבְי
וְעַל־יְרוּשָׁלִָם: ג וַיֹּאמְרוּ לִי הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר־
נִשְׁאֲרוּ מִן־הַשִּׁבְי שָׁם בַּמְּדִינָה בְּרָעָה גְדֹלָה
וּבְחֶרְפָּה וְחוֹמַת יְרוּשָׁלִַם מְפֹרָצֶת וּשְׁעָרֶיהָ נִצְּתוּ
בָאֵשׁ: ד וַיְהִי כְּשָׁמְעִי | אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
יָשַׁבְתִּי וָאֶבְכֶּה וָאֶתְאַבְּלָה יָמִים וָאֶהְיֶה צָם
וּמִתְפַּלֵּל לִפְנֵי אֱלֹהֵי הַשָּׁמָיִם: ה וָאֹמַר אָנָּא יְהוָה
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֹׁמֵר הַבְּרִית
וָחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו: ו תִּהְיֶ נָא אָזְנְךָ־
קַשֻּׁבָת וְעֵינֶיךָ פְּתוּחוֹת לִשְׁמֹעַ אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ
אֲשֶׁר אָנֹכִי מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם יוֹמָם וָלַיְלָה עַל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ וּמִתְוַדֶּה עַל־חַטֹּאות בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָטָאנוּ לָךְ וַאֲנִי וּבֵית־אָבִי
חָטָאנוּ: ז חָבֹל חָבַלְנוּ לָךְ וְלֹא־שָׁמַרְנוּ אֶת־
הַמִּצְוֹת וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוִּיתָ
אֶת־מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ: ח זְכָר־נָא אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר
צִוִּיתָ אֶת־מֹשֶׁה עַבְדְּךָ לֵאמֹר אַתֶּם תִּמְעֲלוּ אֲנִי
אָפִיץ אֶתְכֶם בָּעַמִּים: ט וְשַׁבְתֶּם אֵלַי וּשְׁמַרְתֶּם
מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אִם־יִהְיֶה נָדַחֲכֶם בִּקְצֵה
הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם אֲקַבְּצֵם
והבואתים וַהֲבִיאֹתִים אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי
לְשַׁכֵּן אֶת־שְׁמִי שָׁם: י וְהֵם עֲבָדֶיךָ וְעַמֶּךָ אֲשֶׁר
פָּדִיתָ בְכֹחֲךָ הַגָּדוֹל וּבְיָדְךָ הַחֲזָקָה: יא אָנָּא אֲדֹנָי
תְּהִי נָא אָזְנְךָ־קַשֻּׁבַת אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־
תְּפִלַּת עֲבָדֶיךָ הַחֲפֵצִים לְיִרְאָה אֶת־שְׁמֶךָ
וְהַצְלִיחָה־נָּא לְעַבְדְּךָ הַיּוֹם וּתְנֵהוּ לְרַחֲמִים לִפְנֵי
הָאִישׁ הַזֶּה וַאֲנִי הָיִיתִי מַשְׁקֵה לַמֶּלֶךְ: {פ}

נחמיה פרק ב

א וַיְהִי | בְּחֹדֶשׁ נִיסָן שְׁנַת עֶשְׂרִים
לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ יַיִן לְפָנָיו וָאֶשָּׂא אֶת־הַיַּיִן
וָאֶתְּנָה לַמֶּלֶךְ וְלֹא־הָיִיתִי רַע לְפָנָיו: ב וַיֹּאמֶר לִי
הַמֶּלֶךְ מַדּוּעַ | פָּנֶיךָ רָעִים וְאַתָּה אֵינְךָ חוֹלֶה אֵין
זֶה כִּי־אִם רַע לֵב וָאִירָא הַרְבֵּה מְאֹד: ג וָאֹמַר
לַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ לְעוֹלָם יִחְיֶה מַדּוּעַ לֹא־יֵרַע פָּנַי
אֲשֶׁר הָעִיר בֵּית־קִבְרוֹת אֲבֹתַי חֲרֵבָה וּשְׁעָרֶיהָ
אֻכְּלוּ בָאֵשׁ: {ס} ד וַיֹּאמֶר לִי הַמֶּלֶךְ עַל־מַה־זֶּה
אַתָּה מְבַקֵּשׁ וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־אֱלֹהֵי
הַשָּׁמָיִם: ה וָאֹמַר לַמֶּלֶךְ אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
וְאִם־יִיטַב עַבְדְּךָ לְפָנֶיךָ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנִי אֶל־יְהוּדָה
אֶל־עִיר קִבְרוֹת אֲבֹתַי וְאֶבְנֶנָּה: ו וַיֹּאמֶר לִי
הַמֶּלֶךְ וְהַשֵּׁגַל | יוֹשֶׁבֶת אֶצְלוֹ עַד־מָתַי יִהְיֶה
מַהֲלָכְךָ וּמָתַי תָּשׁוּב וַיִּיטַב לִפְנֵי־הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלָחֵנִי
וָאֶתְּנָה לוֹ זְמַן: ז וָאוֹמַר לַמֶּלֶךְ אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ
טוֹב אִגְרוֹת יִתְּנוּ־לִי עַל־פַּחֲוֹות עֵבֶר הַנָּהָר אֲשֶׁר
יַעֲבִירוּנִי עַד אֲשֶׁר־אָבוֹא אֶל־יְהוּדָה: ח וְאִגֶּרֶת
אֶל־אָסָף שֹׁמֵר הַפַּרְדֵּס אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִתֶּן־לִי
עֵצִים לִקְרוֹת אֶת־שַׁעֲרֵי הַבִּירָה אֲשֶׁר־לַבַּיִת
וּלְחוֹמַת הָעִיר וְלַבַּיִת אֲשֶׁר־אָבוֹא אֵלָיו וַיִּתֶּן־לִי
הַמֶּלֶךְ כְּיַד־אֱלֹהַי הַטּוֹבָה עָלָי: ט וָאָבוֹא אֶל־
פַּחֲוֹות עֵבֶר הַנָּהָר וָאֶתְּנָה לָהֶם אֶת אִגְרוֹת הַמֶּלֶךְ
וַיִּשְׁלַח עִמִּי הַמֶּלֶךְ שָׂרֵי חַיִל וּפָרָשִׁים: {פ}
י וַיִּשְׁמַע סַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וְטוֹבִיָּה הָעֶבֶד הָעַמֹּנִי
וַיֵּרַע לָהֶם רָעָה גְדֹלָה אֲשֶׁר־בָּא אָדָם לְבַקֵּשׁ
טוֹבָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: יא וָאָבוֹא אֶל־יְרוּשָׁלִָם

וָאֱהִי־שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה: **יב** וָאָקוּם | לַיְלָה אֲנִי
וַאֲנָשִׁים | מְעַט עִמִּי וְלֹא־הִגַּדְתִּי לְאָדָם מָה אֱלֹהַי
נֹתֵן אֶל־לִבִּי לַעֲשׂוֹת לִירוּשָׁלִַם וּבְהֵמָה אֵין עִמִּי
כִּי אִם־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֲנִי רֹכֵב בָּהּ: **יג** וָאֵצְאָה
בְשַׁעַר־הַגַּיְא לַיְלָה וְאֶל־פְּנֵי עֵין הַתַּנִּין וְאֶל־שַׁעַר
הָאַשְׁפֹּת וָאֱהִי שֹׁבֵר בְּחוֹמֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם אֲשֶׁר־
המפרוצים הֵם | פְּרוּצִים וּשְׁעָרֶיהָ אֻכְּלוּ
בָאֵשׁ: **יד** וָאֶעֱבֹר אֶל־שַׁעַר הָעַיִן וְאֶל־בְּרֵכַת
הַמֶּלֶךְ וְאֵין־מָקוֹם לַבְּהֵמָה לַעֲבֹר תַּחְתָּי: **טו** וָאֱהִי
עֹלֶה בַנַּחַל לַיְלָה וָאֱהִי שֹׁבֵר בַּחוֹמָה וָאָשׁוּב
וָאָבוֹא בְּשַׁעַר הַגַּיְא וָאָשׁוּב: **טז** וְהַסְּגָנִים לֹא
יָדְעוּ אָנָה הָלַכְתִּי וּמָה אֲנִי עֹשֶׂה וְלַיְהוּדִים
וְלַכֹּהֲנִים וְלַחֹרִים וְלַסְּגָנִים וּלְיֶתֶר עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה
עַד־כֵּן לֹא הִגַּדְתִּי: **יז** וָאוֹמַר אֲלֵהֶם אַתֶּם רֹאִים
הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ בָהּ אֲשֶׁר יְרוּשָׁלַ͏ִם חֳרֵבָה
וּשְׁעָרֶיהָ נִצְּתוּ בָאֵשׁ לְכוּ וְנִבְנֶה אֶת־חוֹמַת
יְרוּשָׁלַ͏ִם וְלֹא־נִהְיֶה עוֹד חֶרְפָּה: **יח** וָאַגִּיד לָהֶם
אֶת־יַד אֱלֹהַי אֲשֶׁר־הִיא טוֹבָה עָלַי וְאַף־דִּבְרֵי
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר אָמַר־לִי וַיֹּאמְרוּ נָקוּם וּבָנִינוּ וַיְחַזְּקוּ
יְדֵיהֶם לַטּוֹבָה: {פ}
יט וַיִּשְׁמַע סַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וְטֹבִיָּה | הָעֶבֶד הָעַמּוֹנִי
וְגֶשֶׁם הָעַרְבִי וַיַּלְעִגוּ לָנוּ וַיִּבְזוּ עָלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ מָה־
הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹשִׂים הַעַל הַמֶּלֶךְ אַתֶּם
מֹרְדִים: **כ** וָאָשִׁיב אוֹתָם דָּבָר וָאוֹמַר לָהֶם אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם הוּא יַצְלִיחַ לָנוּ וַאֲנַחְנוּ עֲבָדָיו נָקוּם
וּבָנִינוּ וְלָכֶם אֵין־חֵלֶק וּצְדָקָה וְזִכָּרוֹן בִּירוּשָׁלִָם:

נחמיה פרק ג

א וַיָּקָם אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים
וַיִּבְנוּ אֶת־שַׁעַר הַצֹּאן הֵמָּה קִדְּשׁוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ
דַּלְתוֹתָיו וְעַד־מִגְדַּל הַמֵּאָה קִדְּשׁוּהוּ עַד מִגְדַּל
חֲנַנְאֵל: {ס} **ב** וְעַל־יָדָו בָּנוּ אַנְשֵׁי יְרֵחוֹ {ס} וְעַל־
יָדָו בָּנָה זַכּוּר בֶּן־אִמְרִי: {ס} **ג** וְאֶת שַׁעַר הַדָּגִים
בָּנוּ בְּנֵי הַסְּנָאָה הֵמָּה קֵרוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתוֹתָיו
מַנְעוּלָיו וּבְרִיחָיו: {ס} **ד** וְעַל־יָדָם הֵחֱזִיק מְרֵמוֹת
בֶּן־אוּרִיָּה בֶּן־הַקּוֹץ {ס} וְעַל־יָדָם הֵחֱזִיק מְשֻׁלָּם
בֶּן־בֶּרֶכְיָה בֶּן־מְשֵׁיזַבְאֵל {ס} וְעַל־יָדָם הֵחֱזִיק
צָדוֹק בֶּן־בַּעֲנָא: {ס} **ה** וְעַל־יָדָם הֵחֱזִיקוּ
הַתְּקוֹעִים וְאַדִּירֵיהֶם לֹא־הֵבִיאוּ צַוָּארָם בַּעֲבֹדַת
אֲדֹנֵיהֶם: {ס} **ו** וְאֶת שַׁעַר הַיְשָׁנָה הֵחֱזִיקוּ יוֹיָדָע
בֶּן־פָּסֵחַ וּמְשֻׁלָּם בֶּן־בְּסוֹדְיָה הֵמָּה קֵרוּהוּ
וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתוֹתָיו וּמַנְעֻלָיו וּבְרִיחָיו: {ס} **ז** וְעַל־
יָדָם הֵחֱזִיק מְלַטְיָה הַגִּבְעֹנִי וְיָדוֹן הַמֵּרֹנֹתִי אַנְשֵׁי
גִבְעוֹן וְהַמִּצְפָּה לְכִסֵּא פַּחַת עֵבֶר הַנָּהָר:
{ס} **ח** עַל־יָדָו הֵחֱזִיק עֻזִּיאֵל בֶּן־חַרְהַיָּה צוֹרְפִים
{ס} וְעַל־יָדָו הֵחֱזִיק חֲנַנְיָה בֶּן־הָרַקָּחִים וַיַּעַזְבוּ
יְרוּשָׁלַ͏ִם עַד הַחוֹמָה הָרְחָבָה: {ס} **ט** וְעַל־יָדָם
הֵחֱזִיק רְפָיָה בֶן־חוּר שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ יְרוּשָׁלָ͏ִם:
{ס} **י** וְעַל־יָדָם הֵחֱזִיק יְדָיָה בֶן־חֲרוּמָף וְנֶגֶד בֵּיתוֹ
{ס} וְעַל־יָדָו הֵחֱזִיק חַטּוּשׁ בֶּן־חֲשַׁבְנְיָה: **יא** מַדָּה
שֵׁנִית הֵחֱזִיק מַלְכִּיָּה בֶן־חָרִם וְחַשּׁוּב בֶּן־פַּחַת
מוֹאָב וְאֶת מִגְדַּל הַתַּנּוּרִים: {ס} **יב** וְעַל־יָדָו
הֵחֱזִיק שַׁלּוּם בֶּן־הַלּוֹחֵשׁ שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ יְרוּשָׁלָ͏ִם
הוּא וּבְנוֹתָיו: {ס} **יג** אֶת שַׁעַר הַגַּיְא הֵחֱזִיק חָנוּן
וְיוֹשְׁבֵי זָנוֹחַ הֵמָּה בָנוּהוּ וַיַּעֲמִידוּ דַּלְתוֹתָיו מַנְעֻלָיו
וּבְרִיחָיו וְאֶלֶף אַמָּה בַּחוֹמָה עַד שַׁעַר
הַשְׁפּוֹת: **יד** וְאֶת | שַׁעַר הָאַשְׁפּוֹת הֵחֱזִיק מַלְכִּיָּה
בֶּן־רֵכָב שַׂר פֶּלֶךְ בֵּית־הַכֶּרֶם הוּא יִבְנֶנּוּ וַיַּעֲמִיד
דַּלְתוֹתָיו מַנְעֻלָיו וּבְרִיחָיו: {ס} **טו** וְאֶת שַׁעַר הָעַיִן

הֶחֱזִיק שַׁלּוּן בֶּן־כָּל־חֹזֶה שַׂר פֶּלֶךְ הַמִּצְפָּה הוּא יִבְנֶנּוּ וִיטַלְּלֶנּוּ ויעמידו וַיַּעֲמִיד דַּלְתֹתָיו מַנְעֻלָיו וּבְרִיחָיו וְאֵת חוֹמַת בְּרֵכַת הַשֶּׁלַח לְגַן־הַמֶּלֶךְ וְעַד־הַמַּעֲלוֹת הַיֹּרְדוֹת מֵעִיר דָּוִיד: {ס} **טז** אַחֲרָיו הֶחֱזִיק נְחֶמְיָה בֶּן־עַזְבּוּק שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ בֵּית־צ֫וּר עַד־נֶ֫גֶד קִבְרֵי דָוִיד וְעַד־הַבְּרֵכָה הָעֲשׂוּיָה וְעַד בֵּית הַגִּבֹּרִים: {ס} **יז** אַחֲרָיו הֶחֱזִיקוּ הַלְוִיִּם רְחוּם בֶּן־בָּנִי עַל־יָדוֹ הֶחֱזִיק חֲשַׁבְיָה שַׂר־חֲצִי־פֶלֶךְ קְעִילָה לְפִלְכּוֹ: {ס} **יח** אַחֲרָיו הֶחֱזִיקוּ אֲחֵיהֶם בַּוַּי בֶּן־חֱנָדָד שַׂר חֲצִי פֶּלֶךְ קְעִילָה: {ס} **יט** וַיְחַזֵּק עַל־יָדוֹ עֵזֶר בֶּן־יֵשׁוּעַ שַׂר הַמִּצְפָּה מִדָּה שֵׁנִית מִמְּגֻדַּל עֲלִית הַנֶּשֶׁק הַמִּקְצָעַ: {ס} **כ** אַחֲרָיו הֶחֱזִיק בָּרוּךְ בֶּן־זַבַּי מִדָּה שֵׁנִית מִן־הַמִּקְצוֹעַ עַד־פֶּתַח בֵּית אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: {ס} **כא** אַחֲרָיו הֶחֱזִיק מְרֵמוֹת בֶּן־אוּרִיָּה בֶּן־הַקּוֹץ מִדָּה שֵׁנִית מִפֶּתַח בֵּית אֶלְיָשִׁיב וְעַד־תַּכְלִית בֵּית אֶלְיָשִׁיב: {ס} **כב** וְאַחֲרָיו הֶחֱזִיקוּ הַכֹּהֲנִים אַנְשֵׁי הַכִּכָּר: **כג** אַחֲרָיו הֶחֱזִיק בִּנְיָמִן וְחַשּׁוּב נֶגֶד בֵּיתָם {ס} אַחֲרָיו הֶחֱזִיק עֲזַרְיָה בֶּן־מַעֲשֵׂיָה בֶּן־עֲנַנְיָה אֵצֶל בֵּיתוֹ: {ס} **כד** אַחֲרָיו הֶחֱזִיק בִּנּוּי בֶּן־חֱנָדָד מִדָּה שֵׁנִית מִבֵּית עֲזַרְיָה עַד־הַמִּקְצוֹעַ וְעַד־הַפִּנָּה: **כה** פָּלָל בֶּן־אוּזַי מִנֶּגֶד הַמִּקְצוֹעַ וְהַמִּגְדָּל הַיּוֹצֵא מִבֵּית הַמֶּלֶךְ הֶעְלְיוֹן אֲשֶׁר לַחֲצַר הַמַּטָּרָה אַחֲרָיו פְּדָיָה בֶּן־פַּרְעֹשׁ: {ס} **כו** וְהַנְּתִינִים הָיוּ יְשְׁבִים בָּעֹפֶל עַד נֶגֶד שַׁעַר הַמַּיִם לַמִּזְרָח וְהַמִּגְדָּל הַיּוֹצֵא: {ס} **כז** אַחֲרָיו הֶחֱזִיקוּ הַתְּקוֹעִים מִדָּה שֵׁנִית מִנֶּגֶד הַמִּגְדָּל הַגָּדוֹל הַיּוֹצֵא וְעַד חוֹמַת הָעֹפֶל: **כח** מֵעַל | שַׁעַר הַסּוּסִים הֶחֱזִיקוּ הַכֹּהֲנִים אִישׁ לְנֶגֶד בֵּיתוֹ: {ס} **כט** אַחֲרָיו הֶחֱזִיק צָדוֹק בֶּן־אִמֵּר נֶגֶד בֵּיתוֹ {ס} וְאַחֲרָיו הֶחֱזִיק שְׁמַעְיָה בֶּן־שְׁכַנְיָה שֹׁמֵר שַׁעַר הַמִּזְרָח: {ס} **ל** אחרי אַחֲרָיו הֶחֱזִיק חֲנַנְיָה בֶּן־שֶׁלֶמְיָה וְחָנוּן בֶּן־צָלָף הַשִּׁשִּׁי מִדָּה שֵׁנִי {ס} אַחֲרָיו הֶחֱזִיק מְשֻׁלָּם בֶּן־בֶּרֶכְיָה נֶגֶד נִשְׁכָּתוֹ: {ס} **לא** אחרי אַחֲרָיו הֶחֱזִיק מַלְכִּיָּה בֶּן־הַצֹּרְפִי עַד־בֵּית הַנְּתִינִים וְהָרֹכְלִים נֶגֶד שַׁעַר הַמִּפְקָד וְעַד עֲלִיַּת הַפִּנָּה: **לב** וּבֵין עֲלִיַּת הַפִּנָּה לְשַׁעַר הַצֹּאן הֶחֱזִיקוּ הַצֹּרְפִים וְהָרֹכְלִים: {פ} **לג** וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלַּט כִּי־אֲנַחְנוּ בוֹנִים אֶת־הַחוֹמָה וַיִּחַר לוֹ וַיִּכְעַס הַרְבֵּה וַיַּלְעֵג עַל־הַיְהוּדִים: **לד** וַיֹּאמֶר | לִפְנֵי אֶחָיו וְחֵיל שֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר מָה הַיְהוּדִים הָאֻמְלָלִים עֹשִׂים הֲיַעַזְבוּ לָהֶם הֲיִזְבְּחוּ הֲיִכַלּוּ בַּיּוֹם הַיְחַיּוּ אֶת־הָאֲבָנִים מֵעֲרֵמוֹת הֶעָפָר וְהֵמָּה שְׂרוּפוֹת: **לה** וְטוֹבִיָּה הָעַמֹּנִי אֶצְלוֹ וַיֹּאמֶר גַּם אֲשֶׁר־הֵם בוֹנִים אִם־יַעֲלֶה שׁוּעָל וּפָרַץ חוֹמַת אַבְנֵיהֶם: {פ} **לו** שִׁמְעָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־הָיֵינוּ בוּזָּה וְהָשֵׁב חֶרְפָּתָם אֶל־רֹאשָׁם וּתְנֵם לְבִזָּה בְּאֶרֶץ שִׁבְיָה: **לז** וְאַל־תְּכַס עַל־עֲוֹנָם וְחַטָּאתָם מִלְּפָנֶיךָ אַל־תִּמָּחֶה כִּי הִכְעִיסוּ לְנֶגֶד הַבּוֹנִים: **לח** וַנִּבְנֶה אֶת־הַחוֹמָה וַתִּקָּשֵׁר כָּל־הַחוֹמָה עַד־חֶצְיָהּ וַיְהִי לֵב לָעָם לַעֲשׂוֹת: {פ}

נחמיה פרק ד

א וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלַּט וְטוֹבִיָּה וְהָעַרְבִים וְהָעַמֹּנִים וְהָאַשְׁדּוֹדִים כִּי־עָלְתָה אֲרוּכָה לְחוֹמוֹת יְרוּשָׁלַ֫ם כִּי־הֵחֵלּוּ הַפְּרָצִים לְהִסָּתֵם וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד: **ב** וַיִּקְשְׁרוּ כֻלָּם יַחְדָּו לָבוֹא לְהִלָּחֶם

בִּירוּשָׁלִָם וְלַעֲשׂוֹת לוֹ תּוֹעָה: **ג** וַנִּתְפַּלֵּל אֶל־
אֱלֹהֵינוּ וַנָּעֶמֶיד מִשְׁמָר עֲלֵיהֶם יוֹמָם וָלָיְלָה
מִפְּנֵיהֶם: **ד** וַיֹּאמֶר יְהוּדָה כָּשַׁל כֹּחַ הַסַּבָּל וְהֶעָפָר
הַרְבֵּה וַאֲנַחְנוּ לְא נוּכַל לִבְנוֹת
בַּחוֹמָה: **ה** וַיֹּאמְרוּ צָרֵינוּ לְא יֵדְעוּ וְלְא יִרְאוּ עַד
אֲשֶׁר־נָבוֹא אֶל־תּוֹכָם וַהֲרַגְנוּם וְהִשְׁבַּתְנוּ אֶת־
הַמְּלָאכָה: **ו** וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּאוּ הַיְהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים
אֶצְלָם וַיֹּאמְרוּ לָנוּ עֶשֶׂר פְּעָמִים מִכָּל־הַמְּקֹמוֹת
אֲשֶׁר־תָּשׁוּבוּ עָלֵינוּ: **ז** וָאַעֲמִיד מֵתַּחְתִּיוֹת לַמָּקוֹם
מֵאֲחֲרֵי לַחוֹמָה בצחחיים בַּצְּחִחִים וָאַעֲמֵיד אֶת־
הָעָם לְמִשְׁפְּחוֹת עִם־חַרְבֹתֵיהֶם רָמְחֵיהֶם
וְקַשְׁתֹתֵיהֶם: **ח** וָאֵרֶא וָאָקוּם וָאֹמַר אֶל־הַחֹרִים
וְאֶל־הַסְּגָנִים וְאֶל־יֶתֶר הָעָם אַל־תִּירְאוּ מִפְּנֵיהֶם
אֶת־אֲדֹנָי הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא זִכְרוּ וְהִלָּחֲמוּ עַל־
אֲחֵיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם נְשֵׁיכֶם וּבָתֵּיכֶם: {פ}
ט וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אוֹיְבֵינוּ כִּי־נוֹדַע לָנוּ וַיָּפֶר
הָאֱלֹהִים אֶת־עֲצָתָם ונשוב וַנָּשָׁב כֻּלָּנוּ אֶל־
הַחוֹמָה אִישׁ אֶל־מְלַאכְתּוֹ: **י** וַיְהִי | מִן־הַיּוֹם
הַהוּא חֲצִי נְעָרַי עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים
וְהָרְמָחִים הַמָּגִנִּים וְהַקְּשָׁתוֹת וְהַשִּׁרְיָנִים וְהַשָּׂרִים
אַחֲרֵי כָּל־בֵּית יְהוּדָה: **יא** הַבּוֹנִים בַּחוֹמָה
וְהַנּוֹשְׂאִים בַּסֶּבֶל עֹמְשִׂים בְּאַחַת יָדוֹ עֹשֶׂה
בַּמְּלָאכָה וְאַחַת מַחֲזֶקֶת הַשֶּׁלַח: **יב** וְהַבּוֹנִים
אִישׁ חַרְבּוֹ אֲסוּרִים עַל־מָתְנָיו וּבוֹנִים וְהַתּוֹקֵעַ
בַּשּׁוֹפָר אֶצְלִי: **יג** וָאֹמַר אֶל־הַחֹרִים וְאֶל־הַסְּגָנִים
וְאֶל־יֶתֶר הָעָם הַמְּלָאכָה הַרְבֵּה וּרְחָבָה וַאֲנַחְנוּ
נִפְרָדִים עַל־הַחוֹמָה רְחוֹקִים אִישׁ
מֵאָחִיו: **יד** בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל
הַשּׁוֹפָר שָׁמָּה תִּקָּבְצוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ יִלָּחֶם
לָנוּ: **טו** וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים
בָּרְמָחִים מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד צֵאת
הַכּוֹכָבִים: **טז** גַּם בָּעֵת הַהִיא אָמַרְתִּי לָעָם אִישׁ
וְנַעֲרוֹ יָלִינוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִָם וְהָיוּ־לָנוּ הַלַּיְלָה מִשְׁמָר
וְהַיּוֹם מְלָאכָה: **יז** וְאֵין אֲנִי וְאַחַי וּנְעָרַי וְאַנְשֵׁי
הַמִּשְׁמָר אֲשֶׁר אַחֲרַי אֵין־אֲנַחְנוּ פֹּשְׁטִים בְּגָדֵינוּ
אִישׁ שִׁלְחוֹ הַמָּיִם: {ס}

נחמיה פרק ה

א וַתְּהִי צַעֲקַת הָעָם וּנְשֵׁיהֶם גְּדוֹלָה אֶל־אַחֵיהֶם
הַיְהוּדִים: **ב** וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֹמְרִים בָּנֵינוּ וּבְנֹתֵינוּ
אֲנַחְנוּ רַבִּים וְנִקְחָה דָגָן וְנֹאכְלָה וְנִחְיֶה: **ג** וְיֵשׁ
אֲשֶׁר אֹמְרִים שְׂדֹתֵינוּ וּכְרָמֵינוּ וּבָתֵּינוּ אֲנַחְנוּ
עֹרְבִים וְנִקְחָה דָגָן בָּרָעָב: **ד** וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֹמְרִים
לָוִינוּ כֶּסֶף לְמִדַּת הַמֶּלֶךְ שְׂדֹתֵינוּ
וּכְרָמֵינוּ: **ה** וְעַתָּה כִּבְשַׂר אַחֵינוּ בְּשָׂרֵנוּ כִּבְנֵיהֶם
בָּנֵינוּ וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ כֹּבְשִׁים אֶת־בָּנֵינוּ וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ
לַעֲבָדִים וְיֵשׁ מִבְּנֹתֵינוּ נִכְבָּשׁוֹת וְאֵין לְאֵל יָדֵנוּ
וּשְׂדֹתֵינוּ וּכְרָמֵינוּ לַאֲחֵרִים: **ו** וַיִּחַר לִי מְאֹד
כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי אֶת־זַעֲקָתָם וְאֶת הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה: **ז** וַיִּמְלֹךְ לִבִּי עָלַי וָאָרִיבָה אֶת־הַחֹרִים
וְאֶת־הַסְּגָנִים וָאֹמְרָה לָהֶם מַשָּׂא אִישׁ־בְּאָחִיו
אַתֶּם נשאים נֹשִׂים וָאֶתֵּן עֲלֵיהֶם קְהִלָּה
גְּדוֹלָה: **ח** וָאֹמְרָה לָהֶם אֲנַחְנוּ קָנִינוּ אֶת־אַחֵינוּ
הַיְהוּדִים הַנִּמְכָּרִים לַגּוֹיִם כְּדֵי בָּנוּ וְגַם־אַתֶּם
תִּמְכְּרוּ אֶת־אֲחֵיכֶם וְנִמְכְּרוּ־לָנוּ וַיֶּחֱרִישׁוּ וְלְא
מָצְאוּ דָּבָר: {ס} **ט** ויאמר וָאֹמַר לֹא־טוֹב הַדָּבָר
אֲשֶׁר־אַתֶּם עֹשִׂים הֲלוֹא בְּיִרְאַת אֱלֹהֵינוּ תֵּלֵכוּ
מֵחֶרְפַּת הַגּוֹיִם אוֹיְבֵינוּ: **י** וְגַם־אֲנִי אַחַי וּנְעָרַי
נֹשִׁים בָּהֶם כֶּסֶף וְדָגָן נַעֲזְבָה־נָּא אֶת־הַמַּשָּׂא

הַזֶּה׃ **יא** הָשִׁיבוּ֙ נָ֣א לָהֶ֔ם כְּהַיּ֖וֹם שִׁדְּתֵיהֶ֑ם
כַּרְמֵיהֶ֣ם זֵיתֵיהֶ֔ם וּבָתֵּיהֶ֖ם וּמְאַ֣ת הַכֶּ֣סֶף וְהַדָּגָ֔ן
הַתִּירֹ֖שׁ וְהַיִּצְהָ֑ר אֲשֶׁ֥ר אַתֶּ֖ם נֹשִׁ֥ים
בָּהֶֽם׃ **יב** וַיֹּאמְר֣וּ נָשׁ֔וּב וּמֵהֵ֖ם לֹ֣א נְבַקֵּ֑שׁ כֵּ֣ן נַעֲשֶׂ֔ה
כַּאֲשֶׁ֥ר אַתָּ֖ה אוֹמֵ֥ר וָאֶקְרָ֛א אֶת־הַכֹּהֲנִ֖ים
וָאַשְׁבִּ֣יעֵ֑ם לַעֲשׂ֥וֹת כַּדָּבָ֖ר הַזֶּֽה׃ **יג** גַּם־חָצְנִ֣י
נָעַ֔רְתִּי וָאֹמְרָ֕ה כָּכָ֥ה יְנַעֵ֛ר הָאֱלֹהִ֖ים אֶת־כָּל־
הָאִ֣ישׁ אֲשֶׁ֣ר לֹא־יָקִ֗ים אֶת־הַדָּבָ֥ר הַזֶּ֛ה מִבֵּיתוֹ֙
וּמִיגִיעֹ֔ו וְכָכָ֖ה יְהִ֣י נָעֽוּר־וָרֵ֑ק וַיֹּאמְר֣וּ כָל־הַקָּהָ֔ל
אָמֵ֖ן וַיְהַלְּל֣וּ אֶת־יְהוָ֑ה וַיַּ֣עַשׂ הָעָ֔ם כַּדָּבָ֖ר
הַזֶּֽה׃ **יד** גַּ֣ם מִיּ֔וֹם | אֲשֶׁר־צִוָּ֥ה אוֹתִ֖י לִהְיוֹת֙ פֶּ֣חָ֔ם
בְּאֶ֖רֶץ יְהוּדָ֑ה מִשְּׁנַ֤ת עֶשְׂרִים֙ וְעַד֙ שְׁנַ֣ת שְׁלֹשִׁ֔ים
וּשְׁתַּ֖יִם לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא֣ הַמֶּ֔לֶךְ שְׁנִ֥ים שְׁתֵּ֖ים
עֶשְׂרֵ֑ה אֲנִ֥י וְאַחַ֖י לֶ֥חֶם הַפֶּ֖חָה לֹ֥א
אָכָֽלְתִּי׃ **טו** וְהַפַּחוֹת֙ הָרִאשֹׁנִ֔ים אֲשֶׁר־לְפָנַ֖י
הִכְבִּ֣ידוּ עַל־הָעָ֑ם וַיִּקְח֣וּ מֵהֶ֗ם בְּלֶ֙חֶם֙ וְיַ֣יִן אַחַ֔ר
כֶּ֚סֶף־שְׁקָלִ֣ים אַרְבָּעִ֔ים גַּ֖ם נַעֲרֵיהֶ֣ם שָׁלְט֔וּ עַל־
הָעָ֑ם וַאֲנִ֛י לֹא־עָשִׂ֥יתִי כֵ֖ן מִפְּנֵ֥י יִרְאַ֖ת
אֱלֹהִֽים׃ **טז** וְגַם֩ בְּמְלֶ֨אכֶת֙ הַחוֹמָ֣ה הַזֹּ֔את
חָזַ֖קְתִּי וְשָׂדֶ֣ה לֹ֣א קָנִ֑ינוּ וְכָל־נְעָרַ֛י קְבוּצִ֥ים שָׁ֖ם
עַל־הַמְּלָאכָֽה׃ **יז** וְהַיְהוּדִ֗ים וְהַסְּגָנִים֙ מֵאָ֣ה
וַחֲמִשִּׁ֔ים אִ֖ישׁ וְהַבָּאִ֣ים אֵלֵ֑ינוּ מִן־הַגּוֹיִ֖ם אֲשֶׁר־
סְבִיבֹתֵ֥ינוּ עַל־שֻׁלְחָנִֽי׃ **יח** וַאֲשֶׁ֣ר הָיָ֔ה נַעֲשָׂ֥ה לְי֖וֹם
אֶחָ֑ד שׁ֣וֹר אֶחָ֔ד צֹ֖אן שֵׁ֣שׁ־בְּרֻר֑וֹת וְצִפֳּרִ֖ים נֶעֱשׂ֥וּ־
לִ֛י וּבֵ֥ין עֲשֶׂ֖רֶת יָמִ֑ים בְּכָל־יַ֣יִן לְהַרְבֵּ֔ה וְעִם־זֶ֕ה
לֶ֥חֶם הַפֶּ֖חָה לֹ֣א בִקַּ֑שְׁתִּי כִּֽי־כָבְדָ֥ה הָעֲבֹדָ֖ה עַל־
הָעָ֥ם הַזֶּֽה׃ **יט** זָכְרָה־לִּ֥י אֱלֹהַ֖י לְטוֹבָ֑ה כֹּ֖ל אֲשֶׁר־
עָשִׂ֥יתִי עַל־הָעָ֖ם הַזֶּֽה׃ {פ}

נחמיה פרק ו

א וַיְהִ֗י כַּאֲשֶׁ֤ר נִשְׁמַע֙ לְסַנְבַלַּ֣ט וְטֹובִיָּ֔ה וּלְגֶ֖שֶׁם
הָעַרְבִ֑י וּלְיֶתֶר֙ אֹיְבֵ֔ינוּ כִּ֤י בָנִ֙יתִי֙ אֶת־הַחוֹמָ֔ה וְלֹא־
נוֹתַ֥ר בָּ֖הּ פָּ֑רֶץ גַּם֩ עַד־הָעֵ֨ת הַהִ֜יא דְּלָתוֹת֙ לֹא־
הֶעֱמַ֣דְתִּי בַּשְּׁעָרִֽים׃ **ב** וַיִּשְׁלַ֤ח סַנְבַלַּט֙ וְגֶ֣שֶׁם אֵלַ֔י
לֵאמֹ֕ר לְכָ֖ה וְנִוָּעֲדָ֣ה יַחְדָּ֑ו בַּכְּפִירִ֖ים בְּבִקְעַ֣ת אוֹנֹ֔ו
וְהֵ֣מָּה חֹשְׁבִ֔ים לַעֲשׂ֥וֹת לִ֖י רָעָֽה׃ **ג** וָאֶשְׁלְחָ֥ה
עֲלֵיהֶ֖ם מַלְאָכִ֑ים לֵאמֹ֕ר מְלָאכָ֥ה גְדוֹלָ֛ה אֲנִ֥י עֹשֶׂ֖ה
וְלֹ֣א אוּכַ֑ל לָרֶ֣דֶת לָמָ֔ה תִּשְׁבַּ֥ת הַמְּלָאכָ֖ה כַּאֲשֶׁ֥ר
אַרְפֶּ֛ה וְיָרַדְתִּ֥י אֲלֵיכֶֽם׃ **ד** וַיִּשְׁלְח֥וּ אֵלַ֛י כַּדָּבָ֥ר הַזֶּ֖ה
אַרְבַּ֣ע פְּעָמִ֑ים וָאָשִׁ֥יב אוֹתָ֖ם כַּדָּבָ֥ר הַזֶּֽה׃
{ס} **ה** וַיִּשְׁלַ֨ח אֵלַ֜י סַנְבַלַּ֣ט כַּדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה פַּ֖עַם
חֲמִישִׁ֑ית אֶת־נַעֲרֹ֖ו וְאִגֶּ֥רֶת פְּתוּחָ֖ה בְּיָדֹֽו׃ **ו** כָּתֻ֣וב
בָּ֔הּ בַּגּוֹיִ֖ם נִשְׁמָ֑ע וְגַשְׁמ֣וּ אֹמֵ֔ר אַתָּ֖ה וְהַיְהוּדִ֑ים
חֹשְׁבִ֣ים לִמְרֹ֔ד עַל־כֵּ֗ן אַתָּ֤ה בוֹנֶה֙ הַחוֹמָ֔ה וְאַתָּ֥ה
הֹוֶ֛ה לָהֶ֖ם לְמֶ֑לֶךְ כַּדְּבָרִ֥ים הָאֵֽלֶּה׃ **ז** וְגַם־נְבִיאִ֗ים
הֶעֱמַ֤דְתָּ֙ לִקְרֹ֣א עָלֶ֔יךָ בִּירוּשָׁלַ֖ם לֵאמֹ֑ר מֶ֚לֶךְ
בִּיהוּדָ֔ה וְעַתָּ֕ה יִשָּׁמַ֥ע לַמֶּ֖לֶךְ כַּדְּבָרִ֥ים הָאֵ֛לֶּה
וְעַתָּ֥ה לְכָ֖ה וְנִוָּעֲצָ֥ה יַחְדָּֽו׃ {ס} **ח** וָאֶשְׁלְחָ֤ה אֵלָיו֙
לֵאמֹ֔ר לֹ֣א נִהְיָ֔ה כַּדְּבָרִ֥ים הָאֵ֖לֶּה אֲשֶׁ֣ר אַתָּ֑ה אוֹמֵ֕ר
כִּ֥י מִלִּבְּךָ֖ אַתָּ֥ה בוֹדֶֽאם׃ **ט** כִּ֤י כֻלָּם֙ מְיָרְאִ֔ים
אוֹתָ֖נוּ לֵאמֹ֑ר יִרְפּ֣וּ יְדֵיהֶ֗ם מִן־הַמְּלָאכָה֙ וְלֹ֣א
תֵעָשֶׂ֔ה וְעַתָּ֖ה חַזֵּ֥ק אֶת־יָדָֽי׃ **י** וַאֲנִ֗י־בָּאתִי֙ בֵּ֣ית
שְׁמַעְיָ֣ה בֶן־דְּלָיָ֔ה בֶּן־מְהֵיטַבְאֵ֖ל וְהוּא֙ עָצ֣וּר
וַיֹּ֔אמֶר נִוָּעֵ֥ד אֶל־בֵּית֙ הָאֱלֹהִ֔ים אֶל־תּ֖וֹךְ הַהֵיכָ֑ל
וְנִסְגְּרָ֣ה דַלְתוֹת֩ הַהֵיכָ֨ל כִּֽי־בָאִ֜ים לְהָרְגֶ֗ךָ וְלַ֤יְלָה
בָּאִים֙ לְהָרְגֶ֔ךָ׃ **יא** וָאֹמַ֕ר הַאִ֥ישׁ כָּמ֖וֹנִי יִבְרָ֑ח וּמִי
כָמ֣וֹנִי אֲשֶׁר־יָבֹ֗א אֶל־הַהֵיכָל֙ וָאֶֽחְיֶ֔ה לֹ֥א
אָבֹֽוא׃ **יב** וָאֲבִ֣ינָה וְהִנֵּ֔ה לֹא־אֱלֹהִ֖ים שְׁלָח֑וֹ כִּֽי

הַנִּבוּאָה דִּבֶּר עָלַי וְטוֹבִיָּה וְסַנְבַלַּט
שְׂכָרוֹ: **יג** לְמַעַן שָׂכוּר הוּא לְמַעַן־אִירָא וְאֶעֱשֶׂה־
כֵּן וְחָטָאתִי וְהָיָה לָהֶם לְשֵׁם רָע לְמַעַן יֶחֱרְפוּנִי:
{פ}
יד זָכְרָה אֱלֹהַי לְטוֹבִיָּה וּלְסַנְבַלַּט כְּמַעֲשָׂיו אֵלֶּה
וְגַם לְנוֹעַדְיָה הַנְּבִיאָה וּלְיֶתֶר הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ
מְיָרְאִים אוֹתִי: **טו** וַתִּשְׁלַם הַחוֹמָה בְּעָשְׂרִים
וַחֲמִשָּׁה לֶאֱלוּל לַחֲמִשִּׁים וּשְׁנַיִם יוֹם: {פ}
טז וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ כָּל־אוֹיְבֵינוּ וַיִּרְאוּ כָּל־
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵינוּ וַיִּפְּלוּ מְאֹד בְּעֵינֵיהֶם וַיֵּדְעוּ
כִּי מֵאֵת אֱלֹהֵינוּ נֶעֶשְׂתָה הַמְּלָאכָה
הַזֹּאת: **יז** גַּם | בַּיָּמִים הָהֵם מַרְבִּים חֹרֵי יְהוּדָה
אִגְּרוֹתֵיהֶם הוֹלְכוֹת עַל־טוֹבִיָּה וַאֲשֶׁר לְטוֹבִיָּה
בָּאוֹת אֲלֵיהֶם: **יח** כִּי־רַבִּים בִּיהוּדָה בַּעֲלֵי
שְׁבוּעָה לוֹ כִּי־חָתָן הוּא לִשְׁכַנְיָה בֶן־אָרַח וִיהוֹחָנָן
בְּנוֹ לָקַח אֶת־בַּת־מְשֻׁלָּם בֶּן בֶּרֶכְיָה: **יט** גַּם
טוֹבֹתָיו הָיוּ אֹמְרִים לְפָנַי וּדְבָרַי הָיוּ מוֹצִיאִים לוֹ
אִגְּרוֹת שָׁלַח טוֹבִיָּה לְיָרְאֵנִי:

נחמיה פרק ז

א וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִבְנְתָה הַחוֹמָה וָאַעֲמֵיד הַדְּלָתוֹת
וַיִּפָּקְדוּ הַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַלְוִיִּם: **ב** וָאֲצַוֶּה
אֶת־חֲנָנִי אָחִי וְאֶת־חֲנַנְיָה שַׂר הַבִּירָה עַל־
יְרוּשָׁלִַם כִּי־הוּא כְּאִישׁ אֱמֶת וְיָרֵא אֶת־הָאֱלֹהִים
מֵרַבִּים: **ג** ויאמר וָאֹמַר לָהֶם לֹא יִפָּתְחוּ שַׁעֲרֵי
יְרוּשָׁלִַם עַד־חֹם הַשָּׁמֶשׁ וְעַד הֵם עֹמְדִים יָגִיפוּ
הַדְּלָתוֹת וֶאֱחֹזוּ וְהַעֲמֵיד מִשְׁמְרוֹת יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם
אִישׁ בְּמִשְׁמָרוֹ וְאִישׁ נֶגֶד בֵּיתוֹ: **ד** וְהָעִיר רַחַבַת
יָדַיִם וּגְדֹלָה וְהָעָם מְעַט בְּתוֹכָהּ וְאֵין בָּתִּים
בְּנוּיִם: **ה** וַיִּתֵּן אֱלֹהַי אֶל־לִבִּי וָאֶקְבְּצָה אֶת־
הַחֹרִים וְאֶת־הַסְּגָנִים וְאֶת־הָעָם לְהִתְיַחֵשׂ
וָאֶמְצָא סֵפֶר הַיַּחַשׂ הָעוֹלִים בָּרִאשׁוֹנָה וָאֶמְצָא
כָּתוּב בּוֹ: {פ}
ו אֵלֶּה | בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֹלִים מִשִּׁבְיִ הַגּוֹלָה אֲשֶׁר
הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיָּשֻׁובוּ לִירוּשָׁלִַם
וְלִיהוּדָה אִישׁ לְעִירוֹ: **ז** הַבָּאִים עִם־זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ
נְחֶמְיָה עֲזַרְיָה רַעַמְיָה נַחֲמָנִי מָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן
מִסְפֶּרֶת בִּגְוַי נְחוּם בַּעֲנָה מִסְפַּר אַנְשֵׁי עַם
יִשְׂרָאֵל: {ס} **ח** בְּנֵי פַרְעֹשׁ אַלְפַּיִם מֵאָה וְשִׁבְעִים
וּשְׁנָיִם: {ס} **ט** בְּנֵי שְׁפַטְיָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁבְעִים
וּשְׁנָיִם: {ס} **י** בְּנֵי אָרַח שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים
וּשְׁנָיִם: {ס} **יא** בְּנֵי־פַחַת מוֹאָב לִבְנֵי יֵשׁוּעַ וְיוֹאָב
אַלְפַּיִם וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שְׁמֹנֶה עָשָׂר: {ס} **יב** בְּנֵי
עֵילָם אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה: {ס} **יג** בְּנֵי
זַתּוּא שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה: {ס} **יד** בְּנֵי
זַכָּי שְׁבַע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים: {ס} **טו** בְּנֵי בִנּוּי שֵׁשׁ
מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **טז** בְּנֵי בֵבָי שֵׁשׁ
מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **יז** בְּנֵי עַזְגָּד אַלְפַּיִם
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם: {ס} **יח** בְּנֵי אֲדֹנִיקָם
שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה: {ס} **יט** בְּנֵי בִגְוָי
אַלְפַּיִם שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה: {ס} **כ** בְּנֵי עָדִין שֵׁשׁ
מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁה: {ס} **כא** בְּנֵי־אָטֵר
לִחִזְקִיָּה תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **כב** בְּנֵי חָשֻׁם
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **כג** בְּנֵי בֵצָי
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה: {ס} **כד** בְּנֵי חָרִיף
מֵאָה שְׁנֵים עָשָׂר: {ס} **כה** בְּנֵי גִבְעוֹן תִּשְׁעִים
וַחֲמִשָּׁה: {ס} **כו** אַנְשֵׁי בֵית־לֶחֶם וּנְטֹפָה מֵאָה
שְׁמֹנִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **כז** אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת מֵאָה
עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **כח** אַנְשֵׁי בֵית־עַזְמָוֶת

אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם: {ס} **כט** אַנְשֵׁי קִרְיַת יְעָרִים כְּפִירָה וּבְאֵרוֹת שִׁבַּע מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁלֹשָׁה: {ס} **ל** אַנְשֵׁי הָרָמָה וְגָבַע שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וְאֶחָד: {ס} **לא** אַנְשֵׁי מִכְמָס מֵאָה וְעֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם: {ס} **לב** אַנְשֵׁי בֵית־אֵל וְהָעָי מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה: {ס} **לג** אַנְשֵׁי נְבוֹ אַחֵר חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם: {ס} **לד** בְּנֵי עֵילָם אַחֵר אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה: {ס} **לה** בְּנֵי חָרִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים: {ס} **לו** בְּנֵי יְרֵחוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה: {ס} **לז** בְּנֵי־לֹד חָדִיד וְאֹנוֹ שְׁבַע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וְאֶחָד: {ס} **לח** בְּנֵי סְנָאָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים תְּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: {פ} **לט** הַכֹּהֲנִים בְּנֵי יְדַעְיָה לְבֵית יֵשׁוּעַ תְּשַׁע מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה: {ס} **מ** בְּנֵי אִמֵּר אֶלֶף חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם: {ס} **מא** בְּנֵי פַשְׁחוּר אֶלֶף מָאתַיִם אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה: {ס} **מב** בְּנֵי חָרִם אֶלֶף שִׁבְעָה עָשָׂר: {פ}

מג הַלְוִיִּם בְּנֵי־יֵשׁוּעַ לְקַדְמִיאֵל לִבְנֵי לְהוֹדְוָה שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה: {ס} **מד** הַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי אָסָף מֵאָה אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה: {ס} **מה** הַשֹּׁעֲרִים בְּנֵי־שַׁלֻּם בְּנֵי־אָטֵר בְּנֵי־טַלְמֹן בְּנֵי־עַקּוּב בְּנֵי חֲטִיטָא בְּנֵי שֹׁבָי מֵאָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנָה: {ס} **מו** הַנְּתִינִים בְּנֵי־צִחָא בְּנֵי־חֲשֻׁפָא בְּנֵי טַבָּעוֹת: **מז** בְּנֵי־קֵירֹס בְּנֵי־סִיעָא בְּנֵי פָדוֹן: **מח** בְּנֵי־לְבָנָה בְּנֵי־חֲגָבָא בְּנֵי שַׁלְמָי: **מט** בְּנֵי־חָנָן בְּנֵי־גִדֵּל בְּנֵי־גָחַר: **נ** בְּנֵי־רְאָיָה בְּנֵי־רְצִין בְּנֵי נְקוֹדָא: **נא** בְּנֵי־גַזָּם בְּנֵי־עֻזָּא בְּנֵי פָסֵחַ: **נב** בְּנֵי־בֵסַי בְּנֵי־מְעוּנִים בְּנֵי נפושסים נְפִישְׁסִים: **נג** בְּנֵי־בַקְבּוּק בְּנֵי־חֲקוּפָא בְּנֵי חַרְחוּר: {ס} **נד** בְּנֵי־בַצְלִית בְּנֵי־מְחִידָא בְּנֵי חַרְשָׁא: **נה** בְּנֵי־ {ר}

בַרְקוֹס {ס} בְּנֵי־סִיסְרָא {ס} בְּנֵי־תָמַח: {ס} **נו** בְּנֵי {ר}

נְצִיחַ {ס} בְּנֵי חֲטִיפָא: {ס} **נז** בְּנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה {ס} בְּנֵי־ {ר}

סוֹטַי {ס} בְּנֵי־סֹפֶרֶת {ס} בְּנֵי פְרִידָא: {ס} **נח** בְּנֵי־ {ר}

יַעְלָא {ס} בְּנֵי־דַרְקוֹן {ס} בְּנֵי גִדֵּל: {ס} **נט** בְּנֵי {ר}

שְׁפַטְיָה {ס} בְּנֵי־חַטִּיל {ס} בְּנֵי פֹכֶרֶת הַצְּבָיִים {ס} בְּנֵי {ר}

אָמוֹן: **ס** כָּל־הַנְּתִינִים וּבְנֵי עַבְדֵי שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת תִּשְׁעִים וּשְׁנָיִם: {פ}

סא וְאֵלֶּה הָעוֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא כְּרוּב אַדּוֹן וְאִמֵּר וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד בֵּית־אֲבֹתָם וְזַרְעָם אִם מִיִּשְׂרָאֵל הֵם: **סב** בְּנֵי־דְלָיָה בְּנֵי־טוֹבִיָּה בְּנֵי נְקוֹדָא שֵׁשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם: {ס} **סג** וּמִן־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי חֲבַיָּה בְּנֵי הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה וַיִּקָּרֵא עַל־שְׁמָם: **סד** אֵלֶּה בִּקְשׁוּ כְתָבָם הַמִּתְיַחְשִׂים וְלֹא נִמְצָא וַיִּגָּאֲלוּ מִן־הַכְּהֻנָּה: **סה** וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא־יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עַד עֲמֹד הַכֹּהֵן לְאוּרִים וְתֻמִּים: **סו** כָּל־הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים: **סז** מִלְּבַד עַבְדֵיהֶם וְאַמְהֹתֵיהֶם אֵלֶּה שִׁבְעַת אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁלֹּשִׁים וְשִׁבְעָה וְלָהֶם מְשֹׁרְרִים וּמְשֹׁרְרוֹת מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה: {ס} **סח** גְּמַלִּים אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה {ס} חֲמֹרִים שֵׁשֶׁת אֲלָפִים שִׁבַּע מֵאוֹת

וְעֶשְׂרִים: **סט** וּמִקְצָתְ רָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ לַמְּלָאכָה הַתִּרְשָׁתָא נָתַן לָאוֹצָר זָהָב דַּרְכְּמֹנִים אֶלֶף מִזְרָקוֹת חֲמִשִּׁים כָּתְנוֹת כֹּהֲנִים שְׁלֹשִׁים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: **ע** וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת נָתְנוּ לְאוֹצַר הַמְּלָאכָה זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שְׁתֵּי רִבּוֹת וְכֶסֶף מָנִים אַלְפַּיִם וּמָאתָיִם: **עא** וַאֲשֶׁר נָתְנוּ שְׁאֵרִית הָעָם זָהָב דַּרְכְּמֹנִים שְׁתֵּי רִבּוֹא וְכֶסֶף מָנִים אַלְפַּיִם וְכָתְנֹת כֹּהֲנִים שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה: {פ} **עב** וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וּמִן־הָעָם וְהַנְּתִינִים וְכָל־יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם וַיִּגַּע הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם:

לימוד התורה הקדושה
יהיה להצלחתם של

החפצים

בעילום שם

שהקדוש ברוך הוא
יעשה איתם ניסים
ונפלאות מעל דרך
הטבע

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת עקב

יום ראשון	יד 18	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא נד ירושלמי: ביצה כ תוספתא: כלים מציעא א נ"ך: נחמיא א משניות: שבת ג זוהר: חלק א עמ' קנה-קנו	עלות השחר (72 דק') ... 4:52 | חצות היום ..... 12:42 נץ החמה ..... 6:04 | שקיעה ..... 7:18 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:43 | צאת הכוכבים ..... 7:34 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:23 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:30
יום שני	טו 19	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא נה ירושלמי: ביצה כא תוספתא: כלים מציעא ב נ"ך: נחמיא ב משניות: שבת ד זוהר: חלק א עמ' קנז-קנח	עלות השחר (72 דק') ... 4:52 | חצות היום ..... 12:42 נץ החמה ..... 6:04 | שקיעה ..... 7:17 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:43 | צאת הכוכבים ..... 7:33 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:23 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:29
יום שלישי	טז 20	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא נו ירושלמי: ביצה כב תוספתא: כלים מציעא ג נ"ך: נחמיא ג משניות: שבת ה זוהר: חלק א עמ' קנט-קס	עלות השחר (72 דק') ... 4:53 | חצות היום ..... 12:41 נץ החמה ..... 6:05 | שקיעה ..... 7:16 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:43 | צאת הכוכבים ..... 7:32 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:23 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:28
יום רביעי	יז 21	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא נז ירושלמי: ראש השנה א תוספתא: כלים מציעא ד נ"ך: נחמיא ד משניות: שבת ו זוהר: חלק א עמ' קסא-קסב	עלות השחר (72 דק') ... 4:54 | חצות היום ..... 12:41 נץ החמה ..... 6:06 | שקיעה ..... 7:15 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:44 | צאת הכוכבים ..... 7:31 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:23 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:27
יום חמישי	יח 22	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא נח ירושלמי: ראש השנה ב תוספתא: כלים מציעא ה נ"ך: נחמיא ה משניות: שבת ז זוהר: חלק א עמ' קסג-קסד	עלות השחר (72 דק') ... 4:54 | חצות היום ..... 12:41 נץ החמה ..... 6:06 | שקיעה ..... 7:14 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:44 | צאת הכוכבים ..... 7:29 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:23 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:26
יום ששי	יט 23	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא נט ירושלמי: ראש השנה ג תוספתא: כלים מציעא ו נ"ך: נחמיא ו משניות: שבת ח זוהר: חלק א עמ' קסה-קסו	**ערב שבת קודש** עלות השחר (72 דק') ... 4:55 | חצות היום ..... 12:41 נץ החמה ..... 6:07 | שקיעה ..... 7:13 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:44 | צאת הכוכבים ..... 7:28 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:24 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:25 הדלקת נרות (40 דק'): 6:33 (20 דק'): 7:53
שב"ק	כ 24	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא ס ירושלמי: ראש השנה ד תוספתא: כלים מציעא ז נ"ך: נחמיא ז משניות: שבת ט זוהר: חלק א עמ' קסז-קסח	**שבת קודש פרשת עקב** עלות השחר (72 דק') ... 4:56 | חצות היום ..... 12:40 נץ החמה ..... 6:08 | שקיעה ..... 7:11 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:45 | צאת הכוכבים ..... 7:27 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:24 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:23 מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:23

אָמַר רַבִּי נָתָן הַקָּדוֹשׁ: 'מִי שֶׁחָזָק בִּטְבִילַת מִקְוֶה – יֵשׁ לוֹ תִּקְוָה לְתַקֵּן אֶת הַכֹּל!'...

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)